

**Gençlerde Finansal Okuryazarlık Belirleyicileri:
Türkiye'deki Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma**

Program Kodu: 3001

Proje No: 113K767

Proje Yürütücüsü:

Dr. Elif AKBEN SELÇUK

Araştırmacı:

Yard. Doç. Dr. Ayşe Dilara ALTIOK YILMAZ

Bursiyer:

Dilara KÖKSAL

ŞUBAT 2015
İSTANBUL

ÖNSÖZ

Finansal okuryazarlık kavramı tüm dünyada ve Türkiye’de giderek önem kazanmaktadır. Son yıllarda hem finansal ürün ve hizmetlerin sayısı artış göstermiş, hem de yapıları karmaşıklaşmıştır. Bu ürün ve hizmetler arasında doğru seçim yapabilmek için finansal tüketicilerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olması büyük önem taşımaktadır. Yapılacak yanlış seçimler hem bireylerin zarar görmesine yol açmakta, hem de ulusal ve uluslararası finansal sistemin istikrarının bozulmasına sebep olmaktadır. Örneğin 2008 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan küresel krizin en önemli sebeplerinden biri olarak tüketicilerin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olması olarak gösterilmektedir.

Ülkemizde hükümet tarafından yürütülen finansal okuryazarlık programları genellikle yetişkinleri hedeflemektedir. Oysa Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) finansal okuryazarlık eğitiminin genç yaşlarda başlamasını önermektedir. Yakın bir gelecekte öğrencilik yaşamı sona ererek iş yaşamına geçecek olan öğrencilerin finansal okuryazarlığının iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Üniversite öğrencilerinin, geleceğin yetişkinleri ve iş sahibi bireyleri olarak yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması ve karmaşık finansal araçları daha doğru ve etkin kullanması gerekmektedir.

TÜBİTAK 3001- Başlangıç AR-GE Projeleri Destekleme Programı tarafından 1 Şubat 2014 – 31 Ocak 2015 tarihleri arasında desteklenen bu projenin temel amacı Türkiye’de üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ülke çapında bir anketle ölçerek öğrencilerin mevcut finansal bilgi düzeylerini ve eksik oldukları alanları tespit etmektir. İkinci amacımız ise üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlığın belirleyicilerini inceleyerek, arttırılmasına yönelik öneriler sunmaktır. Öğrencilerin finansal davranış ve tutumlarıyla ilgili de birtakım ön analizler yapılmıştır.

İÇİNDEKİLER

TABLO VE ŞEKİLLER	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR ÖZETİ	1
2.1 Finansal Okuryazarlık Tanımı ve Ölçülmesi	1
2.2 Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığını Etkileyen Faktörler	2
3. GEREÇ VE YÖNTEM	8
3.1 Örneklem	8
3.2 Soru Formunun Oluşturulması	9
4. BULGULAR	11
4.1 Finansal Bilgi Düzeyi	11
4.2 Finansal Davranış	15
4.3 Finansal Tutum	17
4.4 Finansal Davranış ile Diğer Skorlar Arasındaki İlişki	18
4.5 Ek Bulgular	21
4.6 Sosyodemografik Özellikler ile Finansal Bilgi Arasındaki İlişki	28
4.7 Çok Değişkenli Analiz: Finansal Bilgi Düzeyini Etkileyen Faktörler	34
4.7.1 Değişkenler	34
4.7.2 Analiz	35
4.7.3 Tanımlayıcı İstatistikler	36
4.7.4 Analiz Sonuçları	37
5. SONUÇ	42
KAYNAKLAR	46
EK 1. ÖRNEKLEM	50
EK 2. ANKET FORMU	68
EK 3. ÇOKLU BAĞINTI TEŞHİS TEST SONUÇLARI	87

TABLO VE ŞEKİLLER

Tablolar

Tablo 1. Finansal bilgi sorularına verilen cevaplar	11
Tablo 2. Finansal bilgi skorunu tanımlayıcı istatistikler	14
Tablo 3. Öznel finans bilgisi	14
Tablo 4. Öznel ve nesnel finansal bilgi arasındaki ilişki	15
Tablo 5. Finansal davranışlar	16
Tablo 6. Toplam finansal davranış skoruna ait tanımlayıcı istatistikler	16
Tablo 7. Toplam davranış skorunun dağılımı	16
Tablo 8. Finansal tutum	17
Tablo 9. Toplam finansal tutum skoruna ait tanımlayıcı istatistikler	18
Tablo 10. Finansal davranışlar ve finansal bilgi arasındaki ilişki	19
Tablo 11. Toplam finansal davranış skoru ve finansal bilgi skoru arasındaki ilişki	19
Tablo 12. Finansal davranışlar ve finansal tutum arasındaki ilişki	20
Tablo 13. Toplam finansal davranış skoru ve finansal tutum skoru arasındaki ilişki	21
Tablo 14. Tanımlayıcı istatistikler	36
Tablo 15: Regresyon analiz sonuçları	40
Ek1- Tablo 1. Okul	50
Ek1-Tablo 2. Yaş	50
Ek1-Tablo 3. Cinsiyet	51
Ek1-Tablo 4. Medeni durum	51
Ek1-Tablo 5. Sınıf	51
Ek1-Tablo 6. Bölüm	51
Ek1-Tablo 7. Şehir	61
Ek1-Tablo 8. Çalışma tecrübesi	65
Ek1-Tablo 9. Çalışma tecrübesinin şekli	65
Ek1-Tablo 10. Yaşadığı yer	65
Ek1-Tablo 11. Anne eğitim düzeyi	66
Ek1-Tablo 12. Baba eğitim düzeyi	66
Ek1-Tablo 13. Mezun olunan lise	67
Ek3-Tablo 1. Model 0 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)	87
Ek3-Tablo 2. Model 1 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)	87
Ek3-Tablo 3. Model 2 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)	87
Ek3-Tablo 4. Model 3 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)	88
Ek3-Tablo 5. Model 4 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)	88

Ek3-Tablo 6. Model 0 özdeğer ve koşul endeksi değerleri	89
Ek3-Tablo 7. Model 1 özdeğer ve koşul endeksi değerleri	89
Ek3-Tablo 8. Model 2 özdeğer ve koşul endeksi değerleri	90
Ek3-Tablo 9. Model 3 özdeğer ve koşul endeksi değerleri	90
Ek3-Tablo 10. Model 4 özdeğer ve koşul endeksi değerleri	90
Şekiller	
Şekil 1. Finansal bilgi skorlarının dağılımı	14
Şekil 2. Finansal tutum skorunun dağılımı	18
Şekil 3. Sahip olunan finansal ürünler	21
Şekil 4: Ailenin finansal bilgiye etkisi	22
Şekil 5: Arkadaşların finansal bilgiye etkisi	22
Şekil 6: Medyanın finansal bilgiye etkisi	23
Şekil 7: Okulun finansal bilgiye etkisi	23
Şekil 8: Ailede finansal konuların konuşulma biçimi	24
Şekil 9. Gelir kaynakları	24
Şekil 10. Finansal durumdan duyulan tatmin	25
Şekil 11. Ödemelerde yaşanan zorluk	25
Şekil 12. Kredi kartı borçlarını ödeme biçimi	26
Şekil 13: Risk tutumları	27
Şekil 14: Finans ve para idaresi konularında bilgi sahibi olmanın hayat kalitemi arttıracığına inanıyorum	28
Şekil 15: Finans ve para idaresi konularına karşı ilgiliyim ve bu konularda bilgimi arttırmak istiyorum	28
Şekil 16. Cinsiyete göre finansal bilgi skorları	29
Şekil 17. Sınıfa göre finansal bilgi skorları	29
Şekil 18. Aylık gelire göre finansal bilgi skorları	30
Şekil 19. Bölüme göre finansal bilgi skorları	30
Şekil 20. Mezun olunan lise türüne göre finansal bilgi skorları	31
Şekil 21. Annenin eğitim düzeyine göre finansal bilgi skorları	31
Şekil 22. Babanın eğitim düzeyine göre finansal bilgi skorları	32
Şekil 23. Finansal tecrübeye göre finansal bilgi skorları	32
Şekil 24. Şehre göre finansal bilgi skorları	33
Şekil 25. Risk tutumuna göre finansal bilgi skorları	33
Şekil 26. R ² değişimleri	38

ÖZET

Mevcut çalışmanın amacı Türk gençleri arasında finansal okuryazarlığın düzeyini ve belirleyicilerini incelemektir. Ülke çapında 1539 üniversite öğrencisinden (748 kadın, 791 erkek, ortalama yaş = 22,01 yıl, SS = 2,44 yıl) toplanan anket verisi kullanılarak bir dizi regresyon modeli tahmin edilmiştir. Sonuçlar Türk üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğuna işaret etmektedir: Finansal bilgi testinde doğru cevap ortalaması %42,87 olarak bulunmuştur (SS = %15,19). Kadınların, küçük sınıflarda öğrenim gören ve geliri düşük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi daha düşüktür. Diğer yandan, finans ile alakalı branşlarda öğrenim gören ve sınavla öğrenci alan liselerden mezun öğrencilerin daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça, öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyi de artmaktadır. Aile içinde finansal konuların konuşulması da diğer kişisel ve ailevi özelliklere ek olarak öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını pozitif yönde etkilemektedir. Son olarak finansal tecrübe ile motivasyon ve yüksek risk toleransını içeren psikolojik değişkenlerin finansal okuryazarlığa pozitif etkisi olduğu bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Finansal okuryazarlık, finansal eğitim, üniversite öğrencileri, Türkiye

ABSTRACT

The purpose of the present study is to assess the level and determinants of financial literacy among Turkish youth. Using survey data collected from a nationwide sample of 1539 university students (748 women, 791 men, mean age = 22.01 years, $SD = 2.44$ years), a hierarchical regression model is estimated. Results show that Turkish university students' financial literacy is low as evidenced by 42.87% ($SD = 15.19\%$) of correct responses on the financial knowledge scale. Women, students in lower class ranks at school, and with lower income levels have lower levels of financial literacy. On the other hand, students pursuing finance related degrees in college and those who graduated from academically selective high schools display higher levels of financial literacy. Mothers' education level is also associated with better financial literacy scores. Parental direct financial teaching exerts a positive effect on students' financial literacy, above and beyond that accounted for by other personal and family characteristics. Finally, financial experience and psychological variables including higher motivation and higher risk tolerance are associated with better financial literacy. These results provide important implications for financial education in Turkey.

Keywords: Financial literacy, financial education, university students, Turkey.

1. GİRİŞ

Finansal okuryazarlık, bilinçli tüketici kararı almak ve hane halkının finansal refahını geliştirmek için gereklidir (Lusardi, 2008). Tüketicilerin finansal konulardaki bilgisizliği ekonomik kararların verimsizliğine (Lusardi ve Mitchell, 2007), düşük tasarruflara (Wickramasinghe ve Gurugamage, 2012), kredi kartları ve mortgage kredileri için daha yüksek borçlanma maliyetlerine (Huston, 2012) yol açabilmektedir. Finansal bilgi, 18 ile 30 yaş arasındaki genç tüketiciler için son derece önemli olduğundan, üniversite öğrencileri finansal okuryazarlık araştırması için ideal bir örneklem oluşturur. Araştırmalar, üniversite öğrencilerinin finansal bilgileri ile gelecekte yüksek kazanç sağlama kapasitesi ve daha yüksek tasarruf oranları arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir (Danes, 1994). Finansal konularda eğitimsiz olan öğrenciler, sonraki yıllarda daha fazla finansal zorluklarla karşılaşır (Danes ve Hira, 1987; Hira, 2002). Öğrencilerin, üniversiteyi bitirdiklerindeki finansal okuryazarlığı ne kadar yüksek ise, gerçek hayatta finansal problemlerle karşılaşma olasılıkları o kadar düşük olur. Tüketicilerin finansal sisteme ilişkin sınırlı deneyime sahip olduğu göz önüne alındığında, gelişmekte olan ve yeni gelişen ekonomiler için finansal okuryazarlığın artırılması daha da fazla önem taşımaktadır (OECD, 2012).

Bu çalışmanın amacı, Türk üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri araştırmaktır. Türkiye, 2002 ve 2012 yılları arasında, ortalama yıllık reel %5 GSYİH büyüme oranı ile, dünyada en hızlı büyüyen ülkelerden biri olmuştur (ISPAT, 2013). Ancak, bu büyümeyi sürdürebilmek için hayati bir öneme sahip olan ülke tasarruf oranı (2012'de %14), dünyadaki diğer ülkelerin oranları ve geçmişteki oranlarla kıyaslandığında düşük kalmaktadır (IMF, 2013). Tasarruf oranını artırmanın bir yolu, finansal okuryazarlığın geliştirilmesine odaklanmak olmalıdır (Ruhaak, 2013). Türkiye'de insanların büyük bir kısmı banka kullanmadığı için, daha fazla finansal okuryazarlık, tasarrufa eğilimi yükseltebilir ve haneleri, tasarruflarını evde saklamak yerine bir banka hesabında saklamaya motive edebilir (Ruhaak, 2013). Geçtiğimiz son on yılda Türkiye'nin deneyimlediği bir diğer eğilim ise, Türk tüketicilere sunulan, çoğunun kullanmak için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmadığı, finansal ürün ve hizmetlerin sayısında ve karmaşıklığında yaşanan artıştır (FinancialCorps, 2014). Bu eğilimlerin bir sonucu olarak ülkede, finansal okuryazarlık, eğitimciler ve karar alıcılar için önemli bir mesele haline gelmiştir (Yılmaz, 2011).

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1 Finansal Okuryazarlık Tanımı ve Ölçülmesi

OECD (2012), finansal okuryazarlığı "finansal tüketicilerin finansal ürünler ve kavramlar hakkında bilgilendirilmesini veya finansal risk ve alternatifler arasında tercihte

bulunabilecek farkındalığa sahip olmasını temin ederek finansal refahını artırma süreci” olarak tanımlamaktadır (s. 13). Bu tanım, finansal kavramlara ilişkin bilgi ve o bilgiyi kullanabilme kabiliyeti olmak üzere iki boyut içerir (Huston, 2010). Bununla birlikte önceki çalışmalarda finansal bilgi ve finansal okuryazarlık ifadeleri, çoğunlukla birbirinin alternatifi olarak kullanılmıştır (Huston, 2010). Jorgensen ve Savla (2010) finansal okuryazarlığı, finansal bilgi, finansal tutumlar ve finansal davranış arasındaki ilişkiler olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu çalışmada, daha kolay ölçülebilir ve iyi tanımlanmış olduğu için, finansal bilgiye odaklanılmış ve öğrencilerin finansal bilgi düzeyini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin finansal davranış ve tutumları ayrı bir başlık olarak incelenmiştir.

Finansal okuryazarlığın yapısını ölçmek için standart bir araç yoktur (Huston, 2010). Önceki araştırmalarda hem öz bildirim yöntemleri (öznel, sübjektif yöntemler) hem de performans testleri (nesnel, objektif yöntemler) kullanılmıştır. Öz bildirimler, algılanan bilgiyi veya kişilerin ne kadar bildiğini düşündüklerini gösterir. Objektif araçlar ise öncelikle bilgi tabanlıdır. Örneğin, Lusardi (2008), yetişkinler için, 3 “temel” ve 8 “karmaşık” sorudan oluşan bir finansal okuryazarlık anketi geliştirmiştir ve bu anket daha sonra pek çok çalışmaya temel oluşturmuştur (Knoll ve Houts, 2012). 31 soruluk bir test ile Amerikalı öğrencilerinin finansal okuryazarlığını ölçen Jump\$art araştırmasında ise, lise öğrencilerine özel bir anket tasarlanmıştır (Mandell, 2009). 2008 yılından itibaren, aynı anket ayrıca üniversite öğrencilerine de uygulanmıştır. Son Jump\$art anketinde ortalama skor üniversite öğrencileri için %61,9 ve son sınıf lise öğrencileri için ise %48,3’tür. Jorgensen (2007) tarafından, özellikle üniversite öğrencileri için geliştirilen ve 27 sorudan oluşan bir başka anket, “Üniversite Öğrencileri Finansal Okuryazarlık Araştırması (College Students Financial Literacy Survey, CSFLS)” ise, finansal bilgiyi; genel finansal yönetim, tasarruf ve borçlanma, sigorta ve yatırım olmak üzere dört alanda ölçmektedir. Veri, 450 öğrenciden toplanmış ve ortalama doğru cevap oranı %56,7 olarak bulunmuştur.

2.2 Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığını Etkileyen Faktörler

Türkiye dışında, özellikle de gelişmiş ülkelerde üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri araştıran çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Önceki çalışmalarda, genellikle finansal okuryazarlıkla ilişkili olarak sosyodemografik faktörlere odaklanılmıştır. Üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlığı inceleyen ilk çalışmalardan biri olan Danes ve Hira (1987), Amerika’da bir üniversitede 323 öğrenciye anket uygulamıştır. Çalışma, öğrencilerin sigorta bilgisini 6, kredi kartı bilgisini 8, genel finansal yönetim bilgisini ise 18 soru ile test etmiştir. Bu alanlarda doğru cevapların ortalama yüzdeleri sırasıyla %49, %66 ve %57’dir. Yazarlar ayrıca öğrencilerin bilgi skorlarını etkileyen faktörleri analiz etmek için lineer regresyon modelleri hesaplamıştır. Genel finansal yönetim skorlarında, varyansın

%8,64'ünü açıklayan ilk model, erkeklerin ve evli öğrencilerin daha bilgili olduğunu göstermiştir. Sigorta bilgisini analiz eden ikinci model, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha bilgili olduğunu ve o öğrencilerden yüksek geliri olanlarının daha bilgili olduğunu göstermiştir. Model, sigorta bilgisi skorlarındaki varyansın %9,77'sini açıklamıştır. Üçüncü model, kredi kartı bilgisi skorlarında varyansın %15,5'ini açıklamış ve bir işi olan öğrencilerle sınıf sıralaması daha yüksek olanların daha bilgili olduğunu göstermiştir.

Volpe vd. (1996) tarafından yapılan bir başka çalışmada, Amerika'da bir üniversitede 454 işletme lisans öğrencisine, yatırım bilgisi üzerine odaklanan 23 soruluk bir anket uygulanmıştır. Örneklemin genel doğru cevap ortalaması %44'tür. Yazarlar ayrıca, ortalamada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre 7 puan daha yüksek skor yaptıklarını kaydetmiştir. Bu bulgu üniversite öğrencilerinin gerçek ve algılanan yatırım bilgisini test eden Goldsmith ve Goldsmith (1997) tarafından da doğrulanmıştır. 457 kişiden oluşan örneklemde erkeklerin, hem algılanan (öznel, sübjektif) hem de gerçek (nesnel, objektif) bilgi skorları kadınlardan daha yüksektir. Ayrıca, yazarlar gerçek bilgi ile yaşın ilişkili olduğunu bulmuştur. Takip eden bir çalışmada, Goldsmith vd. (1997), 115 üniversite öğrencisini içeren yeni bir örnekleme algılanan ve gerçek yatırım bilgisini araştırmış ve öğrencilerin bilgilerini okudukları bölümlere göre kıyaslamıştır. 2×2 varyans analizi (cinsiyet \times bölüm) erkeklerin kadınlara kıyasla anlamlı derecede daha yüksek öznel bilgi ve gerçek bilgi sahibi olduğu göstermiştir. Ayrıca, işletme branşlılar, daha yüksek sübjektif ve gerçek bilgi sergilemiştir. R^2 değerleri sırasıyla, sübjektif bilgi için 0,45; ve gerçek bilgi için 0,19'dur.

Chen ve Volpe (1998) tarafından yapılan bir başka çalışmada Amerika'daki 13 üniversitede 924 öğrenciden toplanan veriler kullanılmış ve genel finansal bilgi, tasarruf ve borçlanma, sigorta ve yatırımları kapsayan 36 soruluk ankete göre, üniversite öğrencileri arasında ortalama finansal okuryazarlığın düşük olduğu bulunmuştur. Ortalamada, öğrenciler finansal bilgi sorularının %52,9'unu doğru yanıtlamıştır. Sonuçlar, işletme branşlıların, işletme dışı branşlılardan ve erkeklerin kadınlardan daha yüksek skor yaptıklarını göstermiştir. Ayrıca, yüksek gelire sahip, daha fazla iş deneyimi olan, daha büyük sınıfta okuyan, ve yaşı büyük olan öğrencilerin daha bilgili olduğu saptanmıştır. Örneğin, yaş aralığı 18-22 arası olan öğrenciler ile yaşları 23-29 olan öğrenciler arasında 8 puanlık fark vardır. Yıllık geliri 10.000 doların altında olan öğrenciler, 50.000 dolar veya daha fazla kazanan öğrencilerden 6 puan daha düşük skor yapmıştır. Benzer şekilde, iş deneyimi 0 ile 2 yıl arasında olan öğrenciler, iş deneyimi olmayanlara göre 6 puan daha yüksek skor yapmıştır. Doğru cevapların ortalama yüzdesi birinci sınıf öğrenciler için %46,2, son sınıf öğrenciler için ise %52,9'dur.

Aynı veri setini kullanarak, finansal okuryazarlıkta cinsiyet farkına odaklanan Chen ve Volpe (2002), kadınların 36 sorunun 22'sinde erkeklere göre daha düşük, yalnızca bir soruda

daha yüksek skor kazandıklarını kaydetmiştir. Ek olarak yazarlar, kadınların genellikle kendilerine daha az güvendiklerini ve kişisel finans konularını öğrenmek için daha düşük motivasyona sahip olduklarını söylemiştir. Ayrıca Chen ve Volpe (1998)'nin lojistik regresyon modeli kullanarak erkeklerin, daha yüksek gelirli, daha fazla iş tecrübesine sahip, daha üst sınıflarda okuyan, ve yaşı daha büyük olan öğrencilerin daha fazla bilgili olduğunu gösteren çalışma bulgularını da doğrulamıştır.

Ancak, Wagland ve Taylor (2009), Avustralya'daki üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme, Chen ve Volpe'nin (1998, 2002) bulgularının geçerliliğini test etmiş ve finansal okuryazarlık skorları ile yaş, cinsiyet, iş deneyimi gibi kişisel özellikler arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Daha yeni bir çalışmada, Lusardi vd. (2010), içinde finansal okuryazarlığı ölçen üç sorunun yer aldığı "Ulusal Genç Kadınlar Araştırması"ndan ($N = 7.417$) elde edilen verileri kullanarak, gençler arasında (23-28 yaş arası) finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri araştırmıştır. Bu sorulardan ilki faiz oranları; ikincisi enflasyon; sonuncusu ise risk çeşitlendirmesi ile alakalıdır. Bu sorulara ait doğru cevap oranları sırasıyla %79, %54, ve %47 olarak verilmiştir. Yazarlar, bir probit model ile, kadınlara kıyasla erkeklerin faiz oranları sorusunu %6, enflasyon sorusunu %15, ve risk çeşitlendirmesi sorusunu %16 daha yüksek olasılıkla doğru cevaplayabildiklerini göstermiştir. Ayrıca sonuçlar öğrencilerin bilişsel yetenekleri ile finansal okuryazarlığın pozitif şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ancak pseudo R^2 değerleri, model spesifikasyonuna bağlı olarak 0,026 ile 0,12 arasında değişmektedir. Yani finansal bilgideki varyansın çoğunu bu değişkenler ile açıklamak mümkün olmamaktadır.

Bir başka çalışmada, Barboza vd. (2014) akademik yeteneklerin üniversite öğrencilerinin finansal bilgilerine etkisini farklı zorlukta üç soru ile test etmiştir. Doğru cevap veren öğrencilerin oranı %27 ile %47 arasında değişmektedir. Probit sonuçları, genel not ortalamasındaki bir puanlık azalışın, öğrencinin soruyu doğru cevaplama ihtimalini, en basit soru için %103 ve en zor soru için %82 düşürdüğünü göstermiştir.

Literatürde aile özelliklerinin de finansal okuryazarlıkla ilişkisi test edilmiştir. Mandell (2009), 1.030 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan 2008 Jump\$tart anketinin sonuçlarına göre, gelir ve ebeveynlerin eğitimi ile finansal okuryazarlık arasında ilişki olduğunu bulmuştur; buna göre, her iki ebeveyn de liseyi bitirmediyse ortalama skor %54,3; ebeveynlerden en az biri üniversiteyi bitirmiş ise, ortalama skor %64'tür. Benzer şekilde, ebeveynleri yılda 20.000 dolardan az kazanan öğrenciler için ortalama skor %51,9; yıllık gelirleri 80.000 dolardan daha yüksek olanlar için ise %64,9 olarak bulunmuştur.

Bir başka çalışmada Murphy (2005), Amerika'da 277 üniversite öğrencisine anket uygulamış ve öğrencilerin 10 maddelik çoktan seçmeli teste verdikleri cevaplara göre

finansal okuryazarlık skorlarını hesaplamıştır. Ortalama skor yüzde %31,6 olarak bulunmuştur. Yazar, ortalama finansal okuryazarlık skorunun ebeveynlerden her ikisi de liseyi bitirmemiş olanlar için, ebeveynlerden en az birisi lise mezunu olanlara göre %13 daha düşük olduğunu bulmuştur.

Literatür, sosyalleşme perspektifinden finansal okuryazarlık çalışmalarını da içermektedir. Örneğin, Jorgensen (2007) Üniversite Öğrencileri Finansal Okuryazarlık Anketi'ni (CSFLS) 450 üniversite öğrencisinde kullanmış; ailelerinden parayı yönetmeyi "biraz" ya da "çok" öğrenenlerin, "hiç" ya da "az" öğrenenlere göre daha bilgili olduklarını saptamıştır. Bir başka çalışmada, Jorgensen ve Savla (2010) yine aynı veri seti ve yapısal eşitlik modellemesi kullanarak, ebeveyn etkisinin, pozitif finansal tutumların anlamlı bir belirleyicisi olduğunu göstermiştir. Hancock vd. (2012) tarafından yapılan ve CSFLS'den elde edilen verilerin kullanıldığı bir çalışma, ebeveynleri mali konularda tartışan öğrencilerin, kredi kartı borcunda aşırıya kaçmak gibi kötü finansal davranışları sergileme olasılığının 2,8 kat daha fazla olduğunu göstermiştir.

Literatürde finansal sosyalleşmenin bir başka şeklinin yüksek okul veya üniversitede alınan dersler yoluyla gerçekleştiği belirtilmiştir. Örneğin, Shim vd. (2009) Amerika'da bir üniversitede 781 öğrenciden veri toplamış ve onlardan kendi öznel finansal bilgileri için, 0'dan 4'e kadar bir ölçekte değer vermelerini istemiştir. Öğrencilere ayrıca, ailesel sosyalleşme skorlarını hesaplamak için, dört farklı mali konuyla ilgili ebeveynlerinin kendileriyle konuşup konuşmadıkları sorulmuştur. Yapısal eşitlik modellemesi, öznel finansal bilgisi üzerinde hem ailesel sosyalleşmenin hem de eğitimsel sosyalleşmenin olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, 2.098 üniversite öğrencilerinden oluşan daha büyük bir veri seti kullanan Shim vd. (2010) tarafından da desteklenmiştir. Ayrıca lisede edinilen iş deneyimi, finansal bilgi için anlamlı bir tahmin unsuru olmuştur.

Literatürde kişinin bir banka hesabı olması, kredi kartı kullanımı olması veya yarı zamanlı iş tecrübesi gibi önceden edinilmiş finansal tecrübelerin de finansal okuryazarlığa etkili olduğu gösterilmiştir. Johnson ve Sherraden (2007) finansal okuryazarlık düzeyinin artmasında finansal tecrübenin önemine vurgu yapmış ve finansal eğitimin yanında pratikte finansal tecrübe edinmenin de finansal okuryazarlık seviyesinin yükselmesine anlamlı derecede katkıda bulunduğunu göstermişlerdir. Bir diğer çalışma da gençlikte daha çok finansal tecrübe edinen kişilerin finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğunu ve daha ileriki yaşlarda birikim yapmaya daha meyilli olduklarını göstermiştir (Kotlikoff ve Bernheim, 2001). Güney Kore'de gençler üzerine yapılan bir diğer çalışmada da banka hesabı olan gençlerin finansal okuryazarlık düzeyi daha yüksek bulunmuştur (Sohn vd., 2012). Literatürde ayrıca motivasyonu yüksek olanların finansal bilgi düzeyinin de yüksek

olduğuna (Sohn vd. 2012; Chen ve Volpe, 1998, 2002) ve risk alma eğiliminin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyebileceğine (Atkinson ve Messy, 2012; Gutter ve Copur, 2011) işaret eden çalışmalara rastlamak mümkündür.

Görüldüğü üzere finansal okuryazarlığın belirleyicileri ile ilgili çalışmalar genellikle gelişmiş ülkelerdeki lise ve üniversite öğrencileri ve yetişkinler üzerine yoğunlaşmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde bu konuda yapılmış çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yapılan çalışmalardan bazılarını şu şekilde özetleyebiliriz. Malezyalı 2.519 üniversite öğrencisinden oluşan örneklemden elde edilen verilerin kullanıldığı, Sabri vd.'nin (2012) çalışmasında finansal okuryazarlığı açıklamada akademik yeteneğin rolü desteklenmemiştir. Yazarlar, finansal okur yazarlık skorlarını hesaplamak için, öğrencilerin 25 maddelik bir teste verdiği cevapları kullanmış ve yapısal eşitlik modellemesinin sonuçlarına göre not ortalamasının finansal okuryazarlık için anlamlı bir tahmin unsuru olmadığı görülmüştür. Öte yandan, kampüs dışında yaşamış öğrencilerin az da olsa kişisel finans konusunda daha bilgili olduğu bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları finansal okuryazarlık düzeyi daha yüksek olan öğrencilerin daha fazla tasarruf ettiği ve daha az finansal sorunla karşılaştığını göstermiştir. Yine Malezya'da yapılan bir başka çalışmada da finansal okuryazarlık düzeyinin tasarruf davranışlarında önemli rol oynadığı tespit edilmiştir (Delafröz ve Paim, 2011). Daha önce de bahsedildiği üzere Güney Kore'de yapılan bir çalışmada ise gençlerde finansal okuryazarlığın belirleyicileri tespit edilmeye çalışılmıştır (Sohn vd., 2012).

Türkiye'de ise finansal okuryazarlık konusunda yapılmış bir kaç akademik çalışma bulunmakla beraber, üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır (Altıntaş, 2011; Temizel ve Bayram, 2011). Türkiye'deki çalışmalar genellikle yetişkinlerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine yoğunlaşmıştır (Altıntaş, 2009; Yeşilada ve Uçel, 2009; Temizel, 2010; Sevim vd., 2012; Gökmen, 2012).

Altıntaş (2009) belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin önemini araştıran çalışmasında bireysel emeklilik fonlarına yatırım yapanların finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğunu ve yatırımlarını yeterli bilgiye sahip olmadan yaptıklarını göstermiştir. Yeşilada ve Uçel (2009) yetişkinler üzerinde yaptıkları çalışmada finansal okuryazarlık ile finansal sorumluluk arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Temizel (2010), Eskişehir'deki mavi yakalı çalışanların finansal okuryazarlık düzeyine dair yaptığı çalışmada mavi yakalı çalışanların yaşam standartlarını yükseltecek finansal bilgi ve uygulamalara istekli oldukları ancak bu konudaki düzenlemelere erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını ortaya koymuştur. Sevim vd. (2012) ise finansal okuryazarlığın satın alma davranışları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçları finansal okuryazarlık düzeyi yükseldikçe gereksiz ve aşırı satın alımların önlenebileceğini göstermektedir. Gökmen (2012)

ise kitabında finansal okuryazarlık kavramı ve önemini ele almış ve bu konuda yapılan çalışmaları incelemiştir.

Üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmalardan ilkinde Altıntaş (2011) öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmeyi ve finansal okuryazarlığın belirleyicilerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. 337 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme, 28 soruluk bir finansal bilgi testi kullanan Altıntaş (2011) doğru cevap ortalamasını %39,2 olarak belirtmiştir ve finansal okuryazarlığı etkileyen en önemli faktörler, sınıf sıralaması, yaş, ailenin geliri ve ebeveynlerle tartışma olarak bulunmuştur. Dikkat çeken bir başka çalışma ise, Temizel ve Bayram (2011)'in, üniversite öğrencilerinin yedi alanda öznel finansal bilgini 1'den 5'e kadar (5'li Likert tipi) bir ölçekle değerlendirdikleri çalışmadır. Ayrıca dikkat çeken bir başka çalışma, Temizel ve Bayram (2011)'in, 433 üniversite öğrencisinin öznel bilgi düzeyini 1'den 5'e kadar (5'li Likert tipi) ölçek kullanılarak, yedi alanda öznel finansal bilgilerini değerlendirdikleri araştırmadır. Örneklemelerinin finansal bilgi skor ortalaması 2,15'dir ($SS = 0,38$). Araştırmanın sonuçları öğrencilerin finansal bilgilerini ailelerinden almakta olduğunu göstermektedir. Öğrenciler finansal gelişmeleri çoğunlukla televizyon ve internetten takip etmekte ve finansal yönetim becerilerini olduğundan daha fazla sanmaktadır.

Yayınlanmış olan akademik çalışmaların yanı sıra Türkiye'de Dünya Bankası ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) işbirliği ile hazırlanan "Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması" tamamlanmış ve ön sonuç raporu hazırlanmıştır. Yetişkinleri ele alan araştırma, Dünya Bankası tarafından 12 ülkede uygulanan "Finansal Yeterlilik Araştırması"nın Türkiye ayağı olup, SPK tarafından desteklenmiştir. Araştırma ön sonuçları, SPK koordinasyonunda yürütülen Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı çalışmaları kapsamında ülkemizin mevcut finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesinde ölçüt olarak alınacaktır. Dünya Bankası tarafından üzerinde çalışılmakta olan, ülkelerarası karşılaştırma ve ekonometrik analiz içeren sonuç raporu ise projelerin yürütülmesi sürecinde, hedef kitle ve ihtiyaçlarının belirlenmesine ve diğer ülkelerle karşılaştırmalar yapılmasına katkıda bulunacaktır.

Ayrıca Boğaziçi Üniversitesi ve TEB işbirliği ile yetişkinler üzerinde finansal okuryazarlık endeksi araştırması yapılmaktadır. Araştırmanın her 6 ayda bir yenilenmesi düşünülmektedir. Araştırma Türkiye'yi, finansal okuryazarlığın göstergeleri olarak bilinen üç ana kriterde incelemektedir: Finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış. Bu kriterler bazında puanların toplanması ile bir finansal okuryazarlık endeksi oluşturulduğunda, Türkiye'nin finansal okuryazarlık endeks değeri 59,8 olarak hesaplanmıştır.

Açıkça görüldüğü gibi, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı üzerine yapılan araştırmalarda, çoğunlukla gelişmiş ülkelerden örnekler kullanılmıştır. Türk üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı üzerine ampirik bulgu azdır. Yukarıda detaylı şekilde

bahsedildiği üzere, Türkiye’de üniversite öğrencilerine odaklanan geniş kapsamlı finansal okuryazarlık çalışmaları oldukça kısıtlıdır. Az sayıdaki mevcut finansal okuryazarlık çalışmaları yetişkinleri ele almakta, nispeten küçük örneklem kullanmakta veya finansal bilgi düzeyini nesnel olarak ölçmek yerine öznel ölçütler kullanmaktadır. Bu çalışma, gelişmekte olan ülkelerdeki üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlıkla ilgili literatürdeki boşluğu, öğrencilerin finansal okuryazarlığını etkileyen faktörleri araştırmak için Türkiye’deki bir üniversiteden toplanmış verileri kullanarak doldurmayı amaçlamaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Örneklem

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda anket yönetimi tercih edilmiştir. Anketler 9 ayrı ilde bulunan toplam 17 üniversiteden toplanmıştır ve 1539 kullanılabilir ankete ulaşılmıştır. Bu üniversiteler Akdeniz, Ankara, Atatürk, Bahçeşehir, Bilgi, Boğaziçi, Çukurova, Dokuz Eylül, Ege, Erciyes, Gazi, İstanbul, İTÜ, Marmara, Selçuk, Uludağ ve Yeditepe Üniversiteleridir. Anketlerin illere ve üniversitelere göre dağılımı Ek1-Tablo 1’de yer almaktadır. En yüksek katılımcı sayısı anketi cevaplayanların %7’si ile Erciyes Üniversitesi’nden, en düşük katılımcı sayısı da anketi cevaplayanların %2,6’sı ile Bilgi Üniversitesi’ndendir. Anketlerin 160 tanesi vakıf üniversitelerinde (Bilgi, Bahçeşehir, Yeditepe) okuyan öğrencilerden, geriye kalan 1379 tanesi ise devlet üniversitelerinden toplanmıştır. Türkiye’de vakıf üniversitesi öğrencilerinin devlet üniversitesi öğrencilerine oranının yaklaşık yüzde 10 olduğu göz önüne alındığında, örneklemimizdeki dağılımın genel popülasyonla uyumlu olduğu görülmektedir.

Örneklemdenki kişilerin yaş ortalaması 22 olup %93’ü 18-25 yaş arasında, %7’si de 25 yaşından büyüktür (bkz. Ek1-Tablo 2). Ankete katılanların %51’i erkek, %49’u kadın (bkz. Ek1-Tablo 3); %99’u bekar, %1’i evlidir (bkz. Ek1-Tablo 4). Örneklemdenki kişilerin %5’i hazırlık sınıfı, %22’si 1. sınıf, %21’i 2. sınıf, %19’u 3. sınıf, %28’i 4. sınıf, %4’ü yüksek lisans, %1’i de doktora öğrencisidir (bkz. Ek1-Tablo 5). Bu kişilerin %24’ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nden, %21’i Fen-Edebiyat Fakültesinden, %16’sı Mühendislik Fakültesi’nden, %7’si Hukuk Fakültesi’nden, %6’sı İletişim Fakültesi’nden, %5’i Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültelerinden, %5’i Eğitim Fakültesi’nden ve %16’sı da diğer fakültelerdendir (bkz. Ek1-Tablo 6). Ankete katılanların %51’inin üniversiteye başlamadan önceki yaşamının büyük çoğunluğu 5 büyükşehirde, kalan %49’unun diğer şehirlerde geçmiştir (bkz. Ek1-Tablo 7). Örneklemdenki kişilerin %68’inin daha önceden çalışma tecrübesi olmuş, %32’sinin ise olmamıştır. Daha önceden çalışma tecrübesi olanların %53’ü part-time, %41’i full-time, %6’sı da ücretli staj olarak çalışmıştır (bkz. Ek1-Tablo 8 ve 9). Ankete katılanların %41’i akademik yıl boyunca ailesiyle, %27’si arkadaşlarıyla ayrı evde, %26’sı yurttan ve %6’sı da tek başına

ayrı evde yaşamaktadır (bkz. Ek1-Tablo 10). Bu kişilerin %11'inin ailesinin toplam geliri 1000TL ve altında, %32'sinin 1001-2000TL arası, %26'sının 2001-3000TL arası, %12'sinin 3001-4000TL arası ve %19'unun 4000TL'nin üzerindedir. Ankete katılanların kendi kişisel gelirlerine baktığımızda ise %45'inin aylık geliri 500 TL ve altında, %40'ının 501-1000 TL arasında ve %15'inin de 1000 TL'nin üzerindedir Ankete katılanların %30'unun annesi ilkokul mezunu, %16'sının ortaokul mezunu, %28'inin lise mezunu, %16'sının üniversite mezunu, %2'sinin de yüksek lisans veya doktora mezunudur (bkz. Ek1-Tablo 11). Babalarının eğitim durumu ile ilgili olarak da %22'sinin babası ilkokul mezunu, %13'ünün ortaokul mezunu, %32'sinin lise mezunu, %26'sının üniversite mezunu ve %4'ünün yüksek lisans veya doktora mezunudur (bkz. Ek1-Tablo 12). Örneklemdeki kişilerin %40'ı düz lise, %37'si anadolu lisesi, %10'u meslek lisesi, %5'i özel lise, %3'ü de fen lisesi mezunudur (bkz. Ek1-Tablo 13).

3.2 Soru Formunun Oluşturulması

Çalışmanın temel amacı doğrultusunda anket formunun ilk bölümünde öğrencilerin finansal bilgi düzeyini ölçen sorulara yer verilmiştir. Finansal bilgi ölçeği oluşturulurken birinci aşamada, literatür taraması kısmında yer verilen finansal bilgi ölçekleri (Danes ve Hira, 1987; Volpe vd., 1996; Chen ve Volpe, 1998, 2002; Mandell, 2009; Jorgensen ve Savla, 2010; Hancock vd., 2012; Van Rooij vd., 2011) kullanılarak bir soru havuzu oluşturulmuştur. Birbirine çok benzeyen ya da Türkiye finansal piyasalarına uygun olmayan sorular elenmiştir. Sorular öncelikle Türkçe'ye çevrilmiş, kolay anlaşılabilir olması açısından dolar değerleri TL değerleri ile, yabancı isimler de Türkçe isimlerle değiştirilmiştir. Çeviride oluşabilecek tutarsızlıkları gidermek amacıyla anket bağımsız olarak tekrar İngilizce'ye ve son olarak tekrar Türkçe'ye çevrilmiştir (geri çeviri yöntemi).

İkinci aşamada ise anketin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bir başka deyişle "ankette yer alan maddeler, finansal bilgi düzeyini kapsamada ve ölçmede ne derece yeterlidir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu amaçla Finans anabilim dalında görev yapan ve finansal okuryazarlık konusunda çalışan bir profesör ve bir doçentten, anketleri kapsam geçerliliği bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Eleştirilen maddeler üzerinde öneriler doğrultusunda değişiklikler yapıp, uygun olmayan maddeler formdan çıkarılmıştır. Böylece anketin diğer geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaya yönelik hedef kitleden seçilecek bir örnekleme uygulanmak üzere anketin ön uygulama kısmı oluşturulmuştur. Frekans Araştırma tarafından 50 kişiye uygulanan pilot çalışma sonucunda anketin ilk kısmına son şekli verilmiştir. Ek 2'de görülebileceği üzere anketin finansal bilgi düzeyini ölçmeye yönelik ilk kısmında (A bölümü) tek doğru cevabı bulunan toplam seçmeli 27 soru yer almaktadır. Bu sorular genel finans bilgisi, tasarruf ve borçlanma, yatırım, sigorta gibi alanları kapsamaktadır.

Anketin ikinci bölümünde (B bölümü) öğrencilerden kendi finansal bilgilerini ne düzeyde gördüklerini öznel olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Literatür taraması kısmında belirtildiği gibi, finansal okuryazarlığı ölçmek oldukça zor bir iştir. Örneğin, okuryazarlığı düzgün bir şekilde ölçmek için kaç tane soru sorulması gerektiğini bilemeyebiliriz. Bu nedenle, 27 soruluk finansal bilgi testine verilen cevapların yanı sıra, kişisel (öznel) görüşe dayalı basit finansal okuryazarlık ölçümleri de kullanılmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012). Bu doğrultuda cevaplayıcılara 5'li ölçekte (1'den 5'e kadar), kendi finans bilgilerini derecelendirmelerini istedik (bkz. Ek2- Soru B12). Bu soru, bilginin kişisel ve objektif ölçümü arasında güçlü bir korelasyon olup olmadığını test edebilmek amacıyla ankete eklenmiştir.

İkinci bölümde öznel finans bilgisi sorusunun yanı sıra, öğrencilerin finansal davranış ve finansal tutumlarını ölçmeye yönelik sorulara ve finansal bilgi düzeyini etkilemesi muhtemel bir takım faktörler ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Ankette finansal davranışlarla ilgili 8 soru yer almaktadır (bkz. Ek2- Soru B21). Bu sorular literatürde yer alan çeşitli çalışmalardan uyarlanmıştır (Atkinson ve Messy, 2012; Jorgensen ve Savla, 2010; Gutter ve Copur, 2011; Hancock vd., 2012). Bu sorulara verilen cevaplardan, insanların paralarını yönetme yollarıyla ilgili, satın aldıkları ürünlerin fiyat olarak kendilerini uyup uymadığını, faturaları zamanında ödeyip ödeyemedikleriyle ilgili, mali durumlarını yakından takip edip edemedikleriyle ilgili bilgi edinebilmek mümkündür. Ayrıca, uzun vadeli hedef belirleme ve birikim yapma girişimleri olup olmadığı, bütçe yapip yapmadıkları, finansal ürünleri nasıl seçtikleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yakın zamanda borç alıp almadıkları da sorgulanabilir. Sorularda 5'li Likert ölçeği kullanılarak insanlara davranış frekanslarıyla ilgili daha fazla bilgi sağlama fırsatı verilmiştir.

Bilgi ve davranışa ilave olarak, tutumlar ve tercihler de finansal okuryazarlığın önemli bir unsuru olarak değerlendirilmektedir. Eğer insanlar gelecekte için birikim yapmaya yönelik negatif tutuma sahipse, bu tarz davranışları üstlenmeye daha az eğimli olduğu savunulmaktadır. Benzer şekilde eğer, uzun vadeli güvence yerine kısa vadeli isteklerini ön planda tutmayı tercih ediyorsa, o halde uzun dönemli finansal planlar yapmaya ya da kendilerini acil durum tasarruflarıyla desteklemeye eğilimli değillerdir. Bu nedenle anket formuna, özellikle gelecek için planlamaya ve paraya yönelik tutumlara odaklanan üç adet tutumsal ifade eklenmiştir. Bu ifadeler OECD tarafından oluşturulan finansal okuryazarlık anketinden alınmıştır (OECD INFE, 2012). Ankette yer alan tutumsal sorular şunlardır: "Para harcamayı ilerisi için para biriktirmekten daha tatmin edici buluyorum", "Genellikle günü yaşar, yarını yarına bırakırım" ve "Bence para harcamak için var". Öğrencilerden bu ifadelere ne ölçüde katıldıklarını 1'de 5'e kadar bir ölçekte derecelendirmeleri istenmiştir (bkz. Ek2- Soru B20).

Anketin ikinci bölümünde öğrencilere finansal bilgi edindikleri kaynaklar (aile, arkadaşlar, medya, okul gibi), aile arasında finans konularında yapılan paylaşımlar, lise ve üniversitede almış oldukları finans dersleri, sahip oldukları finansal araçlar (banka hesabı, bankamatik kartı, kredi kartı gibi), gelirleri, finansal durumlarını nasıl gördükleri ile ilgili sorular da yöneltilmiştir (bkz. Ek2- B1-B11 arası sorular). Bunların öğrencilerin finansal okuryazarlığını etkileyebileceği düşünülmektedir. İlaveten öğrencilerin materyalizm düzeyleri, risk alma seviyeleri, finansal bilgi edinmeye karşı olan motivasyonları, yaşam tatmini, paraya karşı olan tutumları ve öğrenme şekilleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir (bkz. Ek2- B15-B21 arası sorular). Bu kavramları ölçmek için literatürde güvenilirlik ve geçerliliği kanıtlanmış ölçekler kullanılmıştır. Materyalizm ve risk alma skalaları Gutter ve Copur (2011) tarafından, finansal motivasyon soruları Chen ve Volpe (1998) tarafından, yaşam tatmini skalası Shim vd. (2009) tarafından, parasal tutum skalası Tang (1995) tarafından, öğrenim yaklaşımları skalası ise Biggs vd. (2001) tarafından geliştirilerek Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu kavramlardan finansal okuryazarlık ile anlamlı bir ilişkisi doğrulanamayanlara analizin devamında yer verilmemiştir. Son olarak da öğrencilere kredi kartı borçlarını ne şekilde ödedikleri ve mevcut borç durumları sorulmuştur (bkz. Ek2- B22-B24 arası sorular).

Anketin üçüncü ve son bölümünde (C bölümü) ise yaş, cinsiyet, sınıf, bölüm, gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim ve çalışma durumları, yaşanan yer, mezun olunan lise, iş tecrübesi, genel not ortalaması gibi demografya sorularına yer verilmiştir

4. BULGULAR

4.1 Finansal Bilgi Düzeyi

Finansal bilgiyi ölçen 27 soruya verilen cevaplar incelendiğinde en az doğru cevap 7. (bankamatik kartını kredi kartından ayıran özellikler), 8. (maaştan yapılan kesintiler), 12. (kredi kartları ile ilgili yanlış bilinenler), 15. (paranın zaman değeri), 20. (yatırım fonları), 24. (tahvil fiyatları) ve 25. (tahviller ile ilgili genel bilgi) sorularda karşımıza çıkmaktadır. Bu soruların her birine öğrencilerin yüzde 30'undan azı doğru cevap verebilmiştir. 2. (enflasyon), 9. (kira kontratı), 14. (kayıp kredi kartı ile ilgili sorumluluk), 18. (risk getiri ilişkisi) ve 27. (bütçe) ile ilgili sorulara ise öğrencilerin yüzde 60'ından fazlası doğru cevap vermiştir.

Tablo 1. Finansal bilgi sorularına verilen cevaplar

	Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
1: Vadeli hesabınızda faiz oranının yıllık yüzde 1, ve enflasyonun yıllık yüzde 2 olduğunu düşünün. Bir yıl sonra, bu hesaptaki para ile ne kadar ürün/hizmet satın alabilirsiniz?	51%	32%	17%
2: 2015 yılında hem gelirinizin, hem de piyasadaki tüm ürünlerin fiyatlarının iki katına çıktığını varsayın. 2015 yılında	62%	30%	8%

gelirinize ne kadar ürün alabilirsiniz?			
3: Farz edin ki bir arkadaşınıza bugün 10.000 TL; kardeşine ise üç yıl sonra 10.000 TL miras kaldı. Bu mirastan dolayı kim daha zengindir?	57%	34%	10%
4: Enflasyon pek çok zorluğa sebep olabilir. Aşağıdaki gruplardan hangisi uzun yıllar süren yüksek enflasyondan en fazla etkilenir?	42%	47%	11%
5: Katma Değer Vergisi (KDV) ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?	37%	46%	17%
6: Aşağıdakilerden hangisi ödeme yapmak için kullanılamaz?	77%	17%	6%
7: Aşağıdakilerden hangisi bankamatik (ATM) kartını kredi kartından ayıran özelliklerdendir?	14%	70%	16%
8: Elinize geçen net para, brüt maaşınızdan daha azdır. Aşağıdaki şıklardan hangisinde yapılan kesintiler doğru olarak verilmiştir (damga vergisi hariç)?	29%	46%	25%
9: Aylık 500 TL'den bir yıllık bir kira kontratı imzaladığınızı ancak kiraladığınız dairede hiç oturmadığınızı farz edin. 1 yıl sonunda ev sahibine olan borcunuz ne kadardır?	68%	26%	6%
10: Acil paraya ihtiyacınız olduğunda aşağıdaki varlıklardan hangisi en çok işinize yarar?	57%	36%	7%
11: Bir araba satın alındıktan sonra ne zaman en hızlı değer kaybeder?	37%	50%	13%
12: Kredi kartları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?	28%	50%	23%
13: Ahmet ve Mehmet bugün 65 yaşındadırlar. Ahmet 25 yaşından 35 yaşına kadar her yıl bankaya 2000 TL koymuştur. Mehmet ise 35 yaşından 45 yaşına kadar her yıl bankaya 2000 TL koymuştur. Her ikisinin de birikimlerini aynı faizi veren vadeli hesaplarda tuttuğunu varsayarsak, bugün hangisinin daha çok parası vardır?	44%	45%	11%
14: Kaybolan ya da çalınan bir kredi kartının sahibinin yasal sorumluluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?	62%	26%	12%
15: 1000 TL değerinde bir dizüstü bilgisayar satın aldığınızı düşünün. Finansal açıdan aşağıdaki ödeme seçeneklerden hangisi daha avantajlıdır	23%	70%	6%
16: Vadeli hesabınızda 100 TL'nizin olduğunu ve faiz oranının da yıllık yüzde 2 olduğunu farz edin. Anaparaya veya faiz gelirine dokunmadığınız takdirde 5 yılın sonunda bu hesapta toplam ne kadar paranız olurdu?	54%	30%	17%
17: Vadeli hesabınızda 100 TL'nizin olduğunu ve yıllık faiz oranının yüzde 20 olduğunu farz edin. Anaparaya veya faiz gelirine dokunmadığınız takdirde 5 yılın sonunda bu hesapta toplam ne kadar paranız olurdu?	42%	41%	17%
18: Getirisi yüksek bir yatırımın riski de yüksektir?	76%	16%	9%
19: Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? Biri eğer	35%	49%	17%

borsada B şirketinin hisselerinden satın alırsa			
20: Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?	26%	36%	38%
21: Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisinin getirisi en fazla değişkenlik gösterir?	36%	39%	25%
22: Bir yatırımcı parasını tek bir yere yatırmak yerine farklı yatırım araçlarında değerlendirirse, para kaybetme riski	46%	40%	14%
23: Hisse senetleri normalde tahvillerden daha risklidir?	45%	22%	33%
24: Faiz oranı düşerse, tahvil fiyatlarına ne olur?	16%	50%	34%
25: Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? Biri eğer borsada B şirketinin çıkardığı tahvillerden satın alırsa	28%	42%	30%
26: Sigorta yaptırmaktaki temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?	53%	37%	9%
27: Ahmet çok kısa bir süre önce, net maaşının 2000 TL olduğu bir iş buldu. Kendisi her ay, market alışverişine 200 ve kiraya 900 TL ödemek zorunda. Ayrıca, ulaşım için aylık 200 TL harcıyor. Eğer, kıyafet alışverişi için her ay 100 TL, dışarıda yemek için 200 TL ve diğer her şey için 250 TL ayırırsa, 600 TL birikim yapabilmek için ne kadar zamana ihtiyacı vardır?	60%	28%	12%

27 sorunun tamamını kullanarak toplam “finansal bilgi skoru” oluşturulmuştur. Öğrencilere verdikleri her bir doğru cevap için 1 puan verilmiş, “bilmiyorum” cevabı yanlış cevap olarak kabul edilmiştir. Ölçümün güçlü olduğundan emin olmak için ayrıca sınav testleri de yapılmıştır. Öncelikle, faktör analizi ile tüm soruların aynı kavramı ölçtüğünü doğrulanmıştır. Skalanın güvenilirliğini belirten Cronbach alfa katsayısı 0,68 bulunmuştur yani kabul edilebilir düzeydedir. Ayrıca bazı soruları dahil etmenin ya da çıkarmanın öğrencilerin sıralamasına etkisi de araştırılmıştır (Atkinson ve Messy, 2012). Finansal bilgi skorunu faktör analizi kullanarak yaratmak da mümkündür ancak bu yaklaşım genellikle karmaşık verileri puanlarken iyi bir yöntem olarak kabul edilir. Bireyler için her birinin faydası olduğundan finansal bilginin her bir bileşenine eşit ağırlık verilmesi gerektiğini savunan çalışmalar da mevcuttur (Atkinson ve Messy, 2012). Bu nedenle aşağıda takip eden sonuçlarda finansal bilgi skoru 27 soruya verilen doğru cevapların sayısı olarak hesaplanmıştır (yani her bir soruya eşit ağırlık verilmiştir).

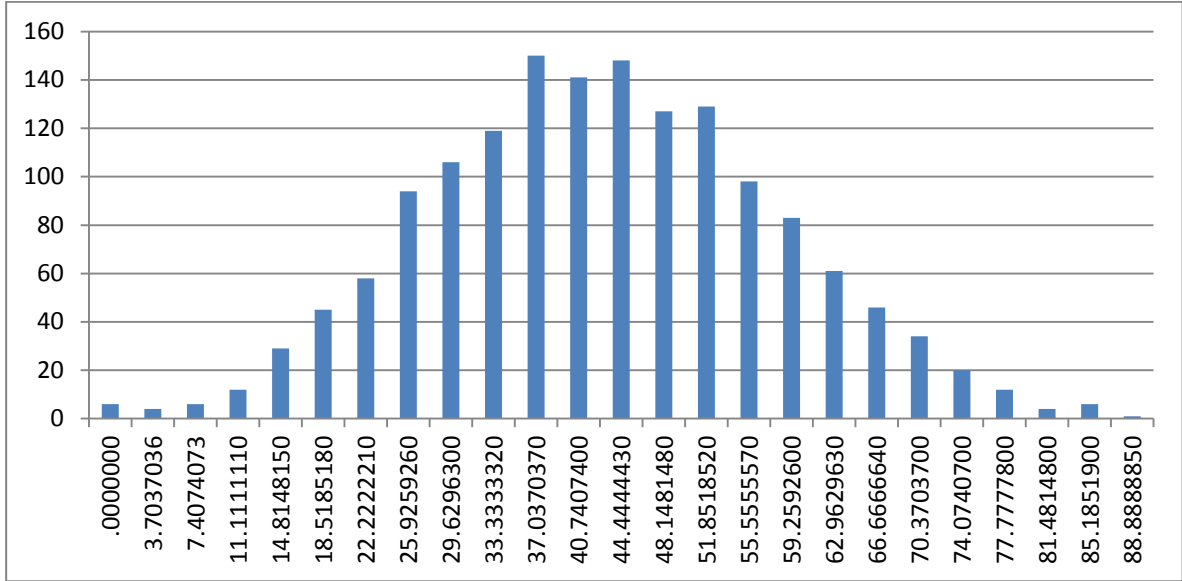
Finansal bilgi skoru ile ilgili tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de sunulmaktadır. sunulmaktadır. Ortalama finansal okuryazarlık skoru 27 üzerinden 11,57’dir ($SS = 4,10$). Bu da ortalama bir öğrencinin soruların yarısını bile doğru cevaplayamadığı anlamına gelir. Buna göre Türkiye’deki üniversite öğrencileri arasındaki finansal okuryazarlığın oldukça düşük olduğunu söylemek mümkündür. Minimum skor sıfır ve maksimum skor ise 24’tür. Hiç

bir öğrenci soruların tümünü doğru cevaplayamamıştır. İstatistikler kolay yorumlanabilmesi açısından yüzdeye çevrilerek de verilmiştir.

Tablo 2. Finansal bilgi skorunu tanımlayıcı istatistikler

	Min	Maks	Ortalama	Standart sapma
Finansal bilgi skoru (27 üzerinden)	0	24	11,57	4,10
Finansal bilgi skoru (%)	0	88,89	42,87	15,19

Aşağıda yer alan Şekil 1’de ise örneklemimizdeki öğrencilerin finansal bilgi skorlarının dağılımı gösterilmektedir. Normal dağılıma yakın bir dağılım gözlenmektedir.

Şekil 1. Finansal bilgi skorlarının dağılımı

Tablo 3’te öğrencilerin öznel bilgi düzeyini ölçen “Finans ve para idaresi konusunda kendinizi ne kadar bilgili görüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Buna göre ankete katılanların %42’si kendini finans ve para idaresi konusunda ne bilgili ne de bilgisiz görmektedir. %32’si bilgili olduğunu, %16’sı bilgili olmadığını, %7’si hiç bilgili olmadığını ve %3’ü de çok bilgili olduğunu düşünmektedir.

Tablo 3. Öznel finans bilgisi

	N	%
1. Hiç bilgili değilim	106	6,9
2. Bilgili değilim	245	15,9
3. Ne bilgiliyim ne bilgili değilim	638	41,5

4. Bilgiliyim	493	32,0
5. Çok bilgiliyim	57	3,7
Toplam	1539	100

Tablo 4'te ise öznel bilgi düzeyini ölçen "Finans ve para idaresi konusunda kendinizi ne kadar bilgili görüyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar ile nesnel finansal bilgi skorları arasındaki ilişki incelenmiştir. Öznel bilgi düzeyinde 1 "hiç bilgili değilim", 5 ise "çok bilgiliyim" anlamına gelmektedir. Nesnel finansal bilgi skorları ise beş gruba ayrılmıştır. 1. grup en düşük skorları, 5. grup en yüksek skorları içermektedir. Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin çoğunun kendilerini "ne bilgiliyim ne bilgili değilim" kategorisine koyduğu görülmektedir. Öznel olarak kendini "hiç bilgili değilim" kategorisinde gören 106 öğrenciden 50 tanesi (yüzde 47'si) nesnel skor açısından da 1. grupta yer almıştır. Kendini "çok bilgili" olarak nitelendiren 57 öğrencinin ise yalnızca 13 tanesi (yüzde 23'ü) nesnel skor açısından da 5. grupta yer almıştır. Öğrencilerin kendilerini bilgili görme durumlarıyla, finansal bilgi testine verdikleri doğru cevaplar arasında büyük bir paralellik gözlenmemiştir.

Tablo 4. Öznel ve nesnel finansal bilgi arasındaki ilişki

	Nesnel					Toplam
	1	2	3	4	5	
Öznel 1	50	26	15	7	8	106
2	72	47	69	23	34	245
3	152	113	164	105	104	638
4	72	76	153	84	108	493
5	14	7	15	8	13	57
Toplam	360	269	416	227	267	1539

4.2 Finansal Davranış

Finansal davranış skorunu oluşturmak için öğrencilere aşağıdaki Tablo 5'te yer alan sekiz davranışın kendilerini ne ölçüde tanımladığını belirtmeleri istenmiştir. İlk beş ifade olumlu finansal davranışları içerdiğinden 1: beni hiç tanımlamıyor, 5: tamamen beni tanımlıyor şeklinde kodlanmıştır. Son üç ifade ise olumsuz finansal davranışlara ilişkin olduğundan ters kodlama uygulanmıştır (1: tamamen beni tanımlıyor, 5: beni hiç tanımlamıyor). Öğrenciler 4 veya 5 cevabı verdikleri her bir davranış için 1 puan almakta, yani o davranışı sergilediği kabul edilmekte, aksi takdirde 0 puan almaktadır. Olumsuz davranışlarda ise "1" öğrencinin davranışı sergilemediği anlamına gelmektedir. Her bir davranış ile ilgili öğrenci yüzdelerine de Tablo 5'te yer verilmiştir. Bu tabloya göre yalnızca iki

olumlu davranış (faturaları zamanında ödeme, fiyat araştırması yapma) öğrencilerin yarısından fazlası tarafından sergilenmektedir. Diğer üç olumlu davranışa 4 ya da 5 cevabı veren öğrencilerin oranı yüzde 50'nin altındadır. Olumsuz davranışlardan kaçınan öğrenci yüzdeleri ise oldukça düşüktür (%27 ile %31 arasında değişmektedir).

Tablo 5. Finansal davranışlar

	1	0
Faturalarımı zamanında öderim.	%52	%48
Her ay gelir ve giderlerimi kontrol etmek için bir bütçe yaparım.	%43	%57
Her ay düzenli para biriktirim (evde, bankada veya diğer yatırım araçlarında)	%33	%67
Bir ürün satın almadan önce fiyat araştırması yaparım.	%55	%45
Her ay elimdeki fiş/ faturalarla yaptığım ödemeleri kıyaslarım.	%30	%70
Bütçeme göre çok pahalı ürünler satın aldığım olur.	%31	%69
Sadece kendimi iyi hissetmek için alışverişe çıktığım olur.	%27	%78
Param yetmediği için sık sık ailemden ekstra harçlık istediğim olur.	%30	%70

Toplam davranış skoru ise öğrencilerin 8 davranıştan kaç tanesini sergilediği şeklinde hesaplanmıştır. Öğrencilerin toplam davranış skoruna ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 6'da yer almaktadır. Baktığımızda ortalama skorun 8 üzerinden 2,94 olduğu görülmektedir (SS = 1,70). Yani öğrenciler olumsuz finansal davranışlara daha eğilimli olduklarını ifade etmektedirler. Tablo 7'de ise toplam finansal davranış skorunun dağılımı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin yüzde 7,2'si hiç bir olumlu davranış göstermemekte, yüzde 0,6'sı ise beş olumlu davranışın tamamını sergilemekte ve üç olumsuz davranışın tamamından kaçınmaktadır.

Tablo 6. Toplam finansal davranış skoruna ait tanımlayıcı istatistikler

	N	Min	Maks	Ortalama	Standart sapma
Finansal davranış skoru	1539	0	8	2,94	1,70

Tablo 7. Toplam davranış skorunun dağılımı

Finansal davranış skoru	N	%
0	111	7,2

1	233	15,1
2	291	18,9
3	344	22,4
4	269	17,5
5	199	12,9
6	54	3,5
7	28	1,8
8	10	,6
Toplam	1539	100

4.3 Finansal Tutum

Finansal tutum skorunu oluşturmak için öncelikle öğrencilere aşağıdaki Tablo 8’de yer alan üç ifadeye ne ölçüde katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir. İfadeler negatif finansal tutum içerdiklerinden kodlama 1: tamamen katılıyorum, 5: hiç katılmıyorum şeklinde yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin %34’ü “para harcamayı ilerisi için para biriktirmekten daha tatmin edici buluyorum” ifadesine kararsız olduklarını (ne katılıp ne de katılmadıklarını), %32’si katıldığını, %21’i katılmadığını, %7’si tamamen katıldığını ve %6’sı hiç katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %33’ü “genellikle günü yaşar, yarını yarına bırakırım” ifadesine kararsız olduklarını (ne katılıp ne de katılmadıklarını), %30’u katıldığını, %23’ü katılmadığını, %6’sı hiç katılmadığını ve %8’i de tamamen katıldığını ifade etmiştir. “Bence para harcamak için var” ifadesine öğrencilerin %40’ı katıldığını, %32’si kararsız olduklarını (ne katılıp ne de katılmadıklarını), %12’si katılmadığını, %12’si tamamen katıldığını ve %4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar öğrencilerin genellikle finansal tutum sorularına günlük para harcamaya daha yatkın cevaplar verdiklerini göstermektedir.

Tablo 8. Finansal tutum

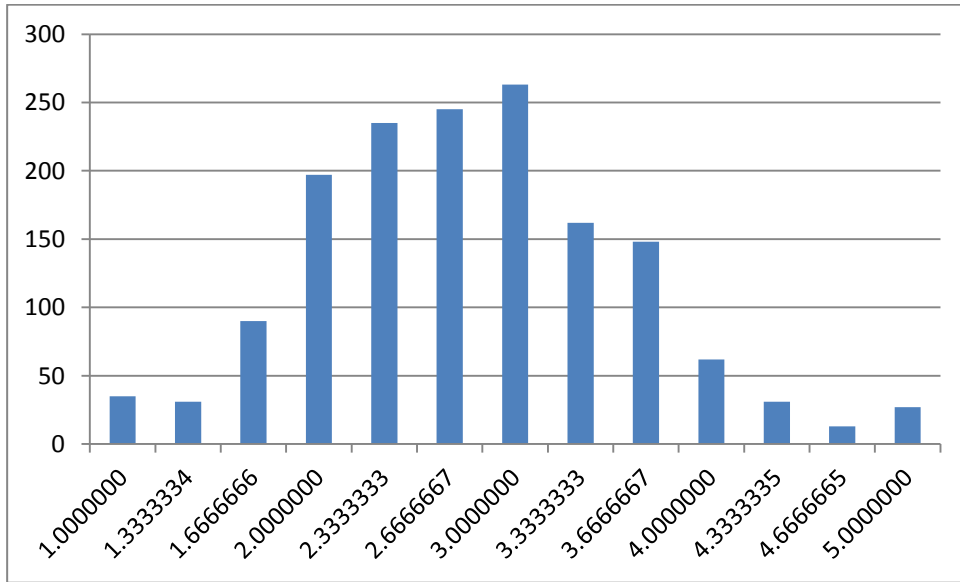
	1	2	3	4	5
Para harcamayı ilerisi için para biriktirmekten daha tatmin edici buluyorum	%6,5	%32,1	%34,4	%20,7	%6,3
Genellikle günü yaşar, yarını yarına bırakırım	%8,4	%29,5	%33,5	%22,7	%5,8
Bence para harcamak için var	%11,9	%39,6	%32,6	%12,1	%3,9

Sonrasında ise bu sorulara verilen cevaplar toplanarak ortalaması alınmıştır ve Tablo 9’daki tanımlayıcı istatistikler elde edilmiştir. Buna göre 1539 öğrencinin 1 ile 5 arasında olan finansal tutum skoru ortalamaları 2,78 standart sapması ise 0,80’dir.

Tablo 9. Toplam finansal tutum skoruna ait tanımlayıcı istatistikler

	N	Min	Maks	Ortalama	Standart sapma
Finansal tutum skoru	1539	1	5	2,78	0,80

Şekil 2’de ise finansal tutum skorunun dağılımı verilmiştir. Sola çarpık bir dağılım gözlenmektedir. Yani öğrencilerin ileriye dönük planlama yapmaktan çok günü yaşamaya, günlük harcamalar yapmaya daha eğilimli oldukları görülmektedir.

Şekil 2. Finansal tutum skorunun dağılımı

4.4 Finansal Davranış ile Diğer Skorlar Arasındaki İlişki

Literatürde finansal bilgi düzeyi arttıkça olumlu finansal davranışların da artacağı öngörülmektedir. Bu noktadan hareketle bir takım ön analizler gerçekleştirdik. Tablo 10’da sekiz finansal davranış ile finansal bilgi düzeyleri arasındaki ilişki t-testi ile incelenmiştir. Buna göre iki olumlu davranışı (faturaları zamanında ödeme ve bütçe yapma) gösteren ve göstermeyen grupların finansal bilgi düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Faturalarını zamanında ödeyenlerin finansal bilgi düzeyi zamanında ödemeyenlere göre daha yüksektir. Aynı şekilde her ay gelir ve giderlerini kontrol etmek için bütçe yaptığını belirtenlerin finansal bilgi düzeyi yapmayanlara göre daha yüksektir. “Param yetmediği için sık sık ailemden ekstra harçlık istediğim olur” ifadesi olumsuz bir finansal davranış içerdiğinden “1” davranıştan kaçınan grubu temsil etmektedir. Yani bu davranıştan kaçınanların finansal bilgi düzeyi daha yüksektir. Diğer davranışları sergileyen ve sergilemeyen iki grup arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Tablo 10. Finansal davranışlar ve finansal bilgi arasındaki ilişki

	0	1	t	p
Faturalarımı zamanında öderim.	42,00	43,67	2,16	0,031
Her ay gelir ve giderlerimi kontrol etmek için bir bütçe yaparım.	41,52	44,70	4,07	<,001
Her ay düzenli para biriktirim (evde, bankada veya diğer yatırım araçlarında)	42,52	43,59	1,29	0,197
Bir ürün satın almadan önce fiyat araştırması yaparım.	42,70	43,04	0,42	0,672
Her ay elimdeki fiş/ faturalarla yaptığım ödemeleri kıyaslarım.	42,48	43,78	1,56	0,119
Bütçeme göre çok pahalı ürünler satın aldığım olur.	42,76	43,73	0,50	0,618
Sadece kendimi iyi hissetmek için alışverişe çıktığım olur.	43,19	42,15	-1,24	0,216
Param yetmediği için sık sık ailemden ekstra harçlık istediğim olur.	42,46	43,95	1,72	0,086

Tablo 11’de toplam finansal davranış skoru ile finansal bilgi skoru arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre davranış skoru “0” olanların yani hiç bir olumlu davranış göstermeyenlerin ortalama finansal bilgi skoru 40,37 olarak bulunmuştur. Davranış skoru “8” olanların yani 5 olumlu davranışın tamamını gösterip, 3 olumlu davranışın tamamından kaçınanların ortalama finansal bilgi skoru 48,52’dir. Ancak arada kalan davranış skorları için tutarlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Tablo 11. Toplam finansal davranış skoru ve finansal bilgi skoru arasındaki ilişki

		Finansal bilgi skoru
		Ortalama
Toplam finansal davranış skoru	0	40,37
	1	42,15
	2	42,44
	3	41,40
	4	45,10
	5	44,94
	6	42,72
	7	42,98
	8	48,51

Literatürde ayrıca uzun vadeye yönelik pozitif finansal tutum içinde olanların bu hedefleri gerçekleştirmeye dönük pozitif davranışlar sergileyecekleri öngörülmektedir. Bu noktadan hareketle finansal davranış ve finansal tutum arasındaki ilişkiyi t-test yöntemiyle inceledik (bkz. Tablo 12). Son üç olumsuz davranıştan kaçınan gruba baktığımızda finansal tutum skorlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak olumlu davranışlardan ikisinde (faturaları zamanında ödeme ve para biriktirme) literatür ile çelişkili bir durum söz konusudur. Bu davranışları sergileyenlerin finansal tutum skoru sergilemeyenlere kıyasla daha düşük bulunmuştur. Geriye kalan davranışları sergileyen ve sergilemeyenler arasında finansal tutum skoru açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 12. Finansal davranışlar ve finansal tutum arasındaki ilişki

	0	1	t	p
Faturalarımı zamanında öderim.	2,83	2,73	-2,56	0,011
Her ay gelir ve giderlerimi kontrol etmek için bir bütçe yaparım.	2,80	2,75	-1,16	0,245
Her ay düzenli para biriktirim (evde, bankada veya diğer yatırım araçlarında)	2,82	2,69	-2,84	0,005
Bir ürün satın almadan önce fiyat araştırması yaparım.	2,76	2,79	0,86	0,392
Her ay elimdeki fiş/ faturalarla yaptığım ödemeleri kıyaslarım.	2,77	2,79	0,55	0,584
Bütçeme göre çok pahalı ürünler satın aldığım olur.	2,73	2,93	3,99	<,001
Sadece kendimi iyi hissetmek için alışverişe çıktığım olur.	2,71	2,92	4,84	<,001
Param yetmediği için sık sık ailemden ekstra harçlık istediğim olur.	2,69	2,99	6,56	<,001

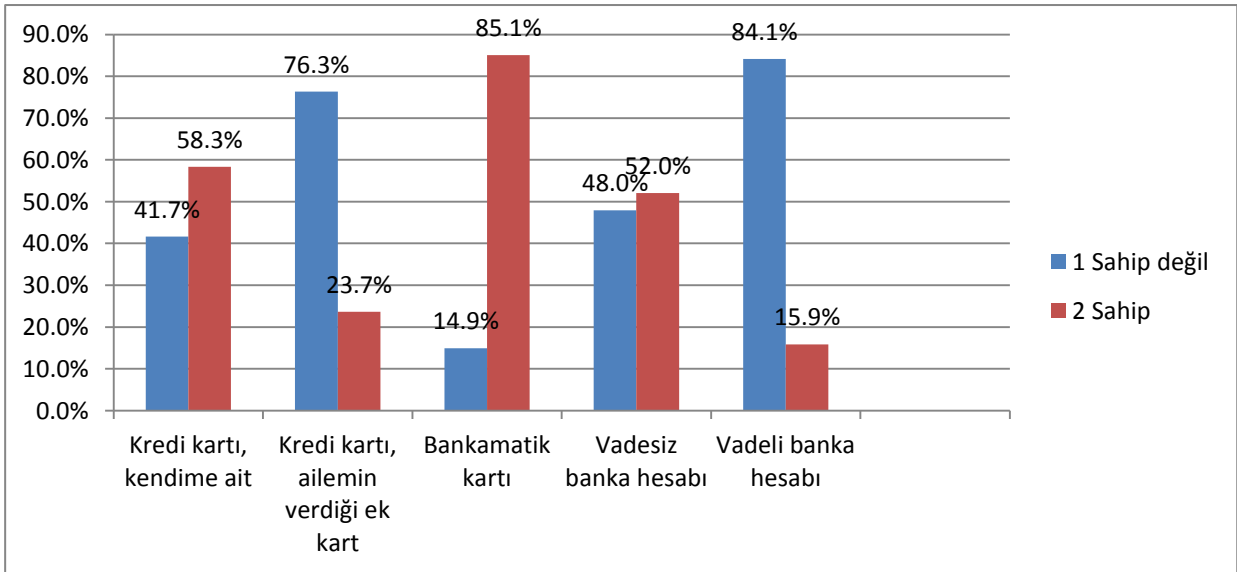
Tablo 13'te toplam finansal davranış skoru ile finansal tutum skoru arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre davranış skoru "0" olanların yani hiç bir olumlu davranış göstermeyenlerin ortalama finansal bilgi skoru 2,73 olarak bulunmuştur. Davranış skoru "8" olanların yani 5 olumlu davranışın tamamını gösterip, 3 olumlu davranışın tamamından kaçınanların ortalama finansal bilgi skoru 3,73'tür. Ancak arada kalan davranış skorları için tutarlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Tablo 13. Toplam finansal davranış skoru ve finansal tutum skoru arasındaki ilişki

		Finansal tutum skoru
		Ortalama
Toplam finansal davranış skoru	0	2,72
	1	2,77
	2	2,74
	3	2,69
	4	2,87
	5	2,68
	6	3,19
	7	2,78
	8	3,73

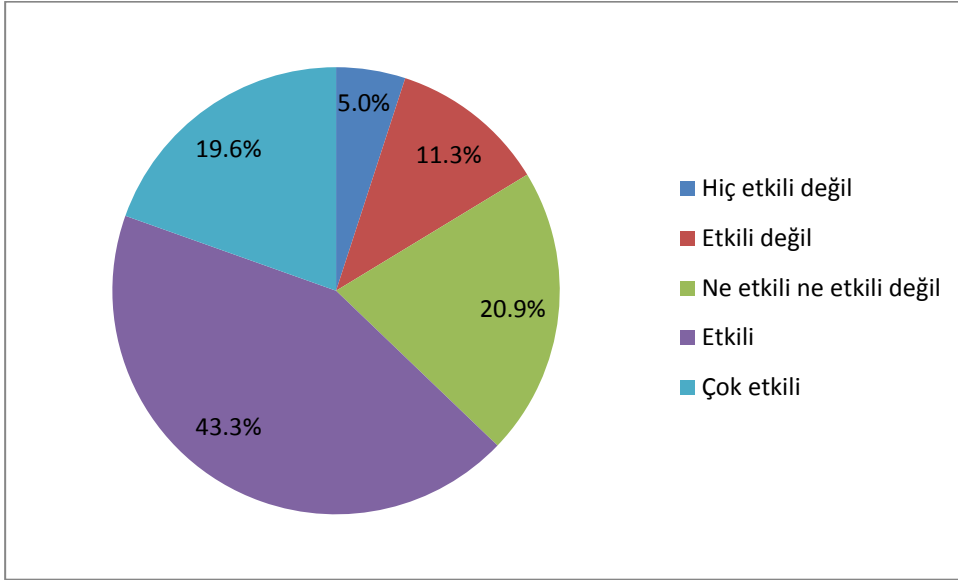
4.5 Ek Bulgular

Anketimiz sonucunda finansal bilgi, tutum ve davranışların yanı sıra katılımcıların sahip oldukları finansal ürünler, finansal bilgi edinme kaynakları, gelir kaynakları ve genel finansal durumları ile ilgili şu ek bulgulara ulaşılmıştır: Şekil 3'te görüldüğü gibi, ankete katılanların sahip oldukları finansal ürünler şu şekildedir: %58'i kendine ait bir kredi kartına, %23'ü ailesinin verdiği ek karta, %85'i bankamatik kartına, %52'si vadesiz banka hesabına ve %16'sı vadeli banka hesabına sahiptir.

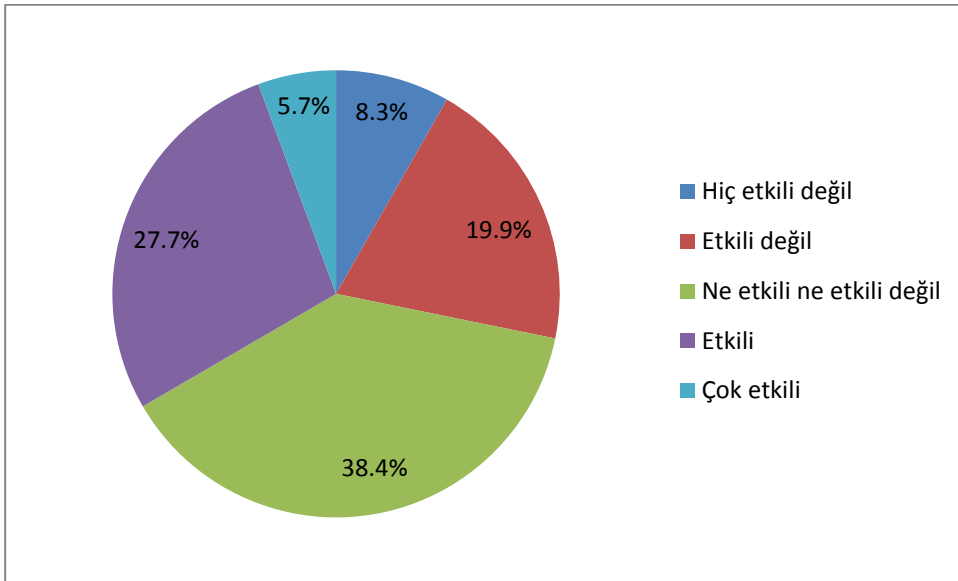

Şekil 3. Sahip olunan finansal ürünler

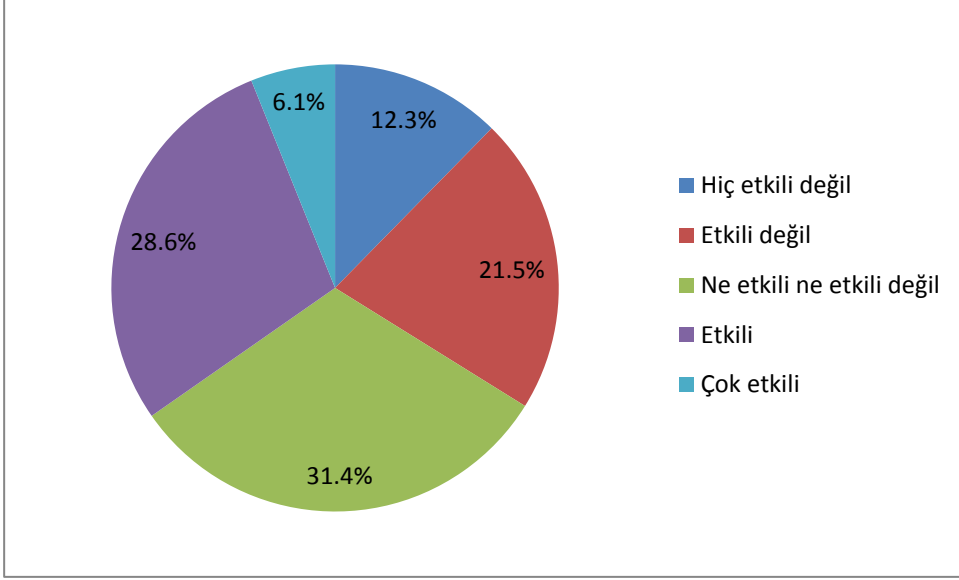
Şekil 4, 5, 6 ve 7’de “ para idaresi ve finansa ilişkin sahip olduğunuz bilgileri edinmenizde aşağıdaki kaynakların ne kadar etkili olduğunu belirtin” sorusuna verilen cevaplar yer almaktadır. Öğrencilerin %19,6’sı ailelerinin “çok etkili” olduğunu belirtirken, bu oran arkadaşlar için %5,7; medya için %6,1; okul içinse yüzde 8,3’tür. Katılımcıların %43,3’ü ailelerini “etkili” olarak nitelendirirken, bu oran arkadaşlar için %27,7; medya için %28,6; okul içinse yüzde 24,2’dir. Bu bulgular gençlerin finansal eğitiminde ailenin önemini ortaya koymaktadır.

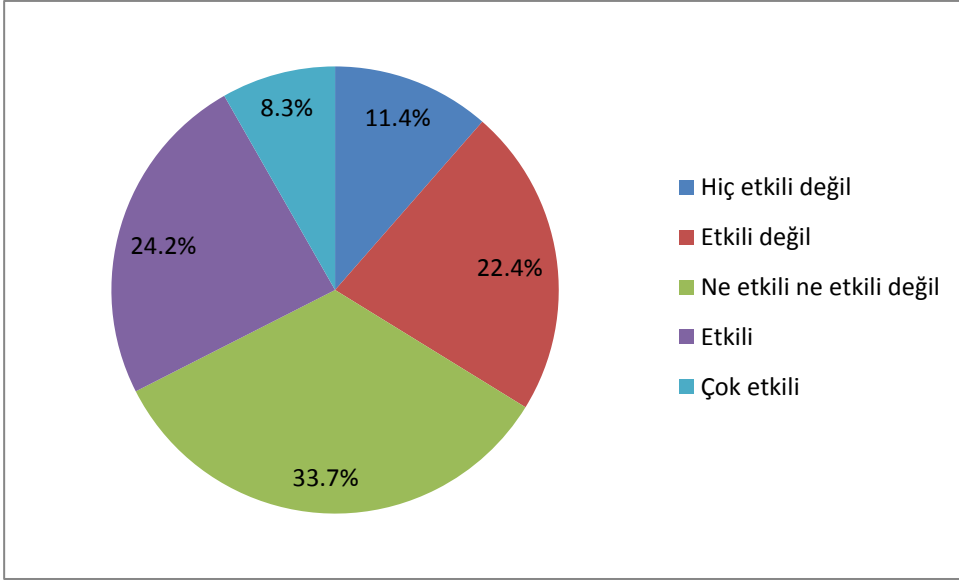
Şekil 4. Ailenin finansal bilgiye etkisi

Şekil 5. Arkadaşların finansal bilgiye etkisi

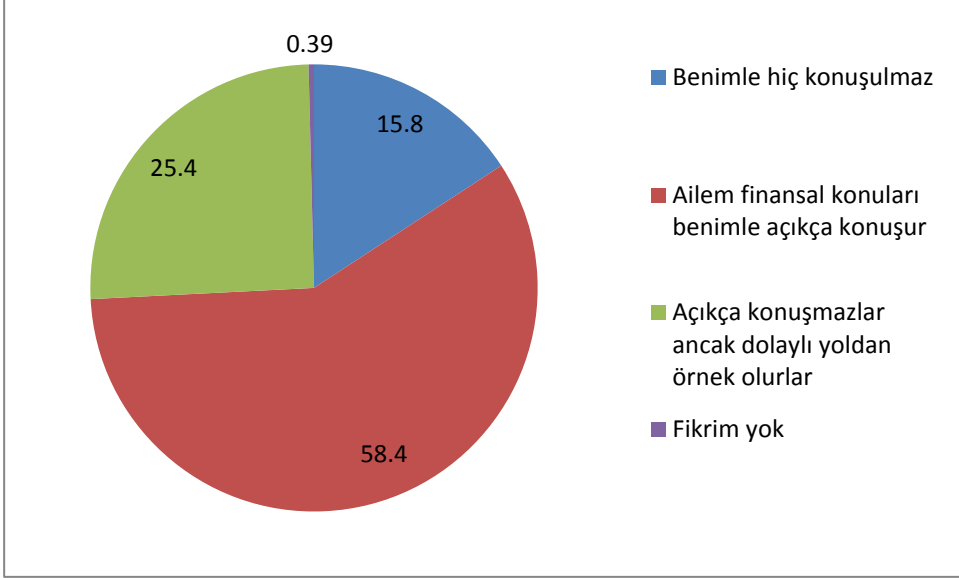

Şekil 6. Medyanın finansal bilgiye etkisi

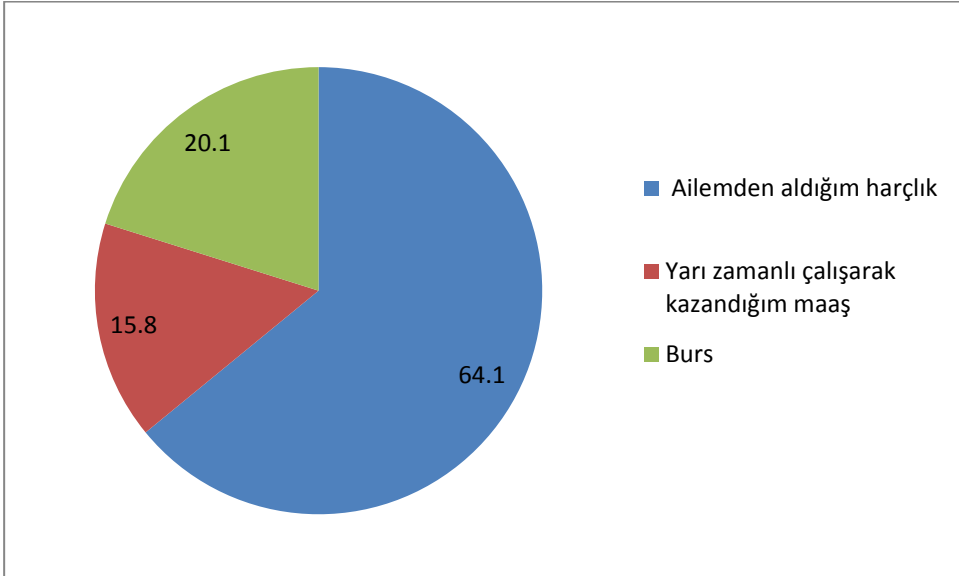
Şekil 7. Okulun finansal bilgiye etkisi

Ailenin öğrencilerin finansal eğitimleri üzerindeki etkisi göz önüne alınarak, katılımcılara ayrıca “ailenizde finansal konular ne şekilde konuşulur?” sorusu yöneltilmiştir. Ankete katılanların %58'i ailelerinin onlarla finansal konuları açıkça konuştuğunu, %25'i açıkça konuşmadığını ama dolaylı yoldan örnek olduğunu, %16'sı ise kendisiyle finansal konuların hiç konuşulmadığını belirtmiştir (bkz. Şekil 8).

Şekil 8. Ailede finansal konuların konuşulma biçimi

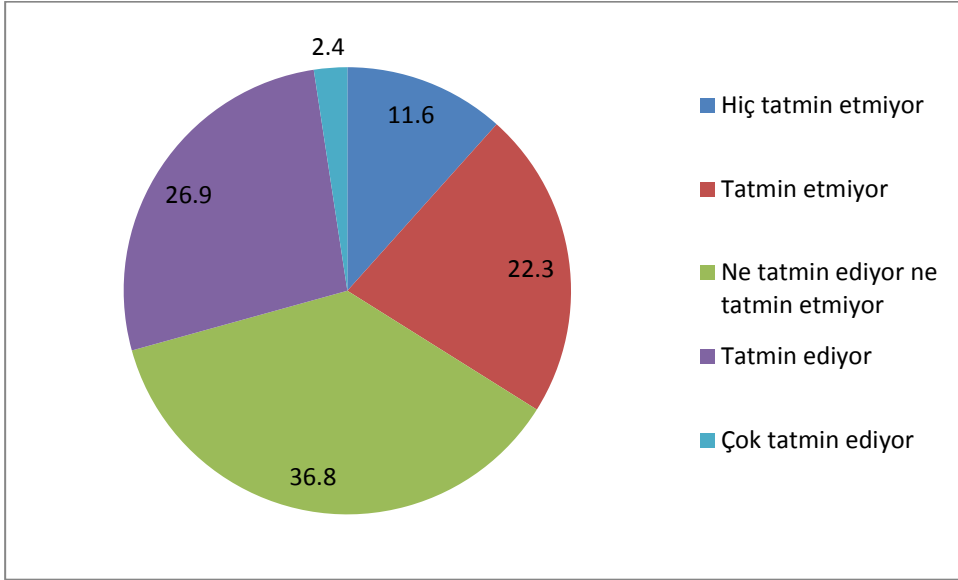
Şekil 9’da “aylık gelirinizin büyük kısmını aşağıdakilerden hangisi oluşturmaktadır?” sorusuna verilen cevaplar özetlenmiştir. Buna göre, ankete katılanların %64’ünün aylık gelirin büyük kısmını ailesinden aldığı harçlık, %20’sinin burs ve %16’sının yarı zamanlı çalışarak kazandığı maaş oluşturmaktadır. Üniversite öğrencisi gençlerin maddi olarak büyük oranda ailelerine bağımlı oldukları görülmektedir.

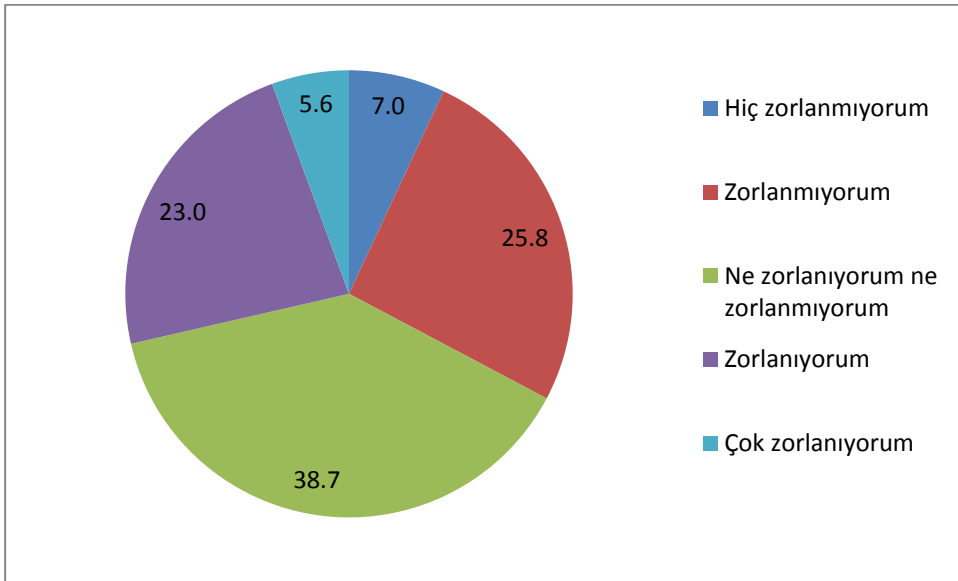
Şekil 9. Gelir kaynakları

Öğrencilerin “finansal tatmin” durumunu ölçmek için şu iki soru yöneltilmiştir: “Şu anki parasal durumunuz sizi ne kadar tatmin ediyor?” ve “Aylık ödemelerinizi yapmaktaki ne kadar

zorlanıyorsunuz?”. Bu sorulara verilen yanıtlar aşağıdaki Şekil 10 ve Şekil 11’de özetlenmiştir. Buna göre, ankete katılanların %37’sini şu anki parasal durumu ne tatmin ediyor ne de tatmin etmiyor. %27’sini şu anki parasal durumu tatmin ediyor, %22’sini tatmin etmiyor, %12’sini hiç tatmin etmiyor ve %2’sini de çok tatmin ediyor. Ankete katılanların %39’u aylık ödemelerini yapmakta ne zorlanıyor ne de zorlanmıyor, %26’sı zorlanmıyor, %23’ü zorlanıyor, %7’si hiç zorlanmıyor ve %6’sı de çok zorlanıyor. Verilen cevaplardan öğrencilerin finansal tatmin düzeyinin ortalama olduğu görülmektedir.

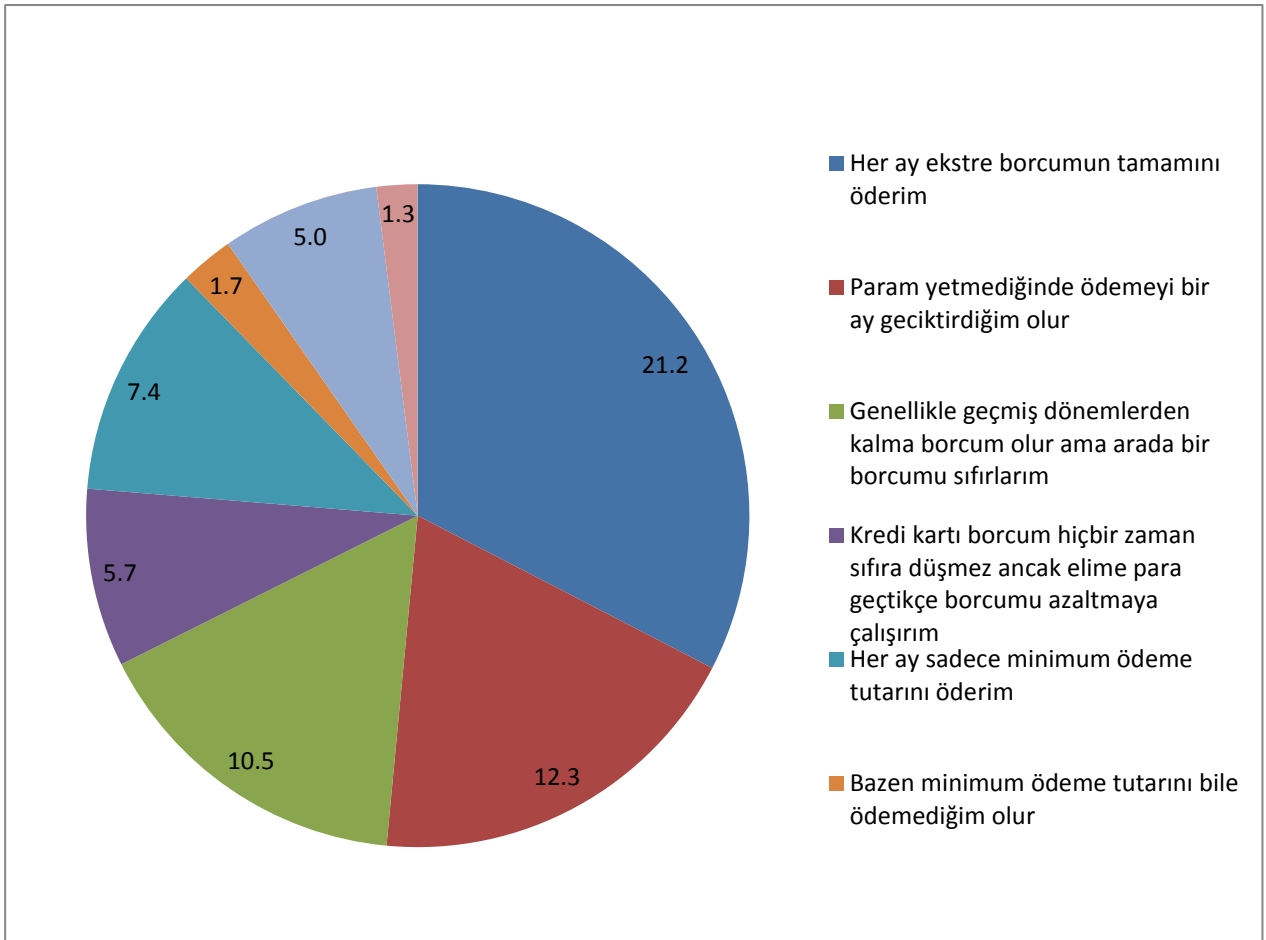

Şekil 10. Finansal durumdan duyulan tatmin

Şekil 11. Ödemelerde yaşanan zorluk

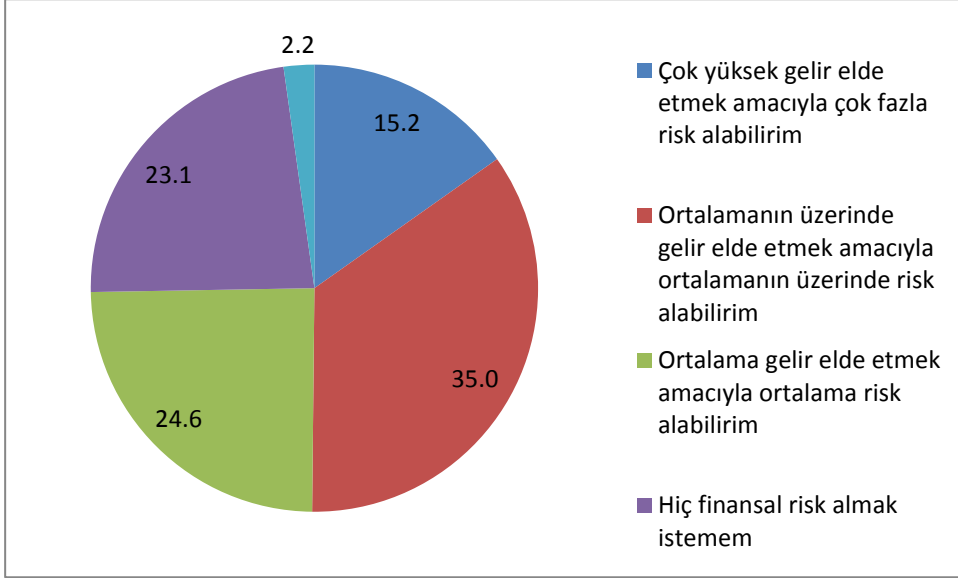
Ankete katılanlara ayrıca kredi kartı borçlarını ödeme şekilleri sorulmuştur (bkz. Şekil 12). Buna göre, kredi kartına sahip olanların %21'i her ay kredi kartı ekstre borcunun tamamını ödediğini, %12'si parası yetmediğinde ödemeyi bir ay geciktirebildiğini, %11'i genellikle geçmiş dönemden borcunun kaldığını ama arada bir de borcunu sıfırladığını, %7'si her ay sadece minimum ödeme tutarını ödediğini, %6'sı kredi kartı borcunun hiçbir zaman sıfıra düşmediğini ancak eline para geçtikçe borcunu azaltmaya çalıştığını, %5'i ödemeleri ailesinin takip ettiğini kendisinin ilgilenmediğini ve %2'si de bazen minimum ödeme tutarını bile ödemediğini belirtmiştir. Ankete katılanların %72'sinin günü geldiği halde ödemediği borcu bulunmamakta, %28'inin ise bulunmaktadır. Günü geldiği halde ödemediği borcu bulunanların %19'unun borcu 100TL ve altında, %21'inin 101-250 TL arasında, %31'inin 251-500 TL arasında, %15'inin 501-1000TL arasında ve %14'ünün de 1000TL'nin üzerindedir.

Şekil 12. Kredi kartı borçlarını ödeme biçimi

Şekil 13'te ankete katılanlara finansal risk almaya karşı tutumları sorulduğunda verilen cevaplar yer almaktadır. Öğrencilerin yüzde 35'i bu soruya "ortalamanın üstünde gelir elde etmek amacıyla ortalamanın üzerinde risk alabilirim" şeklinde, %25'i "ortalama gelir elde

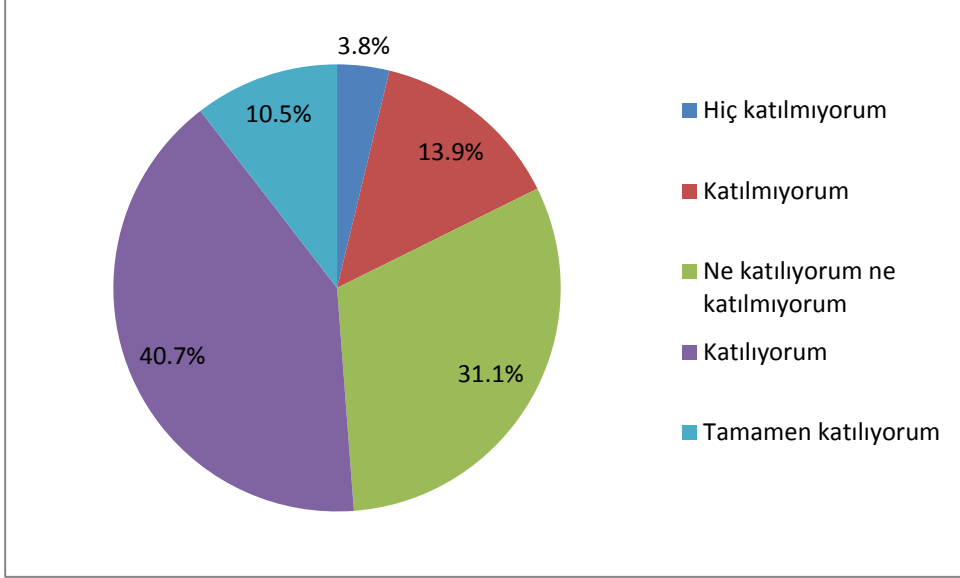
etmek amacıyla ortalama risk alabilirim” diye, %23’ü “hiç finansal risk almak istemem” şeklinde ve son olarak %15’i de “çok yüksek gelir elde etmek amacıyla çok fazla risk alabilirim” şeklinde cevaplamıştır.

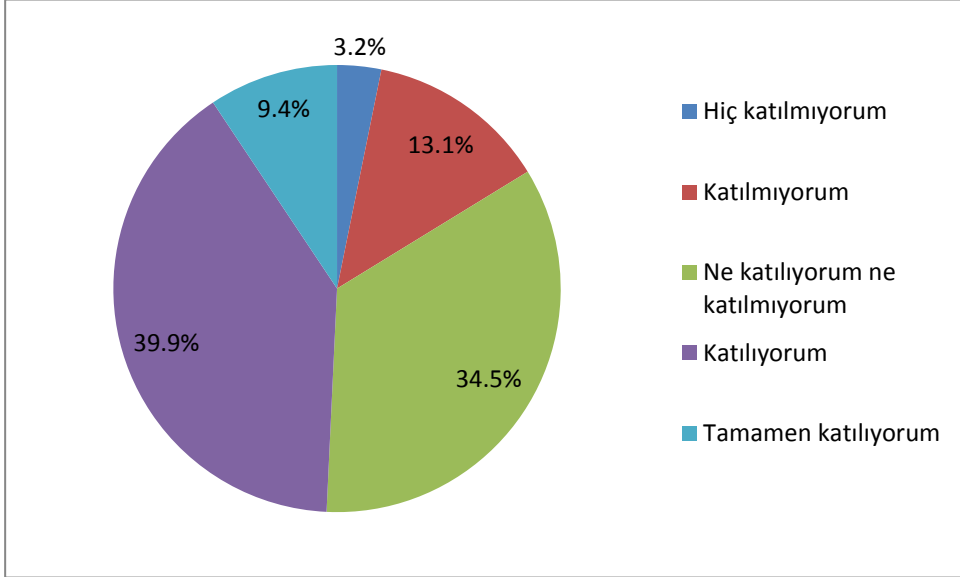
Şekil 13. Risk tutumları

Ankete katılanları motivasyonlarını ölçmek amacıyla iki önerme verilmiştir ve verilen önermelere ne derecede katıldıkları sorulmuştur. İlki “finans ve para idaresi konularında bilgi sahibi olmanın hayat kalitemi arttıracacağına inanıyorum” önermesi, ikincisi de “finans ve para idaresi konularına karşı ilgilim ve bu konularda bilgimi arttırmak istiyorum” önermesidir.

Şekil 14’te görüldüğü üzere ilk önermeye öğrencilerin %41’i katılıyorum, %31’i ne katılıyorum ne katılmıyorum, %14’ü katılmıyorum, %11’i tamamen katılıyorum ve %4’ü de hiç katılmıyorum cevabını vermiştir. İkinci önermeye verilen cevaplar Şekil 15’te verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %40’ı katılıyorum, %35’i ne katılıyorum ne katılmıyorum, %13’ü katılmıyorum, %9’u tamamen katılıyorum ve %3’ü de hiç katılmıyorum cevabını vermiştir.

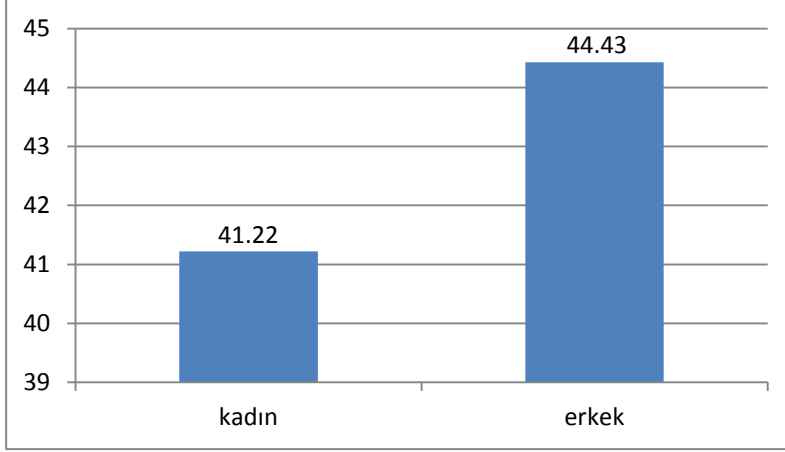
Şekil 14. Finans ve para idaresi konularında bilgi sahibi olmanın hayat kalitemi arttıracığında inanıyorum

Şekil 15. Finans ve para idaresi konularına karşı ilgiliyim ve bu konularda bilgimi arttırmak istiyorum

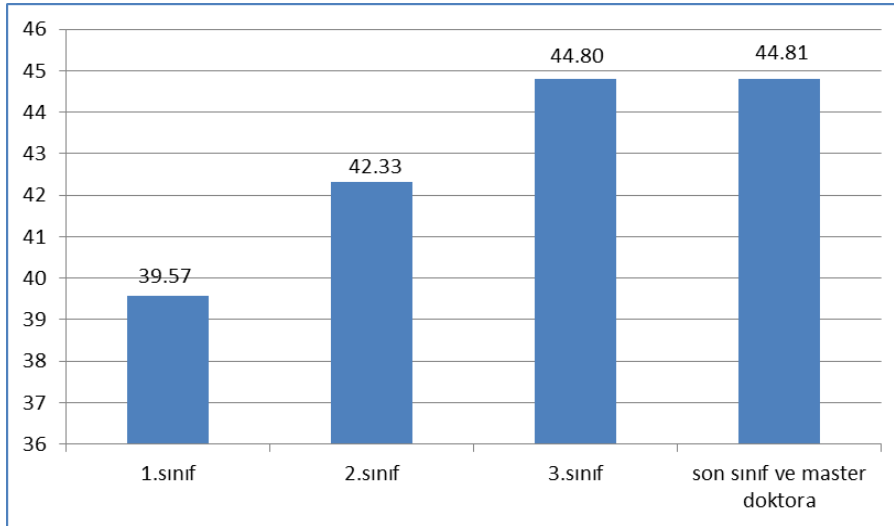
4.6 Sosyodemografik Özellikler ve Finansal Bilgi Arasındaki İlişki

Bu bölümde öğrenciye ait belli özelliklerin finansal bilgi düzeyini nasıl etkilediğine dair ön bir analiz yapmaktayız. Öğrencilerin cinsiyetine göre finansal bilgi skorlarını kıyasladığımızda erkeklerin finansal bilgi skorunun kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Şekil 16'da iki cinsin finansal bilgi skoru arasındaki fark verilmektedir.

Şekil 16. Cinsiyete göre finansal bilgi skorları

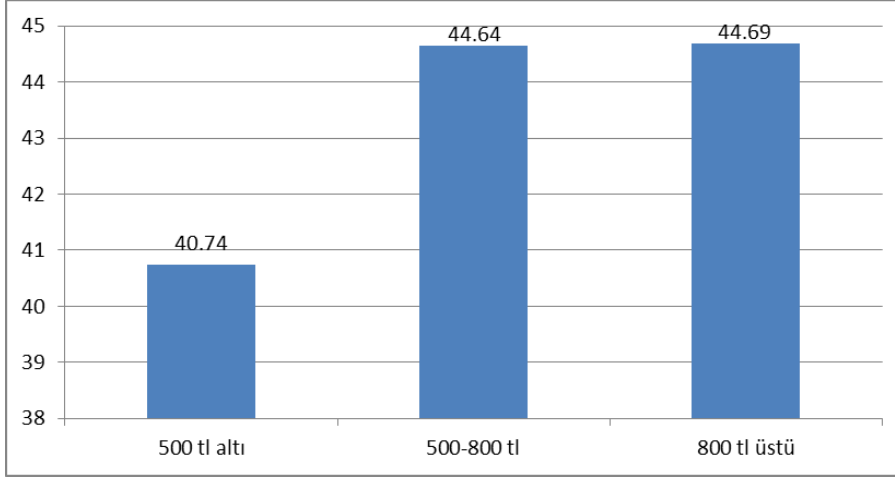
Örneklemdaki öğrencilerin okuduğu sınıf seviyesine göre finansal bilgi skorlarını karşılaştırdığımızda üçüncü sınıf öğrencileri ve son sınıf veya master/doktora öğrencilerinin hemen hemen aynı finansal bilgi düzeyine sahip olduğu görülmektedir. En yüksek finansal bilgiye son sınıf veya master/doktora öğrencilerinin sahip olduğu, daha sonra da çok az farkla üçüncü sınıf öğrencilerinin geldiği görülmektedir. İkinci sınıf öğrencileri üçüncü ve son sınıf/yüksek lisans öğrencilerine göre daha düşük finansal bilgi düzeyine sahiptir. En düşük finansal bilgi düzeyine sahip kişiler birinci sınıf öğrencileridir. Bu sonuçlara göre Şekil 17’de görüldüğü gibi öğrencilerin sınıfları ilerledikçe finansal bilgi düzeyleri de artmaktadır.

Şekil 17. Sınıfa göre finansal bilgi skorları

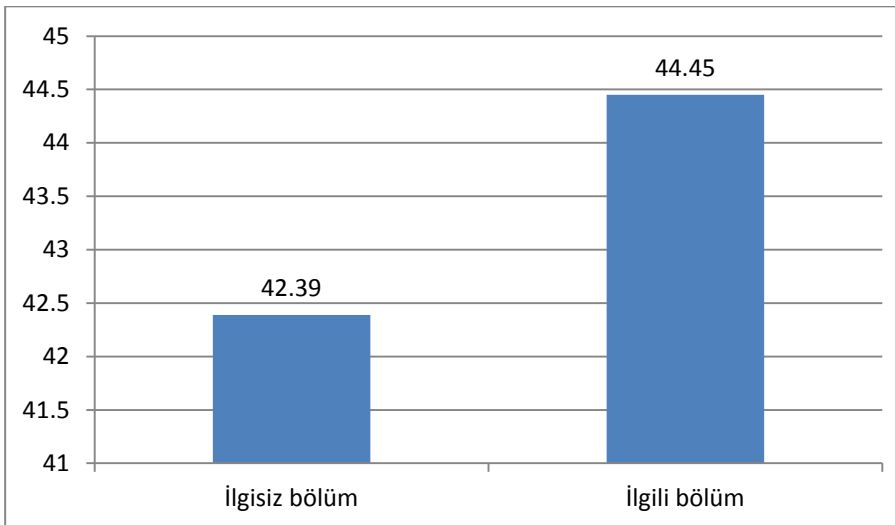
Öğrencilerin aylık gelirine göre finansal bilgi skorlarına baktığımızda Şekil 18’de de görüldüğü üzere üst gelir ve orta gelir grubundaki öğrenciler arasında çok fark bulunmamaktadır. En yüksek finansal bilgi düzeyine aylık geliri 800TL üstü olan üst gelir

grubu öğrenciler sahiptir. İkinci sırada aylık geliri 500-800TL arasında olan orta gelir grubu öğrenciler yer almaktadır. En az finansal bilgi skoruna da aylık geliri 500TL'nin altında olan düşük gelirli öğrencilerin sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça finansal bilgi skorlarının da arttığını göstermektedir.

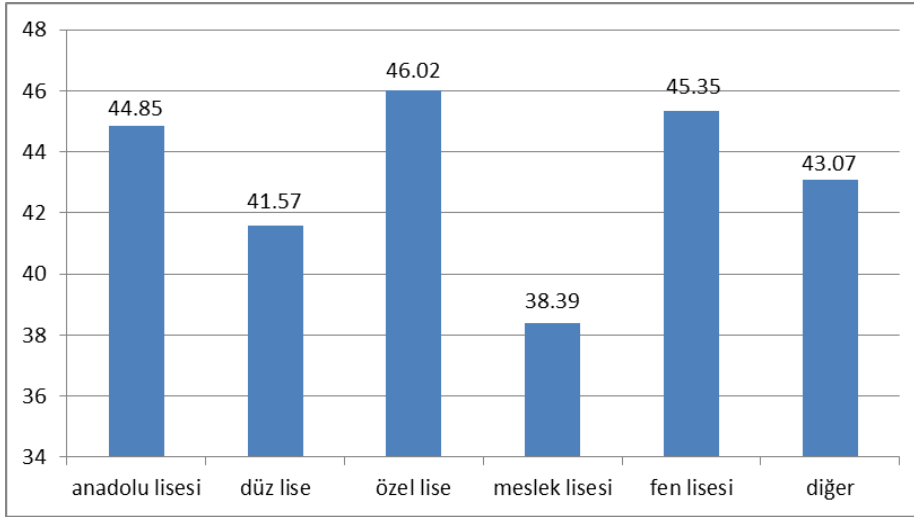
Şekil 18. Aylık gelire göre finansal bilgi skorları

Öğrencilerin okuduğu bölüme göre finansal bilgi skorlarını karşılaştırdığımızda Şekil 19'da görüldüğü üzere işletme, ekonomi, maliye vb. finansal okuryazarlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin finansal bilgi düzeyi finansal okuryazarlıkla ilgisiz bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir.

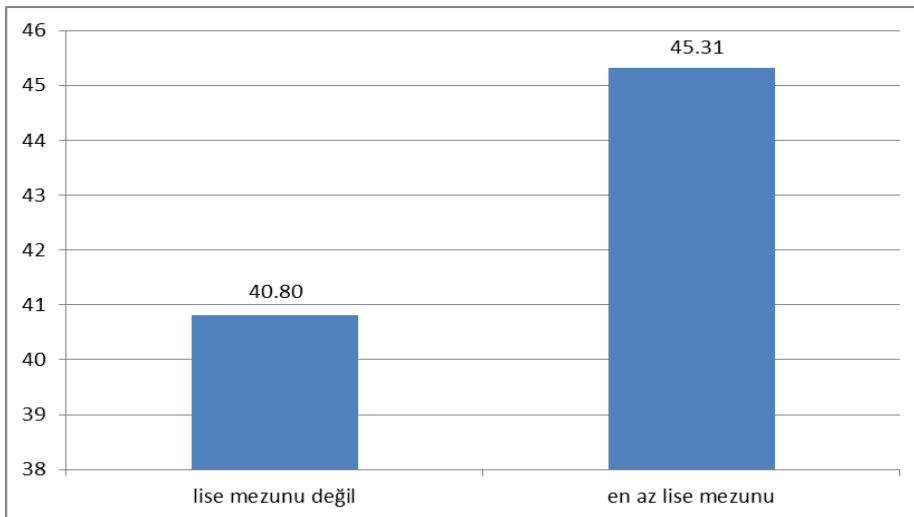
Şekil 19. Bölüme göre finansal bilgi skorları

Örneklemdaki öğrencilerin mezun oldukları liseye göre finansal bilgi skorlarını karşılaştırdığımızda en yüksek finansal bilgi düzeyine özel liselerden mezun öğrencilerin sahip olduğu görülmektedir. Şekil 20’de de görülebileceği gibi ikinci en yüksek finansal bilgi skoruna fen lisesi mezunu olan öğrenciler sahiptir. Üçüncü en yüksek finansal bilgi düzeyine ise Anadolu Lisesi mezunu öğrencilerin sahip olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla diğer liselerden mezun öğrenciler ve düz lise mezunu öğrencilerin finansal bilgi skorları gelmektedir. En düşük finansal bilgi skoruna ise meslek lisesinden mezun olan öğrenciler sahiptir.

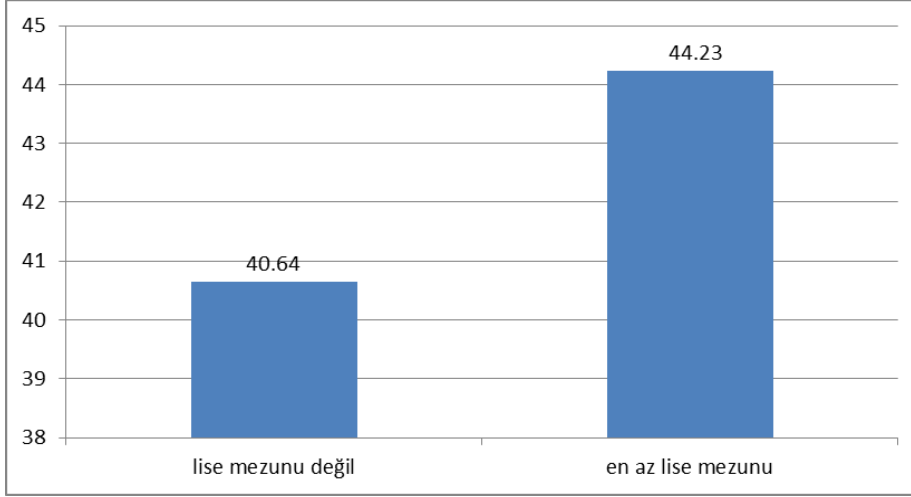
Şekil 20. Mezun olunan lise türüne göre finansal bilgi skorları

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre finansal bilgi skorları karşılaştırıldığında, annesi en az lise mezunu olan öğrencilerin finansal bilgi düzeyinin annesi lise mezunu olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 21).

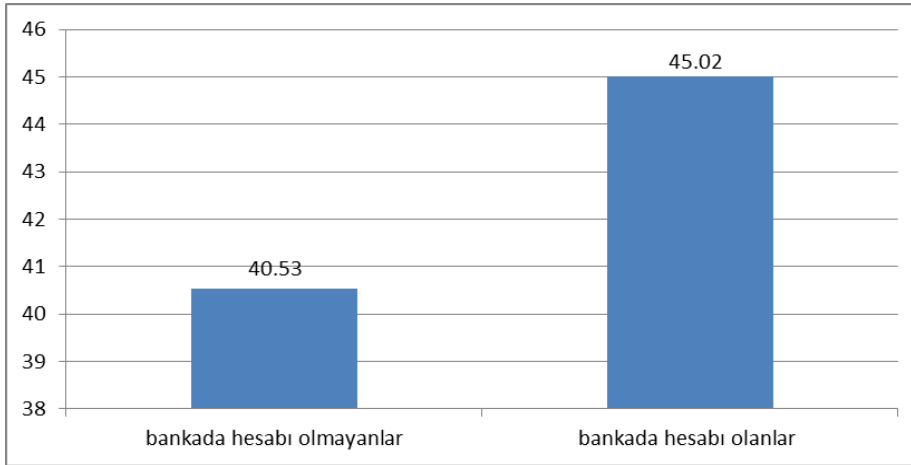
Şekil 21. Annenin eğitim düzeyine göre finansal bilgi skorları

Şekil 22'de ise öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre finansal bilgi skorlarındaki farklılık gösterilmektedir. Görüldüğü üzere babası en az lise mezunu olan öğrenciler, babası lise mezunu olmayan öğrencilere göre daha yüksek finansal bilgi seviyesine sahiptir. Şekil 21 ve Şekil 22'deki veriler ebeveynlerinin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin finansal bilgi skorunun da yükseldiğini göstermektedir.

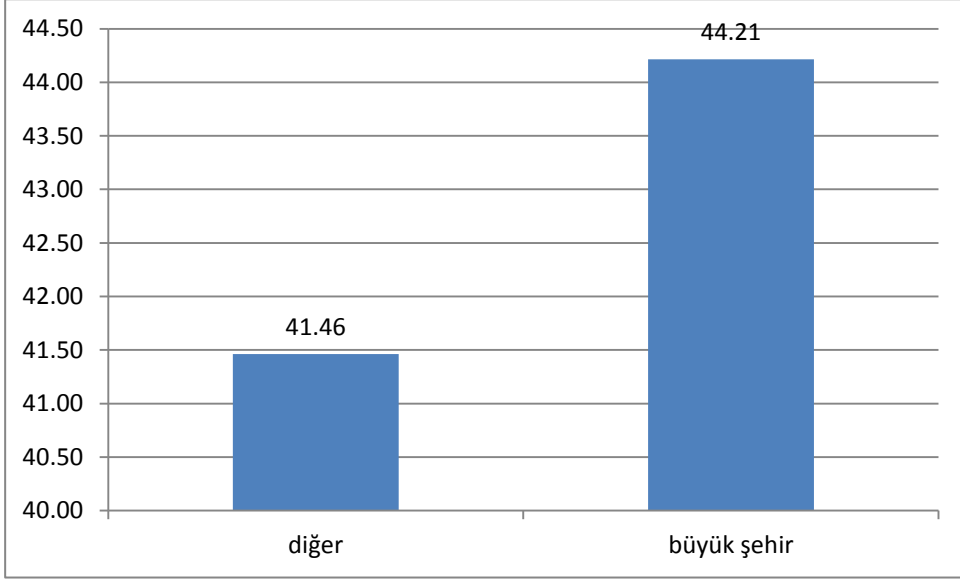
Şekil 22. Babanın eğitim düzeyine göre finansal bilgi skorları

Öğrencilerin önceden sahip oldukları finansal tecrübeye göre finansal bilgi skorlarını karşılaştırdığımızda Şekil 23'te görüldüğü üzere bankada hesabı olan öğrencilerin finansal bilgi düzeyi bankada hesabı olmayan öğrencilere göre daha yüksektir.

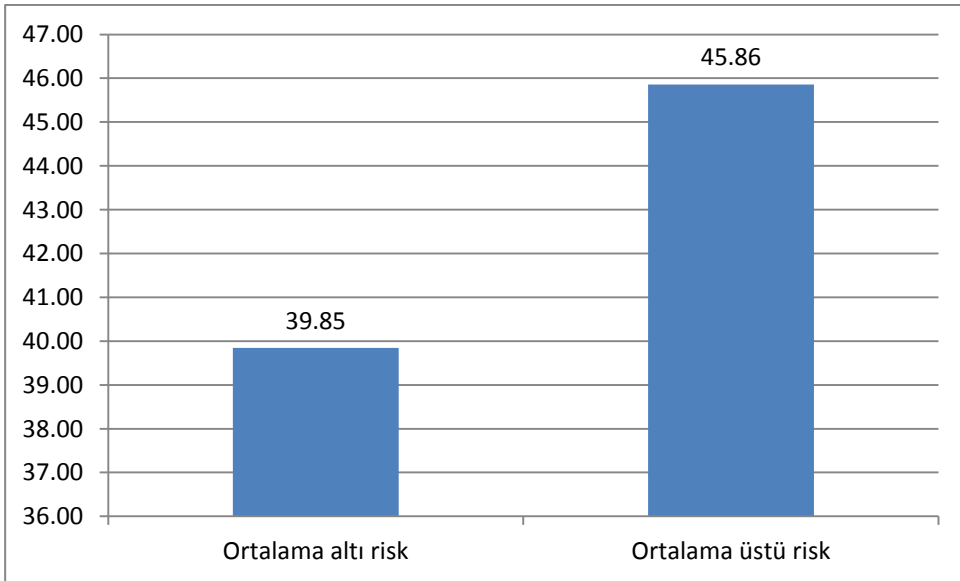
Şekil 23. Finansal tecrübeye göre finansal bilgi skorları

Şekil 24'e göre ankete katılan öğrencilerden üniversiteye başlamadan önceki yaşamının büyük çoğunluğu 5 büyükşehirde geçen öğrencilerin finansal bilgi skoru diğer şehirlerde geçen öğrencilere göre daha yüksektir.

Şekil 24. Şehre göre finansal bilgi skorları

Son olarak, Şekil 25'te görüldüğü üzere ortalama üstü risk alan öğrencilerin finansal bilgi skoru ortalama altı risk alan öğrencilere göre daha yüksektir.

Şekil 25. Risk tutumuna göre finansal bilgi skorları

4.7 Çok Değişkenli Analiz: Finansal Bilgi Düzeyini Etkileyen Faktörler

Yukarıda yapılan ön analizlere dayanarak bir çok özelliğin finansal bilgi düzeyi ile ilişkilendirilebileceğini söylemek mümkündür. Ancak bu özellikler tek başlarına gözlemlenmemiştir ve bu yüzden resmin tamamını anlayabilmek için çok değişkenli analiz uygulamak gerekir. Literatüre dayanarak şu hipotezler oluşturulmuştur:

H₁: Cinsiyet, gelir, sınıf, öğrenim görülen bölüm, ve mezun olunan lise türü öğrencinin finansal bilgi düzeyi ile ilişkilidir.

H₂: Ebeveynlerin eğitim düzeyi ve evde verdikleri finansal eğitim öğrencinin finansal bilgi düzeyi ile ilişkilidir.

H₃: Öğrencinin finansal tecrübesi finansal bilgi düzeyi ile ilişkilidir.

H₄: Öğrencinin risk tutumu ve motivasyonu finansal bilgi düzeyi ile ilişkilidir.

4.7.1 Değişkenler

Analizimizde kullanılacak değişkenler şunlardır:

Finansal bilgi skoru: Yukarıda da belirtildiği gibi öğrencilere finansal bilgilerini ölçen 27 soru yöneltilmiş ve verilen doğru cevapların yüzdesi alınarak sürekli bir değişken oluşturulmuştur. Finansal bilgi değişkeni takip eden analizlerde bağımlı değişken olarak kullanılacaktır.

Kişisel özellikler: Cinsiyet, gelir, sınıf, bölüm ve öğrencinin mezun olduğu lise türü finansal bilgi düzeyini etkileyebilecek değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. *Cinsiyet* erkek öğrenciler için “1” kadın öğrenciler için “0” değerini alan bir gölge değişken olarak tanımlanmıştır. Öğrencilere aylık net gelirleri sorulmuş, 0-499 TL arasında geliri olanlar “düşük geliri”, 500-799 TL arasında geliri olanlar “orta geliri”, 800 TL ve üzerinden geliri olanlar ise “yüksek geliri” gruba dahil edilmiştir. Buna göre orta geliri gruptakiler için “1” değerini alan *Gelir2* ve yüksek geliri gruptakiler için “1” değerini alan *Gelir3* değişkenleri tanımlanmış ve modele dahil edilmiştir. Düşük geliri gruptaki öğrenciler için “1” değerini alan *Gelir1* değişkeni ise referans grup olarak regresyon modelinin dışında bırakılmıştır. Öğrencilere ayrıca üniversitenin hangi sınıfında öğrenim gördükleri sorulmuş, 2. sınıftakiler için “1” değerini alan *Sınıf2* değişkeni, 3. Sınıftakiler için “1” değerini alan *Sınıf3* değişkeni, son sınıf ve yüksek lisans öğrencileri için “1” değerini alan *Sınıf4* değişkeni tanımlanarak regresyon modeline dahil edilmiştir. Hazırlık ve 1. sınıf öğrencileri için “1” değerini alan *Sınıf1* değişkeni ise referans grup olarak modelin dışında bırakılmıştır. *Bölüm* değişkeni işletme, ekonomi, maliye gibi finansal okuryazarlıkla direkt veya dolaylı olarak ilgili alanlarda öğrenim gören öğrenciler için “1” diğerleri için “0” değerini alacak şekilde tanımlanmıştır. Son olarak öğrencilere mezun oldukları lise türü sorulmuş ve anadolu lisesi, özel lise, fen lisesi gibi sınavla öğrenci alan okullardan mezun olan öğrenciler için “1” değerini alan *Lise* değişkeni tanımlanmıştır.

Ailevi özellikler: Anne ve babanın eğitim düzeyleri ile öğrenciye finansal konularda verdiği eğitimin finansal bilgi skorlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Annesi en az lise mezunu olanlar için “1” değerini alan *Anne lise* ve babası en az lise mezunu olanlar için “1” değerini alan *Baba lise* değişkenleri tanımlanarak modele dahil edilmiştir. Cevaplayıcılardan ayrıca çocukluk ve ilk gençlik yıllarında anne ve babalarının kendileriyle şu dört konu hakkında konuşup konuşmadıklarını belirtmeleri istenmiştir: tasarrufun önemi, aile bütçesi, öğrencinin kendi harcamaları, ve kredi kullanımı (Shim vd., 2009). Verilen cevaplara dayanarak *Aile içi eğitim* 0’dan 4’e sürekli bir değişken olarak tanımlanmıştır. “0” skoru aile içinde hiç bir konunun konuşulmadığını, “4” ise konuların tamamının konuşulduğunu ifade etmektedir.

Finansal tecrübe: Öğrencilerin finansal konulara aşinalığının bir göstergesi olarak öğrencilere banka hesapları olup olmadığı sorulmuştur (Sohn vd., 2012). Verilen cevaplara dayanarak banka hesabı olan öğrenciler için “1” diğerleri için “0” değerini alan *Finansal tecrübe* değişkeni oluşturulmuştur.

Psikolojik faktörler: Öğrencilerin risk almaya olan yaklaşımlarını ölçmek için kendilerine “para biriktirirken veya yatırım yaparken aşağıdaki ifadelerden hangisi risk alma düzeyinizi en iyi şekilde ifade eder?” sorusu yöneltilmiş ve dört cevaptan birini seçmeleri istenmiştir. Bu soru Tüketici Finansmanı Anketi’nde (Survey of Consumer Finances) yer almaktadır (Gutter & Copur, 2011). Buna göre “çok yüksek gelir elde etmek amacıyla çok fazla risk alabilirim” veya “ortalamanın üzerinde gelir elde etmek amacıyla ortalamanın üzerinde risk alabilirim” yanıtını verenler için “1” değerini, “ortalama risk elde etmek amacıyla ortalama risk alabilirim” veya “hiç finansal risk almak istemem” yanıtını verenler içinse “0” değerini alan *Risk* değişkeni tanımlanmıştır. Öğrencilerin finans ve para idaresi konularında bilgi edinmeye yönelik motivasyonlarını ölçmek içinse şu iki ifadeye ne ölçüde katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir (1= hiç katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum): “Finans ve para idaresi konularında bilgi sahibi olmanın hayat kalitemi arttıracığına inanıyorum” ve “Finans ve para idaresi konularına karşı ilgiliyim ve bu konularda bilgimi arttırmak istiyorum”. Verilen cevapların ortalaması alınarak *Motivasyon* 1’de 5’e sürekli bir değişken olarak tanımlanmıştır.

4.7.2 Analiz

Kişisel özellikler, ailevi özellikler, finansal tecrübe, psikolojik faktörler ile finansal bilgi düzeyi arasındaki muhtemel ilişkiyi test etmek amacıyla bir dizi doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Finansal bilgi düzeyini açıklamak için öncelikle kişisel özellikler modele dahil edilmiştir (Model 0). Devamında ailevi özellikler, finansal tecrübe, ve psikolojik faktörler eklenmiştir. Bu değişkenler kişisel özelliklerle birlikte tek tek regresyon analizine sokulmuştur (1, 2 ve 3. Modeller). Son olarak da dört grup bağımsız değişken topluca analize dahil

edilmiştir (Model 4). Modeller arasındaki R^2 değişimlerinin istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. Bunun için karşılaştırılacak modellerin hata kareleri toplamları kullanılmış ve F istatistiği hesaplanmıştır. Böylece her bir grup açıklayıcı değişkenin anlamlılığı ve önemi test edilmiştir. Çoklu bağıntı (multicollienarity) varlığını test etmek için bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayısının 0,7'den, varyans artış faktörlerinin ise 10'dan küçük olduğu kontrol edilmiştir. Aynı şekilde koşul göstergesi değerlerinin tamamı 30'un altında bulunmuş ve çoklu bağıntı problemi tespit edilmemiştir. Çoklu bağıntı teşhis test sonuçları Ek3'te yer almaktadır.

4.7.3 Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 14'te verilmiştir. Buna göre bağımlı değişken olan finansal bilgi skorunda en yüksek puan 88,88 olup, finansal bilgi skorlarının ortalaması da 42,87'dir. Analizde yer alan 1539 anketi cevaplayan öğrencilerin %51'i erkek, %49'u kadındır. Gelir değişkenine göre öğrencilerin %46'sı düşük gelirli (499 TL ve altı), %26'sı orta gelirli (500-799 TL arası), %29'u da yüksek gelirlidir (800 ve üstü). Öğrencilerin %27'si hazırlık ve 1. sınıf, %22'si 2. sınıf, %19'u 3. sınıf, %33'ü 4. Sınıf ve yüksek lisans öğrencisidir. Ankete katılan 1539 öğrencinin %23'ü işletme, ekonomi, maliye gibi finansal okuryazarlıkla direkt veya dolaylı olarak ilgili alanlarda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %45'i anadolu lisesi, özel lise, fen lisesi gibi sınavla öğrenci alan okullardan mezun olmuştur. *Anne lise* ve *Baba Lise* değişkenlerine göre anketi cevaplayan öğrencilerden %46'sının annesi, %62'sinin de babası en az lise mezunudur. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre 0'dan 4'e sürekli bir değişken olan aile içi eğitimi ile ilgili soruya en düşük 1 en yüksek 4 verilmiştir. Aile içi eğitim değişkeninin ortalama değeri 1,81'dir. Ankete katılan öğrencilerin finansal tecrübesini ölçen değişkene göre öğrencilerin %52'sinin banka hesabı vardır. 1'den 5'e sürekli bir değişken olan motivasyon değişkeni sorularına verilen en düşük cevap 1, en yüksek cevap 5'tir ve cevapların ortalaması 3,04'tür. Risk değişkeni için verilen 1505 geçerli cevapta öğrencilerin %51'i "para biriktirirken veya yatırım yaparken aşağıdaki ifadelerden hangisi risk alma düzeyinizi en iyi şekilde ifade eder?" sorusuna "çok yüksek gelir elde etmek amacıyla çok fazla risk alabilirim" veya "ortalamanın üzerinde gelir elde etmek amacıyla ortalamanın üzerinde risk alabilirim" yanıtı vermiş, %49'u da "ortalama risk elde etmek amacıyla ortalama risk alabilirim" veya "hiç finansal risk almak istemem" yanıtını vermiştir.

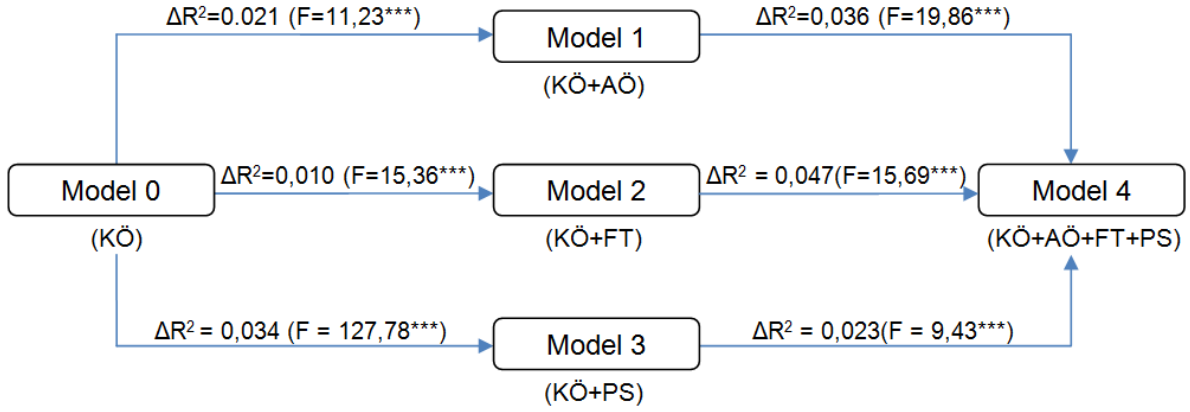
Tablo 14. Tanımlayıcı istatistikler

	N	Min	Maks	Ortalama	Standart sapma
Finansal bilgi skoru	1539	0	88,88	42,86	15,19

Cinsiyet	1539	0	1	,51	,50
Gelir1	1539	0	1	,46	,49
Gelir2	1539	0	1	,26	,44
Gelir3	1539	0	1	,29	,45
Sınıf1	1539	0	1	,27	,44
Sınıf2	1539	0	1	,22	,41
Sınıf3	1539	0	1	,19	,39
Sınıf4	1539	0	1	,33	,46
Bölüm	1539	0	1	,23	,42
Lise	1539	0	1	,45	,49
Anne lise	1539	0	1	,46	,49
Baba lise	1539	0	1	,62	,48
Aile içi eğitim	1539	1	4	1,81	1,02
Finansal tecrübe	1539	0	1	,52	,50
Motivasyon	1539	1	5	3,03	,92
Risk	1505	0	1	,51	,50
Geçerli N	1486				

4.7.4 Analiz Sonuçları

R^2 değişimleri ile ilgili testler Şekil 26'da sunulmakta ve her bir grup bağımsız değişkenin finansal bilgi skorlarını açıklamaya istatistiksel açıdan anlamlı bir katkısı olduğu görülmektedir. Finansal bilgi skorlarını açıklamada en önemli etki kişisel özelliklere aittir. Bunu sırasıyla psikolojik faktörler, ailevi özellikler ve finansal tecrübe takip etmektedir. Modele ilk olarak cinsiyet, gelir, bölüm, sınıf ve lise değişkenleri girilmiştir ve bu kişisel özellikler finansal bilgi skorundaki değişimin %6,1'ini açıklamıştır. Ailevi özellikler modele eklendiğinde açıklanan varyans %8,2'ye yükselmiştir. Finansal tecrübe modele eklendiğinde ise (Model 2) finansal bilgi skorundaki değişimin %7,1'i açıklanmaktadır. 3. Modelde ise risk tutumu ve materyalizm değişkenleri eklenmiş ve bu psikolojik değişkenlerin eklenmesi açıklanan varyansı %9,5'e çıkarmıştır. Son olarak dört grup bağımsız değişkenin tamamı modele sokulduğunda finansal bilgi skorlarındaki varyansın yüzde 11,8'ini açıklamak mümkün olmuştur.

Şekil 26. R² değişimleri

KÖ: Kişisel özellikler, AÖ: Ailevi özellikler, FT: Finansal tecrübe, PS: Psikolojik faktörler

*** yüzde 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Regresyon analiz sonuçları ise Tablo 15'te yer almaktadır. Buna göre finansal bilgi skorlarını açıklamak için kişisel özelliklerin bağımsız değişken olarak test edildiği ilk modelde (Model 0) tüm bağımsız değişkenler anlamlı sonuç vermiştir. Katsayılara göre, erkek öğrencilerin finansal bilgi skoru, kız öğrencilerden 2,8 puan daha yüksektir. Öğrencilerin okudukları *Sınıf* bağımsız değişkenine baktığımızda ve 1. Sınıf öğrencilerinin finansal bilgi skorları ile karşılaştığımızda, 2. Sınıf öğrencilerinin finansal bilgi skorunun 2,7 puan, 3. Sınıf öğrencilerinininkinin 5,3 puan ve 4. Sınıf ve yüksek lisans öğrencilerinin 5 puan daha yüksek olduğunu görmekteyiz. *Gelir* bağımsız değişkenine göre de orta gelirli öğrenciler düşük gelirli öğrencilere göre 3,1 puan ve yüksek gelirli öğrenciler, düşük gelirli öğrencilere göre 2,5 puan daha yüksek finansal bilgi skorlarına sahiptirler. İşletme, ekonomi, maliye gibi finansal okuryazarlıkla direkt veya dolaylı olarak ilgili alanlarda öğrenim gören öğrencilerin finansal bilgi skoru diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre 2,5 puan daha yüksektir. Kişisel özelliklerin bağımsız değişken olarak kullanıldığı ilk modelde son olarak, anadolu lisesi, özel lise, fen lisesi gibi sınavla öğrenci alan okullardan mezun olan öğrencilerin finansal bilgi skorlarının diğer liselerden mezun olan öğrencilerden 3,9 puan daha yüksek olduğu görülmüştür.

İkinci aşamada ailevi özelliklerin de kişisel özelliklere ek olarak bağımsız değişken olarak eklendiği Model 1'de *Baba lise* (öğrencinin babasının en az lise mezunu olup olmadığı) değişkeni hariç tüm bağımsız değişkenler anlamlı çıkmıştır. Bu aşamada eklenecek ve anlamlı çıkan ailevi özelliklerden *Anne lise* değişkeninin katsayısına göre annesi en az lise mezunu olan öğrencilerin finansal bilgi skoru, olmayanlara kıyasla 3,4 puan daha yüksektir. *Aile içi eğitim* sürekli değişkeninin katsayısına göre aile içinde finansal konuların konuşulmasındaki 1 puanlık artış, öğrencinin finansal bilgi skorunda 1,4'lük bir artışa neden

olmaktadır. Ailevi özelliklerle ilgili değişkenler eklendiğinde erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasındaki finansal bilgi skoru farkı 3,16'ya yükselmiştir.

Üçüncü aşamada (Model 2) ise kişisel özelliklere ek olarak finansal tecrübe bağımsız değişkenlere eklenmiştir. Modelde tüm sonuçlar anlamlı çıkmıştır. Finansal tecrübe değişkeninin katsayısı da daha önceden bir banka hesabına sahip olan öğrencilerin finansal bilgi skorunun olmayanlara göre 3,19 puan daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Model 3'te kişisel özelliklere ek olarak risk ve motivasyonu içeren psikolojik faktörler bağımsız değişken olarak eklenmiştir. Tüm değişkenlerin anlamlı çıktığı modelde motivasyon değişkeninin katsayısına göre motivasyondaki bir puanlık artış finansal bilgi skorunda da 1 puanlık bir artışa sebep olmaktadır. Risk değişkeni için de “çok yüksek gelir elde etmek amacıyla çok fazla risk alabilirim” veya “ortalamanın üzerinde gelir elde etmek amacıyla ortalamanın üzerinde risk alabilirim” yanıtı veren öğrencilerin finansal bilgi skoru, “ortalama risk elde etmek amacıyla ortalama risk alabilirim” veya “hiç finansal risk almak istemem” yanıtı verenlerden 5,2 puan daha yüksektir.

Tüm bağımsız değişkenlerin eklenmesiyle oluşturulan Model 4'te sınıf ve risk değişkeni hariç tüm değişkenler anlamlı sonuç vermiştir. Sonuçlara göre, erkek öğrencilerin finansal bilgi skoru, kız öğrencilerden 2,3 puan daha yüksektir. Gelir bağımsız değişkenine göre de orta gelirli öğrenciler düşük gelirli öğrencilere göre 3 puan ve yüksek gelirli öğrenciler, düşük gelirli öğrencilere göre 2,1 puan daha yüksek finansal bilgi skorlarına sahiptirler. İşletme, ekonomi, maliye gibi finansal okuryazarlıkla direkt veya dolaylı olarak ilgili alanlarda öğrenim gören öğrencilerin finansal bilgi skoru diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre 1,9 puan daha yüksektir. Tüm değişkenleri içeren bu modelde, Anadolu lisesi, özel lise, fen lisesi gibi sınavla öğrenci alan okullardan mezun olan öğrencilerin finansal bilgi skorlarının diğer liselerden mezun olan öğrencilerden 2,6 puan daha yüksek olduğu görülmüştür. Annesi en az lise mezunu olan öğrencilerin finansal bilgi skoru, olmayan öğrencilerden 2,7 puan daha yüksek bulunmuştur. Sonuçlara göre aile içinde finansal konuların konuşulmasındaki 1 puanlık artış, öğrencinin finansal bilgi skorunda 1,4'lük bir artışa neden olmaktadır. Finansal tecrübe değişkeninin katsayısı daha önceden bir banka hesabına sahip olan öğrencilerin finansal bilgi skorunun olmayanlara göre 2,2 puan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Motivasyon değişkeninin katsayısına göre motivasyondaki bir puanlık artış finansal bilgi skorunda da 0,8 puanlık bir artışa sebep olmaktadır. Son olarak, ortalama üstü risk alan öğrencilerin finansal bilgi skorları, ortalama veya altı risk alanlara kıyasla 4,8 puan daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 15. Regresyon analiz sonuçları

Model 0:

	B	Standart hata	Beta	t	Anlamlılık düzeyi
(Sabit)	34,485	1,000		34,494	,000
Cinsiyet	2,762	,780	,090	3,542	,000
Sınıf2	2,684	1,119	,072	2,398	,017
Sınıf3	5,283	1,157	,136	4,565	,000
Sınıf4	4,971	1,008	,153	4,931	,000
Gelir2	3,133	,949	,091	3,303	,001
Gelir3	2,466	,941	,073	2,621	,009
Bölüm	2,534	,920	,070	2,754	,006
Lise	3,934	,782	,128	5,031	,000
Düzeltilmiş R ²	0,061				
F	12,038	***			

*** yüzde 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Model 1:

	B	Standart hata	Beta	t	Anlamlılık düzeyi
(Sabit)	30,782	1,257		24,495	,000
Cinsiyet	3,159	,776	,103	4,071	,000
Sınıf2	2,484	1,109	,067	2,241	,025
Sınıf3	5,124	1,147	,132	4,466	,000
Sınıf4	4,546	1,001	,140	4,543	,000
Gelir2	3,158	,942	,091	3,354	,001
Gelir3	2,272	,944	,067	2,405	,016
Bölüm	2,367	,911	,065	2,598	,009
Lise	3,046	,804	,099	3,786	,000
Anne lise	3,418	,981	,111	3,483	,001
Baba lise	,193	1,004	,006	,193	,847
Aile içi eğitim	1,393	,377	,093	3,695	,000
Düzeltilmiş R ²	,082				
F	12,000	***			

*** yüzde 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Model 2:

	B	Standart Hata	Beta	t	Anlamlılık düzeyi
(Sabit)	33,515	1,002		33,461	,000
Cinsiyet	2,540	,767	,083	3,312	,001
Sınıf2	2,421	1,103	,065	2,194	,028
Sınıf3	4,741	1,142	,122	4,151	,000
Sınıf4	4,370	,999	,135	4,375	,000
Gelir2	3,070	,935	,089	3,284	,001
Gelir3	2,284	,927	,068	2,463	,014
Bölüm	2,213	,901	,061	2,456	,014
Lise	3,617	,768	,118	4,713	,000
Finansal tecrübe	3,189	,775	,105	4,115	,000
Düzeltilmiş R ²	,071				
F	12,903	***			

*** yüzde 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Model 3:

	B	Standart Hata	Beta	t	Anlamlılık düzeyi
(Sabit)	29,358	1,593		18,426	,000
Cinsiyet	2,090	,772	,068	2,708	,007
Sınıf2	2,930	1,103	,079	2,656	,008
Sınıf3	5,235	1,137	,134	4,604	,000
Sınıf4	5,005	,993	,154	5,039	,000
Gelir2	3,039	,933	,088	3,257	,001
Gelir3	2,378	,933	,070	2,548	,011
Bölüm	2,046	,909	,056	2,250	,025
Lise	3,427	,772	,111	4,442	,000
Motivasyon	1,032	,421	,062	2,453	,014
Risk	5,235	,770	,171	6,803	,000
Düzeltilmiş R ²	,095				
F	15,535	***			

*** yüzde 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Model 4:

	B	Standart Hata	Beta	t	Anlamlılık düzeyi
(Sabit)	26,012	1,728		15,051	,000
Cinsiyet	2,333	,769	,076	3,033	,002
Sınıf2	2,396	1,097	,064	2,183	,029
Sınıf3	4,724	1,132	,121	4,173	,000
Sınıf4	4,191	,995	,129	4,212	,000
Gelir2	2,967	,927	,086	3,202	,001
Gelir3	2,078	,940	,061	2,211	,027
Bölüm	1,871	,900	,051	2,080	,038
Lise	2,629	,792	,085	3,317	,001
Anne lise	2,702	,968	,088	2,791	,005
Baba lise	,282	,988	,009	,286	,775
Aile içi eğitim	1,408	,371	,094	3,793	,000
Finansal tecrübe	2,169	,775	,071	2,800	,005
Risk	4,887	,770	,160	6,350	,000
Motivasyon	,801	,419	,048	1,911	,056
Düzeltilmiş R ²	,118				
F	14,045	***			

*** yüzde 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri araştırmaktır. Yapılan anket çalışmasında öğrencilerin finansal bilgi skoru ortalaması %42,87 olarak bulunmuştur. Bu da ortalama bir öğrencinin soruların yarısını bile doğru cevaplayamadığı anlamına gelmektedir. Buna göre Türkiye'deki üniversite öğrencileri arasındaki finansal okuryazarlığın oldukça düşük olduğunu söylemek mümkündür. Bu sonuçlar literatürdeki önceki çalışmaların bazıları ile benzerlik göstermekte (Volpe vd., 1996; Goldsmith ve Goldsmith, 1997), bazılarından da daha düşük görülmektedir (Chen ve Volpe, 1998, 2002; Mandell, 2009; Lusardi vd., 2010; Jorgensen ve Savla, 2010). Türkiye'de üniversite öğrencileri üzerine Altıntaş (2011) tarafından yapılan finansal okuryazarlık çalışmasında doğru cevap oranı %39 olarak bulunmuştur. Yine yakın zamanda yaptığımız ancak tek bir üniversiteden toplanan verilerin kullanıldığı bir çalışmadaysa öğrencilerin finansal bilgi skoru ortalaması da bu çalışmaya göre biraz daha yüksek olarak %45 bulunmuştur (Akben-Selcuk ve Altıok-Yılmaz, 2014) . Bu sonuçlar geleceğin tüketicileri,

çalışanları ve yatırımcıları olacak üniversite öğrencilerini finansal açıdan eğitmenin önemine ve gerekliliğine işaret etmektedir.

Bu çalışmada finansal bilgi skorlarını açıklamada en önemli etki kişisel özelliklere ait bulunmuştur. Bunu sırasıyla psikolojik faktörler, ailevi özellikler ve finansal tecrübe takip etmektedir. Modele sadece kişisel özellikler girildiğinde finansal bilgi skorundaki değişimin %6,1'i açıklanmaktadır. Kişisel özelliklere ek olarak ailevi özellikler modele eklendiğinde açıklanan varyans %8,2'ye yükselmiştir. İkinci modelde finansal tecrübe modele eklendiğinde ise finansal bilgi skorundaki değişimin %7,1'i açıklanmaktadır. Daha sonra risk tutumu ve materyalizm değişkenleri eklendiğinde açıklanan varyans %9,5'e çıkmıştır. Son olarak dört grup bağımsız değişkenin tamamı modele sokulduğunda finansal bilgi skorlarındaki varyansın yüzde 11,8'ini açıklamak mümkün olmuştur. Metodolojilerdeki farklılıktan dolayı tam olarak kıyaslamak mümkün olmasa da, bu sonuçlar Lusardi vd.'nin (2010) elde ettiği değerlerden yüksek, Chen ve Volpe'un (1998, 2002) bulduğu değerlerden düşüktür.

Bu araştırmadaki bulgular kişisel özelliklerin tamamı finansal bilgi skorunu açıklamada anlamlı sonuçlar vermiştir. Çalışmanın sonuçları, erkek öğrencilerin finansal bilgi skorunun kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu literatürdeki daha önceki çalışmalarda bulunan sonuçları desteklemektedir (Volpe vd., 1996; Goldsmith ve Goldsmith, 1997; Goldsmith vd. 1997; Chen ve Volpe, 1998, 2002; Lusardi vd., 2010; Altıntaş, 2011). Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sınıfları ilerledikçe finansal bilgi skorunda da artış görülmektedir. Bu sonuç da daha önceki çalışmaların bulgularıyla uyumludur. (Chen ve Volpe, 1998, 2002; Jorgensen ve Savla, 2010) Öğrencilerin gerek aldıkları dersler ve seminerlerle, gerekse de yıllar içinde finansal deneyimlerinin artmasıyla finansal bilgi skorlarında da artış olmaktadır.

Bunun yanı sıra orta ve yüksek gelirli öğrencilerin finansal bilgi skoru düşük gelirli öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak orta gelirli öğrencilerin finansal okuryazarlığı yüksek gelirli öğrencilerden daha fazladır. Bu durum ilk başta mantığa aykırı gelebilir ancak detaylı düşünüldüğünde sonuç çok da şaşırtıcı değildir çünkü maddi durumu iyi olanların daha rahat harcama yapması, bu yüzden de çok fazla finansal bilgiye ihtiyaç duymaması olasıdır (McGarry ve Schoeni, 1997; Sohn vd., 2012). En yüksek gelir grubundakilerin en yüksek finansal bilgi düzeyine sahip olmaması bulgusu Mandell ve Klein (2007) tarafından bazı yıllarda Jump\$tart verisinde de bulunmuştur. Bazı çalışmalarda ise gelir çok etkili bir değişken olarak bulunmamıştır (Chen ve Volpe, 1998, 2002) fakat farklı ülkelerde yapılan finansal okuryazarlık anketlerinde gelir ile finansal okuryazarlık arasında pozitif korelasyon bulunmuştur (Atkinson ve Messy, 2012). Literatürle uyumlu olarak bu çalışmada da işletme, ekonomi, maliye gibi finansal okuryazarlıkla direkt veya dolaylı olarak ilgili alanlarda öğrenim gören öğrencilerin finansal bilgi skoru diğer bölümlerde okuyan öğrencilere daha yüksek

bulunmuştur (Chen ve Volpe, 1998, 2002). Kişisel özelliklerde son olarak, anadolu lisesi, özel lise, fen lisesi gibi sınavla öğrenci alan okullardan mezun olan öğrencilerin finansal bilgi skorlarının diğer liselerden mezun olan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde mezun olunan lise türü ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Direkt finansal okuryazarlıkla alakalı olmasa da daha önce Türkiye’de lise öğrencilerinin PISA testindeki başarısı üzerine yapılan bir çalışmada lise türünün başarıyı etkileyen çok önemli bir etken olduğu bulunmuştur (Dinçer ve Uysal, 2010).

Ailevi özelliklerden öğrencinin annesinin eğitimi ve aile içinde finansal konuların konuşulması ile finansal bilgi skoru arasında ilişki bulunmuştur. Anne lise değişkenine göre annesi en az lise mezunu olan öğrencilerin finansal bilgi skoru olmayanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksektir. Literatürdeki önceki çalışmaları destekler nitelikte olan bu sonuca göre annelerin eğitim düzeyi çocuklarının finansal bilgi seviyesini etkileyen önemli bir faktördür (Mandell, 2008; Lusardi vd., 2010). Annelerin genellikle daha fazla evde olup çocuklarıyla ilgilendiği göz önünde bulundurulduğunda da annelerin eğitime verilmesi gereken önemin gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Dinçer ve Uysal, 2010). Bu çalışmada aile içinde finansal konuların konuşulması da finansal bilgi skorunu etkileyen anlamlı bir değişken olarak bulunmuştur. Daha önceki çalışmalarla uyumlu olan bu sonuç (Jorgensen, 2007; Shim vd., 2009; Shim vd., 2010; Altıntaş, 2011) finansal eğitimin ailede başlaması gerekliliğini ve aile içi eğitimin çocukların gelişmesinde önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Ailelerin de bu sorumluluğun farkında olup çocuklarıyla finansal konularla ilgili daha fazla konuşma imkanı yaratmaları finansal bilgi düzeyini artırıcı bir etken olacaktır. Özellikle Türk kültüründe ailelerin evleninceye kadar çocuklarını finansal olarak desteklemeye devam etmeleri ve onları finansal konu ve sorunlardan uzak yetiştirmeleri ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekliliğini daha da önemli hale getirmektedir (Yeşilada ve Üçel, 2009).

Bu çalışmada finansal tecrübe de finansal bilgi skorunu artırıcı bir değişken olarak bulunmuştur. Daha önceden bir banka hesabına sahip olan öğrencilerin finansal bilgi skoru sahip olmayanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksektir. Daha önceki çalışmalarda da finansal tecrübe ile finansal bilgi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Lusardi ve Tufano, 2009; Sohn vd., 2012) ve bu sonuçlar öğrencilerin finansal işlemlerde daha aktif olarak yer almasının önemini göstermektedir.

Son olarak risk ve motivasyonu içeren psikolojik faktörler de finansal bilgi skorunu açıklamada anlamlı değişkenler olarak bulunmuştur. Öğrencilerin finansal konulara ilgili olması ve bu konularda bilgi edinmek için motive olmaları finansal bilgi skorunu artırıcı bir etken olarak görülmektedir. Mandell ve Klein (2007) da lise öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada motivasyonun finansal okuryazarlığı artırıcı bir etken olduğunu bulmuşlardır. Bu sonuçlara göre küçük yaşlardan itibaren öğrencilerin finansal konulara ilgilerini artırıcı

çalışmalar yapmak ve finansal konularda daha fazla öğrenmeye teşvik etmek, heveslendirmek finansal okuryazarlığın gelişmesine katkı sağlayabilecektir. Bu çalışmada risk de finansal bilgi skorunu artırıcı bir değişken olarak görülmektedir. Daha yüksek getiri elde etmek amacıyla daha fazla risk almaya meyilli kişilerin finansal bilgi skoru da daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, risk almaya meyilli kişilerin finansal konularla daha ilgili olmalarından ve bu konularda daha fazla bilgi edinmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu konuda daha kapsamlı bir araştırma daha net bir sonuç ortaya koyabilir.

Bu araştırma Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri anlama konusunda önemli bir adımdır. Bir sonraki aşamada finansal davranışlar ve finansal iyilik hali (well-being) de incelenebilir. Araştırmanın kısıtlarından bir tanesi kesitsel bir çalışma olmasıdır. Veriler bir seferde toplandığından sonuçlarda nedensellik ilişkisi varsaymak mümkün olmamaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda öğrencilerin belli eğitimlerden veya derslerden önceki ve sonraki finans bilgilerinin değerlendirilerek bir çalışma yapılması daha net sonuçlar verebilir. Ayrıca verilerin sadece öğrencilerden değil aynı zamanda ailelerinden de toplanması ailesel faktörlerin araştırılmasında daha güçlü sonuçlar verebilir. İlaveten, finansal okuryazarlık ölçeğinin güvenilirliğini daha da arttırmak için yeni sorular geliştirilmesi önerilebilir. Son olarak analize dahil edilmemiş olan başka faktörlerin de incelenmesi açıklanan varyansı arttırarak ileriki çalışmalara zemin oluşturabilir.

KAYNAKLAR

- Akben Selçuk, E., Altıok Yılmaz, A. 2014. "Financial literacy among Turkish college students: The role of formal education, learning approaches, and parental teaching". *Psychological Reports*. 115(2), 351-371.
- Altıntaş, K.M. 2009. "Belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin önemi: Katılımcıların finansal okuryazarlığı çerçevesinde alternatif bir yatırım eğitimi modeli", *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 151-176.
- Altıntaş, K.M. 2011. "The dynamics of financial literacy within the framework of personal finance: An analysis among Turkish University Students", *African Journal of Business Management* 5(26), 10483-10491.
- Atkinson, A., Messy F. 2012. "Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study", *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No. 15, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>. 15 Ocak 2015
- Barboza, G.A., Smith, C., Pesek, J. G. 2014. "Impact of gender and academic performance differences on financial literacy", <http://ssrn.com/abstract=2402172>. 15 Ocak 2015
- Biggs, J., Kember, D., Leung, D.Y.P. 2001. "The revised two-factor study process questionnaire: R-SPQ-F", *British Journal of Educational Psychology*, 71, 133-149.
- Chen, H., Volpe, R.P. 1998. "An analysis of personal financial literacy among college Students", *Financial Services Review*, 7 (2), 107-128.
- Chen, H., Volpe, R.P. 2002. "Gender differences in personal financial literacy among college Students", *Financial Services Review*, 11 (3), 289-307.
- Danes, S. M., Hira, T. K. 1987. "Money management knowledge of college students", *Journal of Student Financial Aid*, 17(1), 4-16.
- Danes, S. 1994. "Parental perceptions of children's financial socialization", *Financial Counseling and Planning*, 5, 127-146.
- Delafrooz, N, Hj Paim, L. 2011. "Determinants of saving behavior and financial problem among employees in Malaysia", *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 222 - 228.
- Dinçer , M. A. , Uysal, G. 2010. "The determinants of student achievement in Turkey", *International Journal of Educational Development* , 30, 592 - 598 .
- Financialcorps. 2014. "Turkey advances national financial literacy strategy". <http://financialcorps.com/turkey-advances-national-financial-literacy-strategy/>. Son erişim tarihi: 15 Ocak 2015
- Goldsmith, E., Goldsmith, R. E. 1997. "Gender differences in perceived and real knowledge of financial investments", *Psychological Reports*, 80, 236-238.

- Goldsmith, R.E., Goldsmith, E.B., Heaney, J.G. 1997. "Gender differences in financial knowledge: a replication and extension", *Psychological Reports*, 81, 1169 - 1170.
- Gökmen, H. 2012. "Finansal Okuryazarlık", Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Gutter, M., Copur, Z. 2011. "Financial Behaviors and Financial Well-Being of College Students: Evidence from a National Survey", *Journal of Family and Economic Issues*, 32(4), 699-714.
- Hancock, A.M., Jorgensen, B.L., Swanson, M.S. 2012. "College students and credit card use: The role of parents, work experience, financial knowledge, and credit card attitudes", *Journal of Family and Economic Issues*.
- Hira, T. K. 2002. "Current financial environment and financial practices: Implications for financial health", *Journal of Family and Consumer Sciences*, 94(1), 1-4.
- Hogarth, J.M., Hilgert, M.A. 2002. "Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy", *Consumer Interest Annual*, 48, 1-7.
- Huston, S.J. 2010. "Measuring financial literacy", *Journal of Consumer Affairs*, 44 (2), 296-316.
- Huston , S.J. 2012. "Financial literacy and the cost of borrowing", *International Journal of Consumer Studies*, 36 (5), 566 - 572.
- International Monetary Fund, 2013. "Turkey: increasing saving to reduce vulnerabilities", <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2013/car122013a.htm>. 15 Ocak 2015
- Investment Support And Promotion Agency Of Turkey. 2013. "Turkey economic outlook", <http://www.invest.gov.tr/en-US/turkey/factsandfigures/Pages/Economy.aspx>. 15 Ocak 2015
- Johnson, E., Sherraden, M.S. 2007. "From financial literacy to financial capability among youth", *Journal of Sociology and Social Welfare*, 34(3), 119-145.
- Jorgensen, B.L. 2007. "Financial literacy of college students: Parental and peer influences". Virginia Polytechnic Institute and State University. http://scholar.lib.vt.edu/theses/available/etd-10162007-143627/unrestricted/Thesis_BJ2.pdf. 15 Ocak 2015
- Jorgensen, B.L., Savla, J. 2010. "Financial literacy of young adults: The importance of parental socialization", *Family Relations*, 59(4), 465-478.
- Knoll, M.A.Z., Houts, C.R. 2012. "The Financial Knowledge Scale: an application of item response theory to the assessment of financial literacy", *Journal of Consumer Affairs*, 46, 381 - 410.
- Kotlikoff, L., Bernheim, B. 2001. "Household financial planning and financial literacy. Essays on saving, bequests, altruism, and lifecycle planning" Cambridge, MA: MIT Press.

- Lusardi, A., Mitchell, O. 2007. "Financial literacy and retirement preparedness: Evidence and implications for financial education", *Business Economics*, 42 (1), 35–44.
- Lusardi, A., Mitchell, O. 2008. "Planning and financial literacy: How do women fare?", *American Economic Review: Papers and Proceedings*, 98 (2), 413–417.
- Lusardi, A., Mitchell, O., Curto, V. 2010. "Financial literacy among the young", *Journal of Consumer Affairs*, 44 (2), 358–380.
- Lusardi, A., Tufano, P. 2009. "Debt literacy, financial experiences, and overindebtedness". NBER Working Paper No. 14808. <http://www.nber.org/papers/w14808>. Son erişim tarihi: 15 Ocak 2015.
- Mandell, L. 2008. "Financial literacy of high school students". *Handbook of Consumer Finance Research*. Editör: Xiao, J.J. New York: Springer.
- Mandell, L. 2009. "Financial education in high school". *Overcoming the Saving Slump: How to Increase the Effectiveness of Financial Education and Savings Programs*. Editör: Lusardi, A. Chicago: The University of Chicago Press.
- Mandell, L., Klein, L. 2007. "Motivation and financial literacy", *Financial Services Review*, 16, 105–116.
- McGarry, K., Schoeni, R. F. 1997. "Transfer behavior within the family: results from the asset and health dynamics study". *The Journals of Gerontology Series B*, 52B(Special Issue), 82–92.
- Murphy, A. 2005. "Money, money, money: An exploratory study on the financial literacy of Black college students", *College Student Journal*, 39 (3), 478-488.
- OECD. 2012. "PISA 2012 financial literacy assessment framework". <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46962580.pdf>. 15 Ocak 2015.
- OECD INFE. 2011. "Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy". Paris: OECD.
- Ruhaak, A. 2013. "Turkey: financing growth". <https://economics.rabobank.com/publications/2013/april/turkey-financing-growth/>. 15 Ocak 2015.
- Sabri, M.F., MacDonald, M., Hira, T.K., Masud, J. 2010. "Childhood consumer experience and the financial literacy of college students in Malaysia", *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 38 (4), 455-467.
- Sevim, N., Temizel, F., Sayılır, Ö. 2012. "The effects of financial literacy on the borrowing behaviour of Turkish financial consumers", *International Journal of Consumer Studies*, 36 (5), 573-579.

- Shim, S., Xiao, J. J., Barber, B. L., Lyons, A. 2009. "Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults", *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30 (6), 708-723.
- Shim, S., Barber, B.L., Card, N.A., Xiao, J.J., Serido, J. 2010. "Financial socialization of first-year college students: The roles of parents, work, and education", *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 1457-1470.
- Sohn, S., Joo, S-H., Grable, J. E., Lee, S., Kim, M. 2012. "Adolescents' financial literacy: The role of financial socialization agents, financial experiences, and money attitudes in shaping financial literacy among South Korean youth", *Journal of Adolescence*, 35, 969-980.
- Tang, T.L.P. 1995. "The development of a short money ethic scale: Attitudes toward money and pay satisfaction", *Personality and Individual Differences* 19 (6), 809-816.
- Temizel, F., Bayram, S. 2011. "Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12 (1).
- Temizel, F. 2010. "Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık", Beta Basım, İstanbul.
- Volpe, R.P., Chen, H., Pavlicko, J.J. 1996. "Personal investment literacy among college students: A survey", *Financial Practice and Education*, 6 (2), 86-94.
- Van Rooij, M., Lusardi, A., Alessie, R. 2011. "Financial literacy and stock market participation" *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472
- Wagland, S. P., Taylor, S. 2009. "When it comes to financial literacy, is gender really an issue?", *Australasian Accounting Business and Finance Journal*, 3(1), 13-25.
- Wickramasinghe, V., Gurugamage, A. 2012. "Effects of knowledge on credit cards and perceived lifestyle outcomes of credit card usage on credit card usage practices.", *International Journal of Consumer Studies*, 36, 80-89.
- Yeşilada, F., Uçel, E.B. 2009. "Financial Knowledge and financial responsibility: A study on adults in Turkey", *Review of Business Research* 9 (5), 114-119.
- Yılmaz, D. 2011. "Financial education and awareness: challenges, opportunities and strategies", http://www.tcmb.gov.tr/yeni/duyuru/2011/Governor_FinancialEducation.pdf
Son erişim tarihi: 15 Ocak 2015.

EK 1: ÖRNEKLEM

Ek1-Tablo 1. Okul

	Bulunduğu Şehir	Frekans	Yüzde (%)
AKDENİZ	Antalya	99	6,4
ANKARA	Ankara	100	6,5
ATATÜRK	Erzurum	101	6,6
BAHÇEŞEHİR	İstanbul	66	4,3
BİLGİ	İstanbul	40	2,6
BOĞAZIÇI	İstanbul	73	4,7
ÇUKUROVA	Adana	101	6,6
DOKUZ EYLÜL	İzmir	101	6,6
EGE	İzmir	100	6,5
ERCİYES	Kayseri	108	7
GAZİ	Ankara	102	6,6
İSTANBUL	İstanbul	105	6,8
İTÜ	İstanbul	82	5,3
MARMARA	İstanbul	103	6,7
SELÇUK	Konya	102	6,6
ULUDAĞ	Bursa	102	6,6
YEDİTEPE	İstanbul	54	3,5
Toplam		1539	100

Ek1-Tablo 2. Yaş

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	1539	18	37	22,01	2,439
Toplam	1539				

Ek1-Tablo 3. Cinsiyet

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	791	51,4
Kadın	748	48,6
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 4. Medeni durum

	Frekans	Yüzde (%)
Evli	11	0,7
Bekar	1528	99,3
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 5. Sınıf

	Frekans	Yüzde (%)
Hazırlık	78	5,1
1 Sınıf	335	21,8
2 Sınıf	331	21,5
3 Sınıf	291	18,9
4 Sınıf	435	28,3
Yüksek lisans	55	3,6
Doktora	14	0,9
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 6. Bölüm

	Frekans	Yüzde (%)
ADALET	4	,3
ADALET MESLEK YÜKSEK	1	,1

ALMAN DİLİ	1	,1
ALMANCA	1	,1
ALMANCA İŞLETMECİLİĞİ	1	,1
AMERİKAN KÜLTÜR EDEBİYATI	2	,1
ANESTEZİ	1	,1
ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ	2	,1
ARAP DİLİ EDEBİYATI	3	,2
ARAP DİLİ VE EDEBİYATI	2	,1
ARKEOLOJİ	9	,6
ARKEOLOJİ EDEBİYAT FAK.	1	,1
ASTRONOMİUZAY BİLİMLERİ	1	,1
ASTRONOT	2	,1
BAHÇE BİTKİLERİ	1	,1
BANKACILIK	1	,1
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATI	1	,1
BEDEN EĞİTİMİ	2	,1
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
BESLENME VE DİYABETİK	5	,3
BESYO	8	,5
BESYO BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ	3	,2
BESYO, BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
BİLGİ BELGE YÖNETİMİ	2	,1
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ	1	,1
BİLGİSAYAR	3	,2
BİLGİSAYAR MÜH.	3	,2
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ	16	1
BİLGİSAYAR Ö.	1	,1
BİLGİSAYAR ÖĞR.	1	,1
BİLGİSAYAR ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
BİLGİSAYAR PROGRAMCILIĞI	1	,1
BİLGİSAYAR MÜH.	1	,1
BIOMEDİKAL MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
BİTKİ KORUMA	3	,2
BİTKİ KORUMA ZİRAAT	3	,2
BIYOKİMYA	4	,3

BIYOKİMYA - TIP	1	,1
BIYOKMEDİKAL	1	,1
BIYOLOJİ	23	1,5
BIYOLOJİ ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
BIYOMEDİKAL	4	,3
BIYOMEDİKAL MÜH.	4	,3
BIYOMÜHENDİSLİK	2	,1
COĞRAFYA	4	,3
COĞRAFYA EDEBİYAT	2	,1
ÇAĞDAŞ TÜRK DİLİ EDEBİYATI	1	,1
ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI	1	,1
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATI	1	,1
ÇALIŞMA EK.	1	,1
ÇALIŞMA EKONOMİSİ	2	,1
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLER	1	,1
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ	1	,1
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ M.	3	,2
ÇEKO	37	2,4
ÇEKO ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ	4	,3
ÇEVRE MÜH.	7	,5
ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ	6	,4
ÇOCUK GELİŞİMİ	1	,1
DENİZ ULAŞTIRMA	1	,1
DENİZ ULAŞTIRMA İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
DENİZCİLİK İŞ YÖNETİM	1	,1
DIŞ MİMAR	1	,1
DİN KÜLTÜRÜ	1	,1
DİN KÜLTÜRÜ ÖĞRETMENLİĞİ	2	,1
DIŞ HEKİMLİĞİ	8	,5
DIYETİSYEN	1	,1
EBE	1	,1
EBELİK	4	,3
ECZACILIK	9	,6
EDEBİYAT	13	,8
EDEBİYAT BÖLÜMÜ	2	,1

EDEBİYAT FAKÜLTESİ	4	,3
EDEBİYAT FAKÜLTESİ / TARİH	3	,2
EDEBİYAT ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
EĞİTİM FAKÜLTESİ	2	,1
EĞİTİM FAKÜLTESİ / HUKUK FAKÜLTESİ	1	,1
EĞİTİM FAKÜLTESİ / PDR	1	,1
EĞİTİM FAKÜLTESİ / SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ	4	,3
EĞİTİM FAKÜLTESİ / TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ	3	,2
EĞİTİM FAKÜLTESİ TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
EĞİTİM YÖNETİMİ	1	,1
EKONOMETRİ	45	2,9
EKONOMİ	9	,6
EKONOMİ BÖLÜMÜ	1	,1
ELEKTRİK	3	,2
ELEKTRİK - ELEKTRONİK	1	,1
ELEKTRİK ELEKT.	1	,1
ELEKTRİK ELEKTRONİK	8	,5
ELEKTRİK ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	2	,1
ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ	5	,3
ELEKTRONİK HABERLEŞME	2	,1
ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
END. ELEKTRİK	1	,1
END. MÜHENDİSLİĞİ	3	,2
ENDÜSTRİ	2	,1
ENDÜSTRİ MÜH.	8	,5
ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ	5	,3
ENDÜSTRİ Y. MÜH.	1	,1
ENDÜSTRİYEL TASARIM	4	,3
FELSEFE	7	,5
FEN B.	1	,1
FEN BİL. ÖĞRET.	1	,1
FEN BİLGİSİ ÖĞR.	1	,1
FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ	3	,2
FEN EDEBİYAT	2	,1
FEN FAKÜLTESİ / KİMYA	1	,1

FEN FAKÜLTESİ / MOLEKÜLER BİYO VE GENETİK	1	,1
FİZİK	12	,8
FİZİK MÜH.	2	,1
FİZİK ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON	1	,1
FOTOĞRAF VE VİDEO	1	,1
GASTRONOMİ	1	,1
GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI	1	,1
GAZETECİLİK	15	1
GEMİ İNŞAAT	1	,1
GEMİ MÜH.	2	,1
GENETİK MÜH.	2	,1
GENETİK MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
GEOMATİK	1	,1
GEOMATİK HARİTA MÜH.	1	,1
GEOMATİK MÜH.	2	,1
GIDA MÜH	2	,1
GIDA MÜHENDİSLİĞİ	5	,3
GIDA TEKNOLOJİSİ	2	,1
GIDA TEKNOLOJİSİ MESLEK YÜKSEKOKULU	1	,1
GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI	2	,1
GRAFİK TASARIMI	1	,1
GÜZEL SANATLAR	1	,1
GÜZEL SANATLAR / MÜZİK	1	,1
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	3	,2
GÜZEL SANATLAR MÜZİK	1	,1
GÜZEL SANATLAR OYUNCULUK	1	,1
HALKLA İLİŞKİLER	5	,3
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM	17	1,1
HARİTA	1	,1
HARİTA MÜH.	4	,3
HARİTA MÜHENDİSLİĞİ	15	1
HAZIRLIK KİMYA MÜH.	1	,1
HEMŞİRE	4	,3
HEMŞİRELİK	4	,3

HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ	7	,5
HUKUK	79	5,1
HUKUK FAKÜLTESİ	13	,8
İÇ MİMAR	2	,1
İÇ MİMARLIK	8	,5
İKTİSADİ BİLİMLER	2	,1
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ / İKTİSAT	1	,1
İKTİSAT	70	4,5
İLAHİYAT	8	,5
İLAHİYAT FAKÜLTESİ	4	,3
İLETİŞİM FAK. SİNEMA TV	1	,1
İLETİŞİM FAKÜLTESİ GAZETECİLİK	1	,1
İLETİŞİM TASARIMI	5	,3
İLK. MAT. ÖĞRT.	1	,1
İMALAT MÜH.	1	,1
İNG. ÖĞRETMENLİĞİ	3	,2
İNGİLİZCE İKTİSAT	2	,1
İNGİLİZCE ÖĞR.	4	,3
İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ	13	,8
İNŞAAT	8	,5
İNŞAAT FAK.	1	,1
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ	27	1,8
İSTATİSTİK	17	1,1
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	1	,1
İŞLETME	107	7
İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ	3	,2
İŞLETME YÖNETİMİ	1	,1
JEOFİZİK	1	,1
JEOİZİK MÜH.	1	,1
JEOLOJİ	1	,1
JEOLOJİ MÜH.	21	1,4
JEOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ	4	,3
KAMU YÖNETİMİ	44	2,9
KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT	1	,1
KAYSERİ MESLEK YÜKSEK OKULU / BİLGİSAYAR	1	,1

PROGRAMCILIĞI		
KAYSERİ MESLEK YÜKSEK OKULU / END. OTOMASYONU	1	,1
KİMYA	18	1,0
KİMYA MÜH	9	,6
KİMYA MÜH.	4	,3
KİMYA MÜHENDİSLİĞİ	11	,7
KİMYA ÖĞRETMENLİĞİ	2	,1
KONTROL VE OTOMASYON	1	,1
KÜLTÜR YÖNETİMİ	1	,1
LABORANT	1	,1
LVS	1	,1
MADEN MÜH.	2	,1
MADEN MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
MADEN VE MAKİNA	1	,1
MAKİNA - RESİM	1	,1
MAKİNA MÜH.	6	,4
MAKİNA MÜHENDİSLİĞİ	3	,2
MAKİNA TEKNİKER	1	,1
MAKİNE MÜH.	12	,8
MALİYE	42	2,7
MALİYE BÖLÜMÜ	1	,1
MALZEME MÜH.	2	,1
MATEMATİK	22	1,4
MATEMATİK BÖLÜMÜ	4	,3
MATEMATİK MÜH.	8	,5
MATEMATİK ÖĞR.	1	,1
MATEMATİK ÖĞRETMENİ	2	,1
MATEMATİK ÖĞRETMENLİĞİ	3	,2
MATEMATİK ÖĞRT.	3	,2
MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ	1	,1
MEKA TROMİK MÜH.	1	,1
MEKATRONİK	1	,1
MEKATRONİK MÜH.	5	,3
MEKATRONİK MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
METALURJİ	1	,1

METALURJİ VE MALZEME MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
METEOROLOJİ MÜH.	1	,1
METEOROLOJİ MÜH.	1	,1
METROLOJİ MALZEME	1	,1
MİMARLIK	11	,7
MİMARLIK FAKÜLTESİ	1	,1
MOLEKÜLER BİYOLOJİ - GENETİK	1	,1
MOLEKÜLER BİYOLOJİ VE GENETİK	1	,1
MUHASEBE	5	,3
MUHASEBE VE VERGİ UYGULAMALARI	1	,1
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ / MAKİNA MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
MÜT. TERCÜMANLIK	3	,2
MÜZİK ÖĞRET.	1	,1
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ	13	,8
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİK	7	,5
OTOMASYON KONTROL MÜH.	1	,1
ÖZEL EĞİTİM	2	,1
PAZARLAMA	8	,5
PDR	9	,6
PDR EĞİTİM FAKÜLTESİ	1	,1
PETROL MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
PETROL VE DOĞALGAZ MÜH.	1	,1
PEYZAJ MİMAR	1	,1
PEYZAJ MİMARLIĞI	3	,2
PEYZAJ MİMARLIĞI ZİRAAT	1	,1
PSİKOLOJİ	17	1,1
RADYO TELEVİZYON	2	,1
RADYO TELEVİZYON SİNEMA	1	,1
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA	6	,4
RADYO TV	1	,1
RADYO, TELEVİZYON	1	,1
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA	1	,1
RADYO, TELEVİZYON, SİNEMA	3	,3
REHBERLİK VE PSİKOLOJİ ANIŞMANLIĞI	1	,1

REKLAMCILIK	1	,1
RESİM İŞ ÖĞRET.	1	,1
RESİM ÖĞRETMENLİĞİ	1	,1
RUS DİLİ	1	,1
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ / HEMŞİRELİK	1	,1
SAĞLIK YÖNETİMİ	1	,1
SAHNE SANATLARI	1	,1
SANAT TARİHİ	8	,5
SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ	2	,1
SINIF ÖĞRETMENİ	1	,1
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ	7	,5
SİGORTACILIK	4	,3
SİNEMA TV	2	,1
SİNEMA TV BÖLÜMÜ	1	,1
SİYASAL BİLGİLER FAK.	2	,1
SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ	1	,1
SİYASET	2	,1
SİYASET BİLİMİ	2	,1
SİYASET BİLİMİ ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER	2	,1
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ	1	,1
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER	1	,1
SİYASET BİLİMLER	4	,3
SİYASET BİLİMLERİ	2	,1
SİYASET ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER	1	,1
SOSYAL BİL.ÖĞRET.	5	,3
SOSYAL BİLGİLER	3	,2
SOSYAL BİLGİLER / BÜRO YÖNETİMİ	1	,1
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ	2	,1
SOSYOLOJİ	18	1,2
SOSYOLOJİ, POLİTİKA	1	,1
SÖYLEMEDİ	1	,1
SPOR YÖNETİCİLİĞİ	1	,1
SU ÜRÜNLERİ	1	,1
SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ	1	,1
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ	3	,2

SÜT	1	,1
SÜT TEKNOLOJİSİ	1	,1
ŞEHİR BÖLGE PLANLAMA	1	,1
TARIM MAKİNA	1	,1
TARIMSAL YAPILANDIRMA SULAMA	1	,1
TARİH	28	1,8
TARİH BÖLÜMÜ	1	,1
TARİH YÜKSEK	1	,1
TARLA BİTKİLERİ	1	,1
TEKNİK EĞİTİM	1	,1
TEKSTİL	1	,1
TEKSTİL MÜH.	2	,1
TEKSTİL MÜHENDİSLİĞİ	7	,5
TIBBİ GÖRÜNTÜLEME	1	,1
TIP	9	,6
TIP FAKÜLTESİ	8	,5
TİYATRO	1	,1
TOKSİKOLOJİ	1	,1
TURİZM İŞL.	2	,1
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ	1	,1
TURİZM KONAKLAMA	1	,1
TURİZM OTEL İŞLETMECİLİĞİ	1	,1
TURİZM REHBERLİĞİ	1	,1
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ	1	,1
TURİZM VE OTELCİLİK	1	,1
TÜRK DİLİ EDEBİYATI	1	,1
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	11	,7
TÜRKÇE ÖĞRET.	4	,3
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ	2	,1
U.A. İLİŞKİLER	1	,1
UÇAK MÜH.	1	,1
UÇAK MÜHENDİSLİĞİ	1	,1
ULUSLAR ARASI FİNANS	1	,1
ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER	22	1,4
ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER SİYASET BİLİMİ	1	,1

ULUSLAR ARASI LOJİSTİK	2	,1
ULUSLAR ARASI TİCARET	1	,1
ULUSLAR ARASI TİCARET VE PARA YÖNETİMİ	1	,1
ULUSLARARASI FİNANS	3	,2
ULUSLARARASI İLİŞKİLER	18	1,2
ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK	1	,1
ULUSLARARASI TİCARET VE İŞLETMECİLİK	2	,1
UZAY MİH	1	,1
ÜSTÜN ZEKA LILAR ÖĞR.	1	,1
VETERİNER	10	,6
VETERİNER FAKÜLTESİ	1	,1
VETERİNERLİK FAKÜLTESİ	5	,3
YABANCI DİL	1	,1
YAŞLI BAKIMI	1	,1
YAZILIM MÜH.	6	,4
YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ	1	,1
ZİHİN ENGELLİLER ÖĞR.	1	,1
ZİRAAT	4	,3
ZİRAAT BAHÇE BİTKİLERİ	2	,1
ZİRAAT FAK.	2	,1
ZİRAAT FAKÜLTESİ	3	,2
ZİRAAT FAKÜLTESİ / BAHÇE BİTKİLERİ	1	,1
ZİRAAT FAKÜLTESİ / TARLA BİTKİLERİ	1	,1
ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ	3	,2
ZİRAAT FAKÜLTESİ BİTKİ KORUMA	1	,1
ZİRAAT FAKÜLTESİ TARLA BİTKİLERİ	1	,1
ZİRAAT MÜHENDİSİ	1	,1
ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ	3	,2
ZOO TEKNİK	2	,1
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 7. Şehir

	Frekans	Yüzde (%)
ADANA	100	6,5

ADAPAZARI	3	,2
ADİYAMAN	5	,3
AFYON	7	,5
AĞRI	4	,3
AKSARAY	1	,1
ALANYA	1	,1
ALMANYA	2	,1
AMASYA	4	,3
ANKARA	170	11
ANTALYA	56	3,6
ARNAVUTLUK	1	,1
ARTVİN	3	,2
AŞKABAT	1	,1
AYDIN	19	1,2
AZERBAYCAN	2	,1
BALIKESİR	18	1,2
BARTIN	1	,1
BATMAN	10	,6
BAYBURT	2	,1
BELÇİKA	1	,1
BİLECİK	2	,1
BİNGÖL	2	,1
BİTLİS	3	,2
BOLU	1	,1
BUHARKENT	1	,1
BULGARİSTAN	1	,1
BURDUR	5	,3
BURSA	70	4,5
CEVAP VERMEDİ	11	,7
ÇANAKKALE	8	,5
ÇANKIRI	1	,1
ÇİMKENT	1	,1
ÇORLU	1	,1
ÇORUM	12	,8
DENİZLİ	11	,7

DIYARBAKIR	16	1
DUŞANBE	1	,1
DÜZCE	2	,1
EDİRNE	6	,4
ELAZIĞ	12	,8
ERZURUM	31	2
ESKİŞEHİR	9	,6
FETHİYE	2	,1
FİLİSTİN	1	,1
GAZİANTEP	25	1,6
GAZİPAŞA	1	,1
GEBZE	2	,1
GEMLİK	1	,1
GEZBE	1	,1
GİRESUN	6	,4
GÜMÜŞHANE	2	,1
HAKKARİ	1	,1
HATAY	10	,6
IĞDIR	7	,5
ISPARTA	9	,6
İBB / YEMEN	1	,1
İNEGÖL	3	,2
İRAN	1	,1
İSKENDERUN	4	,3
İSTANBUL	349	22,7
İZMİR	97	6,3
İZMİT	9	,6
KAHRAMANMARAŞ	8	,5
KARABÜK	1	,1
KARAMAN	2	,1
KARS	9	,6
KASTAMONU	4	,3
KAYSERİ	59	3,8
KIBRIS	3	,2
KIRIKKALE	4	,3

KIRKLARELİ	4	,3
KIRŞEHİR	3	,2
KİLİS	3	,2
KOCAELİ	10	,6
KONYA	24	1,6
KÜTAHYA	2	,1
MALATYA	7	,5
MANİSA	16	1
MARDİN	4	,3
MARMARİS	1	,1
MERSİN	37	2,4
MUĞLA	13	,8
MUŞ	2	,1
NEVŞEHİR	3	,2
NİĞDE	6	,4
ORDU	17	1,1
OSMANİYE	9	,6
PAKİSTAN	1	,1
RİZE	7	,5
ROSTOV	1	,1
SAFRANBOLU	1	,1
SAKARYA	3	,2
SALİHLİ	1	,1
SAMSUN	13	,8
SİİRT	3	,2
SİNOP	4	,3
SİVAS	10	,6
SUSURLUK	1	,1
ŞANLIURFA	7	,5
ŞIRNAK	5	,3
TAŞKENT	1	,1
TATVAN	1	,1
TEKİRDAĞ	12	,8
TOKAT	9	,6
TORBALI	1	,1

TRABZON	13	,8
TUNCELİ	1	,1
TURGUTLU	1	,1
UŞAK	5	,3
ÜSKÜP	1	,1
VAN	10	,6
YALOVA	9	,6
YOZGAT	6	,4
YURTDIŞI	1	,1
ZONGULDAK	10	,6
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 8. Çalışma tecrübesi

	Frekans	Yüzde (%)
Var	1046	68
Yok	493	32
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 9. Çalışma tecrübesinin şekli

	Frekans	Yüzde (%)
Yarı zamanlı	635	53
Tam zamanlı	494	41,3
Ücretli staj	68	5,7
Toplam	1197	100

Ek1-Tablo 10. Yaşadığı yer

	Frekans	Yüzde (%)
Ailemle	629	40,7
Yurttta	408	26,4

Arkadaşlarımla ev	414	26,8
Tek başıma ev	93	6
Toplam	1544	100

Ek1-Tablo 11. Anne eğitim düzeyi

	Frekans	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	79	5,1
Okur-yazar	49	3,2
İlkokul	459	29,8
Ortaokul	247	16
Lise	425	27,6
Ön Lisans	40	2,6
Lisans	212	13,8
Yüksek Lisans/Doktora	28	1,8
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 12. Baba eğitim düzeyi

	Frekans	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	15	1
Okur-yazar	27	1,8
İlkokul	339	22
Ortaokul	204	13,3
Lise	491	31,9
Ön Lisans	80	5,2
Lisans	324	21,1
Yüksek Lisans/Doktora	59	3,8
Toplam	1539	100

Ek1-Tablo 13. Mezun olunan lise

	Frekans	Yüzde (%)
Anadolu lisesi	575	37,4
Düz lise	619	40,2
Özel lise	73	4,7
Meslek lisesi	153	9,9
Fen lisesi	41	2,7
Diğer	78	5,1
Toplam	1539	100

EK 2: ANKET FORMU

İyi günler, adım **Frekans Araştırma** adına çalışıyorum. Gençlerde finansal okuryazarlığının belirleyiciliği üzerine akademik bir çalışma yürütüyoruz. Çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığını ölçümlemek ve bu ölçümleri etkileyen faktörleri belirlemektir. Bu anket çalışması Türkiye genelinde 1500 kişi ile yapılmakta olup vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Kişisel bilgileriniz tamamen gizli tutulacaktır. Verdiğiniz destek için şimdiden teşekkür ederiz.

A. BİLGİ

A1. Vadeli hesabınızda faiz oranının yıllık yüzde 1, ve enflasyonun yıllık yüzde 2 olduğunu düşünün. Bir yıl sonra, bu hesaptaki para ile ne kadar ürün/hizmet satın alabilirsiniz?

1	Bugünden fazla
2	Bugünkü kadar
3	Bugünden az
4	Bilmiyorum

A2. 2015 yılında hem gelirinizin, hem de piyasadaki tüm ürünlerin fiyatlarının iki katına çıktığını varsayın. 2015 yılında gelirinizle ne kadar ürün alabilirsiniz?

1	Şimdikinden fazla
2	Şimdiki kadar
3	Şimdikinden az
4	Bilmiyorum

A3. Farz edin ki bir arkadaşınıza bugün 10.000 TL; kardeşine ise üç yıl sonra 10.000 TL miras kaldı. Bu mirastan dolayı kim daha zengindir?

1	Arkadaşım
2	Arkadaşımın kardeşi
3	İkisi de aynı oranda zengindir
4	Bilmiyorum

A4. Enflasyon pek çok zorluğa sebep olabilir. Aşağıdaki gruplardan hangisi uzun yıllar süren yüksek enflasyondan en fazla etkilenir?

1	Çalışan ve emeklilik için para biriktiren yaşlılar
2	Sabit bir emekli maaşıyla geçinmeye çalışan yaşlılar
3	Çocuksuz ve çalışan genç çiftler
4	Çocuklu ve çalışan genç çiftler
5	Bilmiyorum

A5. Katma Değer Vergisi (KDV) ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1	Tüm mal ve hizmetler için KDV oranı %18'dir
2	KDV ücretli çalışanların maaşından kesilir
3	Aylık geliri belli bir limitin altında olanlar KDV'den muaftır
4	KDV satın aldıklarımızı daha pahalı hale getirir
5	Bilmiyorum

A6. Aşağıdakilerden hangisi ödeme yapmak için kullanılamaz?

1	Bankamatik (ATM) kartı
2	Vadeli hesap
3	Nakit para
4	Kredi kartı
5	Bilmiyorum

A7. Aşağıdakilerden hangisi bankamatik (ATM) kartını kredi kartından ayıran özelliklerdendir?

1	Bankamatik kartı çalınıp harcama yapılırsa kart sahibinin ödeyeceği borç kredi kartına göre daha fazladır
2	Para direkt olarak bankadaki hesaptan düşer
3	Bankamatik kartında faiz ödemesi söz konusu değildir
4	Hepsi
5	Bilmiyorum

A8. Elinize geçen net para, brüt maaşınızdan daha azdır. Aşağıdaki şıklardan hangisinde yapılan kesintiler doğru olarak verilmiştir (damga vergisi hariç)?

1	Gelir vergisi, emlak vergisi, SGK primi, işsizlik sigorta fonu
2	SGK primi, işsizlik sigorta fonu
3	Gelir vergisi, SGK primi, işsizlik sigorta fonu
4	Gelir vergisi, KDV, SGK primi, işsizlik sigorta fonu

5 Bilmiyorum

A9. Aylık 500 TL'den bir yıllık bir kira kontratı imzaladığınızı ancak kiraladığınız dairede hiç oturmadığınızı farz edin. 1 yıl sonunda ev sahibine olan borcunuz ne kadardır?

1	Depozito kadar
2	1 ayın kirası, 500 TL
3	1 yılın kirası, 6000 TL
4	0 TL
5	Ev sahibi ne kadar talep ederse
6	Bilmiyorum

A10. Acil paraya ihtiyacınız olduğunda aşağıdaki varlıklardan hangisi en çok işinize yarar?

1	Vadesiz hesaptaki para
2	Vadeli hesaptaki para
3	Araba
4	Bilgisayar
5	Ev
6	Bilmiyorum

A11. Bir araba satın alındıktan sonra ne zaman en hızlı değer kaybeder?

1	1. Yıl
2	2. Yıl
3	4. Yıl
4	7. Yıl
5	Bilmiyorum

A12. Kredi kartları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

1	Kredi kartınızı nakit avans çekmek için kullanabilirsiniz
2	Kredi kartı borcunuzun tamamını son ödeme tarihinde ödemezseniz, kalan kısma son ödeme tarihinden itibaren alışveriş faizi işletilir
3	Kredi kartının faizi bankadaki vadeli mevduat faizinden yüksektir

4	Son ödeme tarihine kadar tüm borcunuzu öderseniz faiz ödemeniz gerekmez
5	Bilmiyorum

A13. Ahmet ve Mehmet bugün 65 yaşındadırlar. Ahmet 25 yaşından 35 yaşına kadar her yıl bankaya 2000 TL koymuştur. Mehmet ise 35 yaşından 45 yaşına kadar her yıl bankaya 2000 TL koymuştur. Her ikisinin de birikimlerini aynı faizi veren vadeli hesaplarda tuttuğunu varsayarsak, bugün hangisinin daha çok parası vardır?

1	Ahmet
2	Mehmet
3	İkisi de aynıdır
4	Bilmiyorum

A14. Kaybolan ya da çalınan bir kredi kartının sahibinin yasal sorumluluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1	Hiç bir sorumluluğu yoktur
2	Kayıp bildirimini yapıldığı ana kadar gerçekleşen tüm harcamalardan sorumludur
3	Kayıp bildirimini yapıldığı ana kadar gerçekleşen harcamaların belli bir kısmından sorumludur
4	Bilmiyorum

A15. 1000 TL değerinde bir dizüstü bilgisayar satın aldığınızı düşünün. Finansal açıdan aşağıdaki ödeme seçeneklerinden hangisi daha avantajlıdır

- A 100 TL'lik 12 taksit halinde ödemek
- B Bankadan 1000 TL kredi alıp bir sene sonra bankaya 1200 TL ödemek

1	(a) seçeneği
2	(b) seçeneği
3	İkisi de aynıdır
4	Bilmiyorum

A16. Vadeli hesabınızda 100 TL'nizin olduğunu ve faiz oranının da yıllık yüzde 2 olduğunu farz edin. Anaparaya veya faiz gelirin dokunmadığınız takdirde 5 yılın sonunda bu hesapta toplam ne kadar paranız olurdu?

1	102 TL'den fazla
2	Tam olarak 102 TL
3	102 TL'den az
4	Bilmiyorum

A17. Vadeli hesabınızda 100 TL'nizin olduğunu ve yıllık faiz oranının yüzde 20 olduğunu farz edin. Anaparaya veya faiz gelirin dokunmadığınız takdirde 5 yılın sonunda bu hesapta toplam ne kadar paranız olurdu?

1	200 TL'den fazla
2	Tam olarak 200 TL
3	200 TL'den az
4	Bilmiyorum

A18. Getirisi yüksek bir yatırımın riski de yüksektir?

1	Doğru
2	Yanlış
3	Bilmiyorum

A19. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? Biri eğer borsada B şirketinin hisselerinden satın alırsa

1	B şirketinin bir kısmına sahip olur
2	B şirketine borç vermiş olur
3	B şirketinin borçlarından sorumlu olur
4	Yukarıdakilerden hiçbiri
5	Bilmiyorum

A20. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1	Yatırım fonu alan bir kişi parasını ilk yılda geri çekemez
2	Bir yatırım fonu birden fazla araca (örneğin hisse senedi ve tahvil gibi) yatırım yapabilir
3	Yatırım fonları geçmiş performanslarına bağlı olarak sabit bir getiri sağlar

4	Yukardakilerden hiçbiri
5	Bilmiyorum

A21. Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisinin getirisi en fazla değişkenlik gösterir?

1	Vadeli hesap
2	Tahvil
3	Hisse senedi
4	Bilmiyorum

A22. Bir yatırımcı parasını tek bir yere yatırmak yerine farklı yatırım araçlarında değerlendirirse, para kaybetme riski

1	Artar
2	Düşer
3	Aynı kalır
4	Bilmiyorum

A23. Hisse senetleri normalde tahvillerden daha risklidir?

1	Doğru
2	Yanlış
3	Bilmiyorum

A24. Faiz oranı düşerse, tahvil fiyatlarına ne olur?

1	Yükselir
2	Düşer
3	Aynı kalır
4	Yukardakilerden hiçbiri
5	Bilmiyorum

A25. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? Biri eğer borsada B şirketinin çıkardığı tahvillerden satın alırsa

1	B şirketinin bir kısmına sahip olur
2	B şirketine borç vermiş olur
3	B şirketinin borçlarından sorumlu olur
4	Yukardakilerden hiçbiri

5 Bilmiyorum

A26. Sigorta yaptırmaktaki temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?

1	Yeni oluşmuş bir zarardan korunmak
2	İyi bir getiri elde etmek
3	İleride oluşabilecek büyük zararlardan korunmak
4	İleride oluşabilecek ufak tefek zararlardan korunmak
5	Yalan beyanlarda bulunarak hayat standardınızı yükseltmek
6	Bilmiyorum

A27. Ahmet çok kısa bir süre önce, net maaşının 2000 TL olduğu bir iş buldu. Kendisi her ay, market alışverişine 200 ve kiraya 900 TL ödemek zorunda. Ayrıca, ulaşım için aylık 200 TL harcıyor. Eğer, kıyafet alışverişi için her ay 100 TL, dışarıda yemek için 200 TL ve diğer her şey için 250 TL ayırırsa, 600 TL birikim yapabilmek için ne kadar zamana ihtiyacı vardır?

1	3 ay
2	4 ay
3	1 ay
4	2 ay
5	Bilmiyorum

B. FAKTÖRLER

B1. Para idaresi ve finansa ilişkin sahip olduğunuz bilgileri edinmenizde aşağıdaki kaynakların ne kadar etkili olduğunu belirtin?

		Hiç etkili değil	Etkili değil	Ne etkili ne etkili değil	Etkili	Çok etkili
B1.1	Ailem	1	2	3	4	5
B1.2	Arkadaşlar	1	2	3	4	5
B1.3	Medya	1	2	3	4	5

B1.4	Okul	1	2	3	4	5
------	------	---	---	---	---	---

B2. Ortaokul ve lise yıllarındayken anne babanız aşağıdaki konuların hangisi ya da hangileri ile ilgili sizinle bilgi paylaşımında bulundu? ÇOK CEVAP

1	Para biriktirmenin önemi
2	Aile bütçesi
3	Kendi harcamalarınız
4	Borçlanma ve kredi kullanımı

B3. Finansal kararlarda (para harcama, para biriktirme, ödemeler, yatırım vb) ailenizin ne kadar etkisi altında kalıyorsunuz?

1	Hiç
2	Az
3	Biraz
4	Fazla
5	Çok fazla

B4. Ailenizde finansal konular ne şekilde konuşulur?

1	Benimle hiç konuşulmaz
2	Ailem finansal konuları benimle açıkça konuşur
3	Açıkça konuşmazlar ancak dolaylı yoldan örnek olurlar

B5. Lisede aşağıdaki derslerden hangisi ya da hangilerini aldınız? ÇOK CEVAP

1	Ekonomi ya da İktisat
2	Muhasebe
3	Finans
4	Hiç biri

B6. Üniversitede şimdiye kadar aşağıdaki derslerden hangisi ya da hangilerini aldınız? ÇOK CEVAP

1	Ekonomi ya da İktisat
2	Muhasebe
3	Finans
4	Hiç biri

B7. Aşağıdakilerden hangilerine sahipsiniz?

		Sahip değil	Sahip
B7.1	Kredi kartı, kendime ait	1	2
B7.2	Kredi kartı, ailemin verdiği ek kart	1	2
B7.3	Bankamatik kartı	1	2
B7.4	Vadesiz banka hesabı	1	2
B7.5	Vadeli banka hesabı	1	2

B8. Aylık gelirinizin en büyük kısmını aşağıdakilerden hangisi oluşturmaktadır?

TEK CEVAP

1	Ailemden aldığım harçlık
2	Yarı zamanlı çalışarak kazandığım maaş
3	Burs
	Diğer(belirtiniz).....

B9. Yukarıdaki kaynaklardan elde ettiğiniz toplam gelir ne kadardır?

Yazınız:.....TL

B10. Şu anki parasal durumunuz sizi ne kadar tatmin ediyor?

1	Hiç tatmin etmiyor
2	Tatmin etmiyor
3	Ne tatmin ediyor ne tatmin etmiyor
4	Tatmin ediyor
5	Çok tatmin ediyor

B11. Aylık ödemelerinizi yapmakta ne kadar zorlanıyorsunuz?

1	Hiç zorlanmıyorum
2	Zorlanmıyorum
3	Ne zorlanıyorum ne zorlanmıyorum
4	Zorlanıyorum
5	Çok zorlanıyorum

B12. Finans ve para idaresi konusunda kendinizi ne kadar bilgili görüyorsunuz?

1	Hiç bilgili değilim
2	Bilgili değilim
3	Ne bilgiliyim ne bilgili değilim
4	Bilgiliyim
5	Çok bilgiliyim

B13. Sigara içiyor musunuz?

1	Evet
2	Hayır

B14. Aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtin

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
B14.1	Pahalı ev, araba, ve kıyafetleri olan kişilere hayranlık duyarım	1	2	3	4	5
B14.2	Hayatımda lüksü severim	1	2	3	4	5
B14.3	Eğer daha fazla şey satın alacak gücüm olsaydı daha mutlu olurum	1	2	3	4	5

B15. Para biriktirirken veya yatırım yaparken aşağıdaki ifadelerden hangisi risk alma düzeyinizi en iyi şekilde ifade eder? TEK CEVAP

1	Çok yüksek gelir elde etmek amacıyla çok fazla risk alabilirim
2	Ortalamanın üzerinde gelir elde etmek amacıyla ortalamanın üzerinde risk alabilirim
3	Ortalama gelir elde etmek amacıyla ortalama risk alabilirim
4	Hiç finansal risk almak istemem

B16. Aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtin

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
B16.1	Finans ve para idaresi konularında bilgi sahibi olmanın hayat kalitemi arttıracacağına inanıyorum	1	2	3	4	5
B16.2	Finans ve para idaresi konularına karşı ilgiliyim ve bu konularda bilgimi arttırmak istiyorum	1	2	3	4	5

B17. Aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtin

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
B16.1	İdeale yakın bir hayat sürüyorum	1	2	3	4	5
B16.2	Hayatımdaki koşullar çok iyi	1	2	3	4	5
B16.3	Yaşadığım hayat beni tatmin ediyor	1	2	3	4	5
B16.4	Bugüne kadar hayatta önem verdiğim şeylerin çoğuna sahip oldum	1	2	3	4	5
B16.5	Hayatımı tekrar yaşama şansım olsa, neredeyse hiçbir şey değiştirmedim	1	2	3	4	5

B18. Aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtin

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
B18.1	Para bir başarı sembolüdür	1	2	3	4	5
B18.2	Para yetenek ve becerilerinizi göstermenin bir yoludur	1	2	3	4	5
B18.3	Para bir kişinin elde ettiği başarıları temsil eder	1	2	3	4	5
B18.4	Paraya çok değer veriyorum	1	2	3	4	5
B18.5	Para toplum içinde saygı görmenizi sağlar	1	2	3	4	5

B18.6	Para istediğiniz kişi olabilmenize yardımcı olur	1	2	3	4	5
B18.7	Para size özgürlük ve bağımsızlık kazandırır	1	2	3	4	5
B18.8	Para önemlidir	1	2	3	4	5
B18.9	Paramı çok iyi idare ederim.	1	2	3	4	5
B18.10	Paramı çok dikkatli harcarım.	1	2	3	4	5
B18.11	Tüm kötülüklerin temelinde para yatar	1	2	3	4	5
B18.12	Para kötüdür	1	2	3	4	5

B19. Aşağıdaki ifadelerin sizi ne ölçüde yansıttığını belirtin

		Beni hiç yansıtmıyor				Tamamen beni yansıtmıyor
B19.1	Ders çalışmaktan yoğun bir kişisel tatmin duyuyorum.	1	2	3	4	5
B19.2	Tatmin olabilmem için bir konudan kendi özgün sonuçlarımı çıkarabilecek kadar çok çalışmam gerekir.	1	2	3	4	5
B19.3	Genelde amacım dersleri mümkün olan en az çalışmayla geçmektir.	1	2	3	4	5
B19.4	Sadece derste anlatılan konulara çalışırım	1	2	3	4	5
B19.5	İçine girdikten sonra hemen hemen her konunun ilginç olabileceğini hissediyorum	1	2	3	4	5
B19.6	Genelde yeni konuları ilginç bulur ve o konularda daha fazla bilgi edinebilmek için ekstra zaman harcarım.	1	2	3	4	5
B19.7	Dersler pek ilgimi çekmiyor o yüzden ders çalışmayı minimumda tutuyorum	1	2	3	4	5
B19.8	Bazı şeyleri anlamasam da defalarca tekrarlayıp ezberleyerek öğrenirim.	1	2	3	4	5
B19.9	Bazen akademik konuları çalışmanın güzel bir kitap ya da film kadar ilginç olabileceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5

B19.10	Tam anlayana kadar önemli konularla ilgili kendi kendime sorular sorarım.	1	2	3	4	5
B19.11	Çoğu sınavı konuyu tam anlamasam da ana başlıkları ezberleyerek geçebileceğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
B19.12	Genelde sadece sınavda çıkacak konulara çalışır, ekstra bir şey yapmaya gerek duymam.	1	2	3	4	5
B19.13	Derslerime çok çalışırım çünkü konuları ilginç buluyorum	1	2	3	4	5
B19.14	Boş zamanlarımın önemli bir kısmını farklı derslerde öğrendiğim ilginç konularla ilgili araştırma yaparak geçiririm.	1	2	3	4	5
B19.15	Konuları derinlemesine çalışmayı yararsız buluyorum; sınavı geçecek kadar konulara aşına olmak yeterliyken, kafa karıştırıp zaman harcamaya gerek yok	1	2	3	4	5
B19.16	Bence öğretmenler öğrencilerden sınavda çıkmayacak konuları çalışmalarını beklememeliler.	1	2	3	4	5
B19.17	Çoğu derse kafamda cevap bekleyen sorularla gelirim.	1	2	3	4	5
B19.18	Ders dışı verilmiş okumaların büyük çoğunluğunu yapmaya özen gösteririm.	1	2	3	4	5
B19.19	Sınavda çıkmayacak bir konuyu öğrenmeyi anlamsız buluyorum	1	2	3	4	5
B19.20	Sınavları geçmenin en iyi yolu çıkma ihtimali yüksek olan soruların cevaplarını akılda tutmaya çalışmaktır.	1	2	3	4	5

B20. Aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtin

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
B20.1	Para harcamayı ilerisi için para biriktirmekten daha tatmin edici buluyorum	1	2	3	4	5

B20.2	Genellikle günü yaşar, yarını yarına bırakırım	1	2	3	4	5
B20.3	Bence para harcamak için var	1	2	3	4	5

B21. Aşağıdaki ifadelerin size ne ölçüde tanımladığını belirtiniz

		Hiç tanımlamıyor				Tamamen beni tanımlıyor
B21.1	Faturalarımı zamanında öderim.	1	2	3	4	5
B21.2	Her ay gelir ve giderlerimi kontrol etmek için bir bütçe yaparım.	1	2	3	4	5
B21.3	Her ay düzenli para biriktirim (evde, bankada veya diğer yatırım araçlarında)	1	2	3	4	5
B21.4	Bir ürün satın almadan önce fiyat araştırması yaparım.	1	2	3	4	5
B21.5	Bütçeme göre çok pahalı ürünler satın aldığım olur.	1	2	3	4	5
B21.6	Sadece kendimi iyi hissetmek için alışverişe çıktığım olur.	1	2	3	4	5
B21.7	Param yetmediği için sık sık ailemden ekstra harçlık istediğim olur.	1	2	3	4	5
B21.8	Her ay elimdeki fiş/ faturalarla yaptığım ödemeleri kıyaslarım.	1	2	3	4	5

B22. Kredi kartı ödemelerinizi ne şekilde yaparsınız? (öğrencinin kredi kartı yoksa bir sonraki soruya geçiniz) TEK CEVAP

1	Her ay ekstre borcumun tamamını öderim
2	Param yetmediğinde ödemeyi bir ay geciktirdiğim olur
3	Genellikle geçmiş dönemlerden kalma borcum olur ama arada bir borcumu sıfırlarım
4	Kredi kartı borcum hiçbir zaman sıfıra düşmez ancak elimde para geçtikçe borcumu azaltmaya çalışırım
5	Her ay sadece minimum ödeme tutarını öderim
6	Bazen minimum ödeme tutarını bile ödemediğim olur
7	Ödemeye ben ilgilenmiyorum ailem takip ediyor

B23. Şu an günü geldiği halde ödemediğiniz borcunuz var mı (fatura, kredi kartı, kira, arkadaşına borç vs.)

1	Evet → B24
2	Hayır → B25

B24. Varsa ne kadar?

Yazınız:.....TL

C. DEMOGRAFYA

C1. Yaşınızı öğrenebilir miyim? (Yazınız) :.....

C2. Cinsiyet

1	Erkek
2	Kadın

C3. Medeni durumunuz?

1	Evli
2	Bekar
	Diğer(belirtin).....

C4. Sınıfınız

1	Hazırlık ?
2	1 Sınıf
3	2. Sınıf
4	3. Sınıf
5	4. Sınıf
6	Yüksek lisans
7	Doktora

C5. Okuduğunuz okul?

Yazınız:.....

C6. Bölümünüz?

Yazınız:.....

C7. Üniversitedeki genel not ortalamanız?

Yazınız:.....

C8. Lise mezuniyet ortalamanız?

Yazınız:.....

C9. ÖSS yüzdeler dilimi?

Yazınız:.....

C10. Üniversiteye başlamadan önceki hayatınızın çoğunluğunu hangi şehirde geçirdiniz?

Yazınız:.....

C11. Şimdiye kadar hiç çalışma tecrübeniz oldu mu?

1	Evet → C12
2	Hayır → C13

C12. Peki bu çalışma tecrübeniz....?

1	Part-time
2	Full-time
3	Ücretli staj olabilir

C13. Akademik yıl boyunca nerede yaşıyorsunuz?

1	Ailemle
2	Yurtta
3	Arkadaşlarımla ev
4	Tek başıma ev

C14. Burs alıyor musunuz?

1	Evet → C15
2	Hayır → C16

C15. Nereden burs alıyorsunuz?

Yazınız:.....

C16. Ailenizin toplam geliri?

Yazınız:.....TL

1	500 TL'den az
2	501-1.000 TL arası
3	1001-2.000 TL arası
4	2001-3.000 TL arası
5	3001-4.000 TL arası
6	4001-5.000 TL arası
7	5.000 TL ve üzeri
98	Bilmiyor
99	Cevap vermek istemiyor

C17. Ailenizin oturduğu ev?

1	Kendilerine ait
2	Kira

C18. Annenizin eğitim seviyesi

1	Okur-yazar değil
2	Okur-yazar
3	İlkokul
4	Ortaokul
5	Lise
6	Ön Lisans
7	Lisans
8	Yüksek Lisans/Doktora

C19. Babanızın eğitim seviyesi

1	Okur-yazar değil
2	Okur-yazar
3	İlkokul
4	Ortaokul
5	Lise

6	Ön Lisans
7	Lisans
8	Yüksek Lisans/Doktora

C20. Annenizin çalışma durumu

1	Tam zamanlı çalışıyor
2	Yarı zamanlı çalışıyor
3	Çalışmıyor

C21. Babanızın çalışma durumu

1	Tam zamanlı çalışıyor
2	Yarı zamanlı çalışıyor
3	Çalışmıyor

C22. Kaç kardeşiniz var?

Yazınız:.....

C23. Aleninizin kaçınıcı çocuğusunuz?

Yazınız:.....

C24. Mezun olduğunuz lise türü?

1	Anadolu lisesi
2	Düz lise
3	Özel lise
4	Meslek lisesi
5	Fen lisesi
6	Diğer(Yazınız.....)

GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN ADI VE SOYADI	
İLÇE	
MAHALLE\KÖY	
CADDE/ SOKAK	
BİNA NO / APARTMAN İSMİ	
KAPI / DAİRE NO	
EV TELEFONU	
CEP TELEFONU	

ANKETÖR ADI	
GÖRÜŞME TARİHİ	_____ / _____ /2014
Bu görüşmeyi tanımadığım bir kişi ile, Frekans Araştırma Şirketi tarafından verilen eğitime ve ESOMAR kurallarına göre yaptığımı taahhüt eder ve süpervizör tarafından görüşmenin kısmen veya bir bütün olarak kontrol edileceğini kabul ederim.	
İMZA	

EK 3: ÇOKLU BAĞINTI TEŞHİS TEST SONUÇLARI

Ek3-Tablo 1. Model 0 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)

	Tolerans	VAF
(sabit)		
Cinsiyet	,977	1,024
Sınıf2	,703	1,423
Sınıf3	,721	1,388
Sınıf4	,663	1,508
Gelir2	,846	1,181
Gelir3	,822	1,217
Bölüm	,991	1,009
Lise	,984	1,017

Ek3-Tablo 2. Model 1 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)

	Tolerans	VAF
(sabit)		
Cinsiyet	,966	1,035
Sınıf2	,702	1,425
Sınıf3	,718	1,393
Sınıf4	,659	1,518
Gelir2	,841	1,188
Gelir3	,799	1,251
Bölüm	,990	1,010
Lise	,910	1,098
Anne lise	,608	1,643
Baba lise	,612	1,633
Aile içi eğitim	,977	1,023

Ek3-Tablo 3. Model 2 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)

	Tolerans	VAF
(sabit)		
Cinsiyet	,972	1,029
Sınıf2	,696	1,437

Sınıf3	,714	1,400
Sınıf4	,650	1,538
Gelir2	,844	1,185
Gelir3	,812	1,232
Bölüm	,990	1,010
Lise	,981	1,019
Motivasyon	,953	1,049

Ek3-Tablo 4. Model 3 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)

	Tolerans	VAF
(sabit)		
Cinsiyet	,962	1,039
Sınıf2	,698	1,433
Sınıf3	,720	1,388
Sınıf4	,659	1,518
Gelir2	,844	1,185
Gelir3	,806	1,241
Bölüm	,980	1,021
Lise	,975	1,026
Motivasyon	,955	1,047
Risk	,968	1,033

Ek3-Tablo 5. Model 4 tolerans ve varyans artış faktörleri (VAF)

	Tolerans	VAF
(sabit)		
Cinsiyet	,947	1,056
Sınıf2	,689	1,450
Sınıf3	,711	1,407
Sınıf4	,642	1,558
Gelir2	,836	1,196
Gelir3	,778	1,286
Bölüm	,979	1,022
Lise	,904	1,107

Anne lise	,602	1,661
Baba lise	,609	1,641
Aile içi eğitim	,970	1,031
Finansal tecrübe	,934	1,070
Motivasyon	,946	1,057
Risk	,940	1,063

Ek3-Tablo 6. Model 0 özdeğer ve koşul endeksi değerleri

Boyut	Özdeğer	Koşul endeksi
1	3,836	1,000
2	1,057	1,905
3	1,004	1,955
4	,955	2,005
5	,761	2,245
6	,522	2,710
7	,404	3,081
8	,354	3,292
9	,108	5,962

Ek3-Tablo 7. Model 1 özdeğer ve koşul endeksi değerleri

Boyut	Özdeğer	Koşul endeksi
1	5,789	1,000
2	1,065	2,332
3	1,006	2,399
4	,959	2,458
5	,788	2,710
6	,665	2,950
7	,449	3,592
8	,417	3,724
9	,382	3,892
10	,237	4,943
11	,170	5,837

12	,073	8,900
----	------	-------

Ek3-Tablo 8. Model 2 özdeğer ve koşul endeksi değerleri

Boyut	Özdeğer	Koşul endeksi
1	4,431	1,000
2	1,062	2,043
3	1,004	2,101
4	,950	2,159
5	,761	2,413
6	,523	2,912
7	,447	3,150
8	,391	3,367
9	,324	3,697
10	,107	6,431

Ek3-Tablo 9. Model 3 özdeğer ve koşul endeksi değerleri

Boyut	Özdeğer	Koşul endeksi
1	5,264	1,000
2	1,058	2,231
3	1,005	2,289
4	,955	2,348
5	,763	2,627
6	,523	3,173
7	,472	3,339
8	,398	3,635
9	,344	3,913
10	,181	5,399
11	,037	11,969

Ek3-Tablo 10. Model 4 özdeğer ve koşul endeksi değerleri

Boyut	Özdeğer	Koşul endeksi
1	7,777	1,000

2	1,067	2,700
3	1,008	2,778
4	,959	2,848
5	,792	3,133
6	,701	3,332
7	,482	4,018
8	,455	4,133
9	,433	4,238
10	,396	4,431
11	,351	4,710
12	,238	5,711
13	,170	6,760
14	,138	7,521
15	,034	15,185

TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Yürütücüsü:	Dr. ELİF AKBEN SELÇUK
Proje No:	113K767
Proje Başlığı:	Gençlerde Finansal Okuryazarlık Belirleyicileri: Türkiye'deki Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma
Proje Türü:	3001 - Başlangıç AR-GE
Proje Süresi:	12
Araştırmacılar:	AYŞE DİLARA ALTIOK YILMAZ
Danışmanlar:	
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi:	KADİR HAS Ü. İKTİSADİ, İDARİ VE SOSYAL BİLİMLER F.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri:	01/02/2014 - 01/02/2015
Onaylanan Bütçe:	68275.0
Harcanan Bütçe:	0.0
Öz:	<p>Mevcut çalışmanın amacı Türk gençleri arasında finansal okuryazarlığın düzeyini ve belirleyicilerini incelemektir. Ülke çapında 1539 üniversite öğrencisinden (748 kadın, 791 erkek, ortalama yaş = 22,01 yıl, SS = 2,44 yıl) toplanan anket verisi kullanılarak bir dizi regresyon modeli tahmin edilmiştir. Sonuçlar Türk üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğuna işaret etmektedir: Finansal bilgi testinde doğru cevap ortalaması %42,87 olarak bulunmuştur (SS = %15,19). Kadınların, küçük sınıflarda öğrenim gören ve geliri düşük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi daha düşüktür. Diğer yandan, finans ile alakalı branşlarda öğrenim gören ve sınavla öğrenci alan liselerden mezun öğrencilerin daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça, öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyi de artmaktadır. Aile içinde finansal konuların konuşulması da diğer kişisel ve ailevi özelliklere ek olarak öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını pozitif yönde etkilemektedir. Son olarak finansal tecrübe ile motivasyon ve yüksek risk toleransını içeren psikolojik değişkenlerin finansal okuryazarlığa pozitif etkisi olduğu bulunmuştur.</p>
Anahtar Kelimeler:	Finansal okuryazarlık, finansal eğitim, üniversite öğrencileri, Türkiye
Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu Mu?:	Hayır